26. marec 2018

1001 solkanski časopis

Leto XXV, številka 96

Foto Franko Korečič

Drage krajanke in krajani Solkana!

Vsi si najbrž že počasi želimo, da bi pomlad raztresla svoje vonjave in cvetje tudi po Solkanu, njivah in vrtovih ter sadovnjakih pod Kekcem. Kljub mrzli zimi in pišu, ki ga rado zanese iz Soške doline, je v Solkanu vrelo od idej, srečanj in ne nazadnje od pojavljanja njegovega imena na različnih področjih, tako v kulinariki (solkanska vrtnica – radič), športu, zgodovini kot drugje. Celo Štorija se je na neki način zaključila na briškem mostu v Solkanu.

Pa vendar: zlasti po mnenju nekaterih razmišljujočih krajanov Solkan v Mestni občini Nova Gorica nima pravega mesta oz. se nanj gleda s stališča ene izmed devetnajstih krajevnih skupnosti v občini. Glede na njegovo starost in seveda bogato zgodovinsko izročilo bi upravičeno lahko pričakovali, da bi Solkanu s pravim subtilnim pristopom vrnili nekdanjo identiteto, ki jo počasi izgublja. S pridobitvijo novega železniškega postajališča in začetnim urejanjem severnega dela Solkana kot izhodiščne točke za kolesarsko stezo, Sabotin, Sveto Goro, Soško dolino, Gorenjsko, Brda… se je število obiskovalcev občutno povečalo. Ljudje zaidejo tudi v center kraja, toda Solkan še zdaj nima tlakovanega dela trga, niti kamnitega pločnika, niti primernih luči … Prav tako nas lahko zaboli pogled na nekatere zapuščene hiše, ki jih je menda v Solkanu vedno več, toda vse je bolj prepuščeno stihiji kot iskanju pravih rešitev. Najbrž je bila prav zaradi tega dana pobuda, da bi morali ponovno razmišljati o lastni občini, kar je Solkan pod avstrijsko upravo že bil. Ideja ni nova, do nje pa imajo prebivalci različen odnos: nekateri menijo, da ni smiselno, drugi niso proti, tretji so zelo za. Nekateri se ozirajo v sosednje manjše občine, ki so v letih samostojnosti uresničile mnogo lastnih projektov in docela spremenile svojo podobo. Svet KS Solkan je sprejel sklep o ustanovitvi komisije, ki naj prouči vse pogoje ter parametre za in proti. Vašo pozornost je mogoče vzbudila tudi oznaka Solkan 4.0. Podrobneje boste lahko o tem prebrali v pogovoru s Simonom Mokorelom, vsekakor pa upam, da ste spremljali članke o tem v več številkah Solkanskega časopisa, na okrogli mizi in predavanju. Pred nami so izzivi, nihče nas ne bo vprašal, ali želimo zraven, a mi smo dolžni že zaradi svojih otrok temu okolju zagotoviti razvoj, delovna mesta in da bi to postal kraj, v katerem bomo radostno živeli, saj nam ne more in ne sme biti cilj, da svoje najboljše pošljemo delat drugam.

Z Mestne občine Nova Gorica so nam obljubili, da bodo z novim prometnim načrtom, ki nam ga bodo predstavili te dni, le rešili nekaj prometnih zagat v kraju. Prav tako čakamo lepše vreme in dokončanje posekov v bližini solkanskega mostu, da predamo javnosti njegovo novo svetlobno preobleko, pa tudi zaprtje dela kotalkališča na karavli še ni docela dokončano.

Ob prihajajočih praznikih vam v imenu sveta KS Solkan in svojem lastnem želim lepe velikonočne praznike, spoštljiv dan upora proti okupatorju in da bi prazniku dela vrnili njegovo vrednost!

mag. Darinka Kozinc, predsednica KS Solkan

Prva cvetoča spomladanska grmovnica, foto Katarina Vuga

Predavanje dr. Jožeta Vižintina, foto Marjan Kogoj

Predavanje dr. Jožeta Vižintina, foto Marjan Kogoj

Pirhi Otilije Podgornik, foto Katarina Vuga

Poročilo o delu KS Solkan za leto 2017

KS Solkan je ena izmed 19 krajevnih skupnosti v Mestni občini Nova Gorica in je po številu prebivalcev ter 3227 gospodinjstev druga največja skupnost. Delo KS Solkan v letu 2017 je bilo usmerjeno predvsem v izvajanje programov, vezanih na porabo lastnih in občinskih sredstev, poudarek pa je bil na obeležitvi 50-letnice ustanovitve in delovanja krajevne skupnosti ter 150-letnice solkanske čitalnice. Tako smo na osnovi programa dela za leto 2017 uresničili cilje, za katere smo imeli zagotovljen vir iz lastnih in občinskih sredstev.

Investicije in investicijsko vzdrževanje stvarnega premoženja: Po projektni dokumentaciji in gradbenem dovoljenju je bila zgrajena bočna protivetrna zaščita na kotalkališču, ki pa jo bo treba še dopolniti. Sredstva je zagotovila MONG. V objektu Doma KS smo obnovili sanitarije ter zastarelo vodovodno in električno inštalacijo. Na pobudo Gorazda Humarja in KS Solkan ob obletnici Bohinjske proge je MONG zagotovila sredstva za osvetlitev kamnitega mostu. KS je aktivno sodelovala pri projektu, čiščenju okolice, poseku in pridobivanju dovoljenj. Investicijo je vodila MONG.

Delovanje KS: Delovanje KS je prepleteno z različnimi področji dela v skupnosti, reševanjem in posredovanjem pri vsakdanjih problemih v kraju ter gospodarjenjem s premoženjem. V okviru delovanja KS so potekale tudi aktivnosti na področju komunalnih, gradbenih zadev in cestne infrastrukture, ekologije, socialne dejavnosti, sodelovanja z društvi v kraju ter Slovenci v Italiji. Pobudo za Solkan 4.0 je dal član sveta, ki je na temo pametne specializacije organiziral več predavanj za člane sveta. KS Solkan je organizirala delovna srečanja s podjetniki iz solkanske poslovne cone. Opravili smo manjša vzdrževalna dela na vodovodni inštalaciji in odtoku v prostoru na Cesti IX. korpusa 46, popravilo table Begunci, vzdrževalna dela v Domu KS, postavili smo skale iz solkanskega kamnoloma na zelenico na Soški cesti in karavli, opravili meritve strelovodnih inštalacij na kotalkališču, meritve in pregled kurilne naprave v domu KS ter cenitev za najem gostinskega lokala Žogica. Pričeli smo z reševanjem pravnih razmerij, povezanih z našim premoženjem, in reševali kadrovske zadeve uredniškega odbora Solkanskega časopisa. Sodelovali smo tudi pri: problematiki cene vode; postopku in izvedbi nove osvetlitve solkanskega mostu in postopku za poseko dreves pri njem; razpravi in podaji pripomb na OPN za MONG (Soške vile); strokovnih podlagah za severni del Solkana; ureditvi vodovoda za hiše na Prevalu; postopku za ureditev kanalizacije stanovanjske hiše na Cesti IX. korpusa 50; izgradnji ekološkega otoka in ureditvi parka na Ulici XXX. divizije; problematiki ekološkega otoka na Vojkovi cesti, ob parku in poslovni coni; ostalih projektih in nalogah po programu ter vsakodnevni problematiki v kraju; izdaji mnenja glede prodaje nepremičnin MONG; predlogu za odkup ceste na delu IX. korpusa; izdaji mnenj v postopku izdaje soglasja za podaljšani obratovalni čas gostinskih lokalov; ureditvi javne razsvetljave na delu Ulice Klanec; postajališču mestnega avtobusa na Vojkovi cesti; preplastitvi križišča v Žabjem kraju; postavitvi sanitarij na platoju pri Železniški postaji Solkan; prometni strategiji in prometnem načrtu.

Ekologija: Spremljali smo nezadovoljivo urejene ekološke otoke in opozarjali upravljalce, prav tako problematiko kamnoloma, z Livarno Gorica se dogovarjamo za organizacijo dneva odprtih vrat. Opozorili smo MONG na iztekanje fekalij v Sočo pri Kajak centru.

Socialna dejavnost: V marcu smo obiskali in obdarili vse oskrbovanke iz Solkana v DU, varovanke materinskega doma v Solkanu in krajanke, stare nad 90 let, ki živijo doma. Pred velikonočnimi prazniki smo obiskali in obdarili varovance VDC Solkan in krajane v VDC Stara Gora. Skupaj z DU Solkan smo oktobra v Hotelu Sabotin organizirali srečanje krajanov, starih nad 80 let. Pred božično-novoletnimi prazniki smo obiskali in obdarili naše krajane v DU, jubilante, stare 80 in 90 let, ter krajane, stare nad 90 let, ki živijo doma, varovance VDC Solkan in našega krajana v VDC Nova Gorica, varovanke in otroke v materinskem domu v Solkanu ter zapornike. Sodelujemo s službo Doma upokojencev Nova Gorica – pomoč na domu, ki ima sedež v Solkanu. Potekali so pogovori o ustanovitvi Hiše dobre volje: medgeneracijskega centra na karavli. KS ima izdelan idejni načrt. Z društvi, ki imajo sedež oz. delujejo v Solkanu: KK SE, KK Perla, Mažoretnim društvom, TD Solkan, KD Slavec, RIRDS, DU Solkan in Čebelarskim društvom Nova Gorica smo sodelovali pri prireditvah oz. drugih aktivnostih in organizirali z njihovimi predstavniki ter predstavniki institucij, ki imajo sedež na območju naše KS, srečanje na začetku koledarskega leta. Še vedno sodelujemo z zamejci v Štmavru z udeležbo na raznih srečanjih in s skupno organizacijo mednarodnega Pohoda treh mostov, sodelovanje pa smo razširili tudi na Štandrež, ki nam je podaril tri umetniške skulpture, nameščene na treh lokacijah v Solkanu. V sodelovanju z njimi in šolo v Spilimbergu je v načrtu postavitev skulpture solkanskega mostu.

Prireditve in praznovanja: Uspešno so bile realizirane vse načrtovane prireditve v programu: odkritje spominske plošče akademskemu slikarju Vladimirju Makucu ob kulturnem prazniku, srečanje članov svetov ob 50-letnici KS, osrednja slovesnost ob 50-letnici KS in krajevnem prazniku s kulturnim ter zabavnim program, koncert Poseben gušt ob 50-letnici KS, koncert sakralne glasbe ob krajevnem prazniku v baziliki na Sveti Gori, božični koncert, komemoracija 1. 11. ter odkritje freske pri solkanskem pokopališču, posvečene začetku tolminskega punta. Sodelovali smo pri raznih prireditvah, bili smo soorganizatorji proslave ob Prešernovem dnevu, prireditve Pesem pod lipo, koncerta Slovenskega komornega pevskega zbora France Prešeren iz Skopja in koncerta borbenih pesmi. Uspešno smo izpeljali celoletno praznovanje 50-letnice KS in ob 150-letnici čitalnice organizirali Pravljično dopoldne za vrtec v Solkanu.

Komunalni objekti v KS – pokopališča in poslovilni objekti: Uredili smo prostor v mrliški vežici za potrebe cerkvenih obredov, dopolnjevali spominski kotiček z imeni umrlih, ki nimajo svojega groba na pokopališču, nabavili smo stojalo za kolesa, nabavili in montirali smo zvon za poslovilno dvorano, ter organizirali izdelavo umetniške klopi iz solkanske cedre, posekane v parku, nameščena je v atriju pri poslovilni dvorani.

Solkanski časopis: Po programu so bile izdane štiri številke Solkanskega časopisa, stroški zajemajo pripravo časopisa, tiskarske storitve, uredniško delo, trženje in raznašanje.

Vzdrževanje športne cone: V preteklem letu smo v športni coni Žogica generalno obnovili obe teniški igrišči, redno vzdrževali vsa igrišča in okolico ter opravili meritve strelovodnih inštalacij. Igrišča trži po posebni pogodbi najemnik gostinskega lokala.

Zaključek: V letu 2017 smo zastavljeni plan KS izpeljali, sproti smo reševali aktualno problematiko in nanjo opozarjali tudi ustrezne službe MONG. Svet KS se je posvetil dolgoročni strategiji gospodarstva in turizma v sodelovanju z lokalnimi gospodarstveniki. Pričakujemo, da bo v poslovni coni Solkan zaživela razvojna pisarna. Zavedati se moramo izjemnega pomena Soče ter izkoristiti možnosti, ki jih nudi ta prostor. Menimo, da bi revitalizacija Solkana morala biti prioritetna naloga MONG, saj bi s tem kraj prispeval k turistični ter gospodarski ponudbi občine.

mag. Darinka Kozinc
predsednica sveta KS Solkan

KS Solkan

Božični koncert

Govor predsednice KS Solkan mag. Darinke Kozinc

Gaja Sorč in sestre Kobal, foto Pavšič Zavadlav

Spoštovani in dragi vsi prisotni,

poleg Slovenije ima to leto dan za božičem svoj praznik tudi naša letos petdesetletna KS, goduje namreč sv. Štefan, zavetnik Solkana, tradicionalni koncert na ta dan pa ima že dolgoletno zgodovino.

Družinski praznik, kot je božič, zagotovo zaznamuje tudi glasba. Pesmi z nabožno vsebino ustvarijo ob prazniku luči, družine, topline in ljubezni prav posebno vzdušje, ki se dotakne vsakogar izmed nas. Glasba povezuje in govori vse jezike sveta.

Opažam pa, da je božič na vaseh, v vaških cerkvah, veliko bližji ljudem in da tam še lahko doživimo prvinsko pristnost, ki iz globin potegne na plan globoko pokopana čustva, prekrita z vso navlako sodobnega časa in vplivov od drugod. Tam lahko začutimo to, kar smo, v svoji pristnosti in izvoru. Nekaj podobnega mi je bilo dano doživeti letos in hvaležna sem ljudem, ki so nas povabili v svojo sredino ter praznik delili z nami.

Vsakdo od nas na svoji življenjski poti išče pristanišče, v viharjih življenja išče varstvo, kraj, kjer lahko celi svoje rane, kjer so solze obrisane, kjer se počuti varnega in sprejetega. In prav decembra, ko je pred nami obet zime, kratkih dni in dolgih noči ter slabega vremena, doživimo prihod Boga k ljudem, vsako leto znova. Ko odpremo srca in se trudimo biti boljši, ko začutimo sočloveka, najdemo luč v temi, čas za osamljene in pozabljene.

Božič pomeni vstop v božje sanje.

Zoper temo v stanovanju prižgemo luč. A zoper temo v človekovem življenju pritisk na stikalo ne pomaga. Božič se zgodi sredi noči, ko na temni svet pride čudovita svetloba, ki prežene grozo noči in ob kateri se človeku ni več treba bati teme.

Božič je za večino ljudi, vernih in tudi nevernih, zagotovo najlepši praznik v letu: praznik upanja in poglobljenosti vase. Skozi deželo gre val pripravljenosti pomagati kakor val navdušenja na nogometnih tekmah.

Zato vam dan po prazniku voščim, da bi mir in toplino v mislih znali nositi vsakodnevno s seboj, zlasti takrat, ko vam življenje ni naklonjeno.

Današnji koncert zaznamujejo nekateri naši že stari znanci, kot je baritonist Marko Kobal, ki nam bo zapel ob spremljavi citer, na katere bo igral virtuoz Tomaž Plahutnik. Razveselila nas bo tudi sopranistka Gaja Sorč ob spremljavi orgel, na katere bo igrala Mirjam Furlan. Še posebej pa nas bodo zagotovo razveselile sestre Kobal: Monika, Brigita in Klara, četrtfinalistke v oddaji Slovenski pozdrav.

Ker pa danes praznuje tudi naša država, mi dovolite še nekaj besed. Danes popoldne so na Sabotinu že tradicionalno dvignili slovensko zastavo, za kar požrtvovalno skrbijo veterani vojne za Slovenijo. Ob nagovoru sem omenila, da biti razočaran nad lastno državo pomeni biti razočaran tudi nad seboj, saj smo država vsi. Prispevek k javnemu dobremu je zagotovo različen, toda o tem bi morali razmišljati vsi, saj smo na zemlji zgolj omejen čas, in ne bi nam smelo biti vseeno, kaj puščamo za seboj. Od svojih predstavnikov moramo zahtevati polno odgovornost, ki je večja, čim višje so na lestvici oblasti. Njihovo delovanje mora biti usmerjeno v delovanje za dobro skupnosti. V tisočletju nadvlade drugih narodov smo res skoraj pozabili na izjemno izročilo Karantanije, na demokratično ustoličevanje knezov, vendar bi morali izročilo, ki nam govori že tisočletja, ponoviti tudi danes.

Spoštovani, dovolite mi, da vam v imenu članov sveta KS in lastnem imenu čestitam ob dnevu samostojnosti in enotnosti, zaželim lepe praznike, ki naj vas povežejo z vašimi najdražjimi, in vse dobro v letu 2018.

Srečno, Solkan!

Tomaž Plahutnik in Marko Kobal, foto Pavšič Zavadlav

Pojdimo v Solkan po pamet

Besedilo dr. Branka Marušiča na okrogli mizi

Svoje nocojšnje razmišljanje sem naslovil *Pojdemo v Solkan po pamet*. To »šaljivo prislovico« sem našel v *Novicah* iz leta 1872. V predprejšnjem stoletju je bila goriškim slovenskim meščanom v pomoč, ko so se znašli pred kakšno pomembno odločitvijo. Solkanska pamet naj bi jim prinesla pametno rešitev. Zaupanje v solkansko pamet je bilo pravzaprav zaupanje v, danes močno uporabljeno ali zlorabljeno besedno povezavo, »kmečko pamet«, kar lahko razumemo, da je kmečka pamet neokrnjena, zdrava in zaupanja vredna, ali pa drugače: da je njeno nasprotje – »meščanska pamet« – bodisi kakovostno boljša bodisi obratno: da je urbana pamet postarana, utrujena in brez vsakega navdiha.

Od kod in zakaj solkanska pamet? Kaj je pravzaprav pamet nekega kraja? Je njena obravnava vredna, da ji namenimo del pogovornega večera *Prigode in nezgode ob petdesetletni prehojeni poti Krajevne skupnosti Solkan*, tudi zato, ker je razmerje med vaško in mestno pametjo povsem preživelo? Vsekakor je vedno poučna in zanimiva razprava o mnogih vidikih preteklih dni, v katerih se kažejo nekatere krajevne posebnosti, pomembne tudi danes. O tem naj bi v nadaljevanju govorili v popolnem prepričanju, da še zdaleč ne bo izčrpana vsebina tistega, kar naj bi sodilo v razpravo o tem, kaj je bila in kaj bi lahko tudi danes bila solkanska pamet.

V neprekinjenem vencu slovenskih vasi in naselij, ki tako kot nekoč tudi danes obdajajo Gorico, je imel Solkan posebno mesto. Tako kot takrat tudi danes to dolguje svoji zemljepisni legi, ki ga je postavila na levi breg reke Soče, ob vznožje gora, kot so Sabotin, Škabrijel s Sveto Katarino in zlasti Sveta gora s svojo mističnostjo, ki izvira še iz predzgodovinskih časov in jo ohranja še danes. Od tod izvirata predvsem prometna pomembnost Solkana in njegova vloga predmestja Gorice. Tema okoliščinama primerno je kraj prilagajal svoje gospodarsko in družbeno življenje. Pred dvesto leti ga je v Vipavi rojeni domoznanec Štefan Kociančič, ki je v slovenskem jeziku leta 1853 prvi malo več pisal o Solkanu, uvrstil med naselja na zgodovinskem Goriškem, kot so bila Ajdovščina, Kanal, Tolmin, Cerkno, Bovec in Kobarid. V slovenskem periodičnem tisku se je Solkan prvič pojavil leta 1843 oziroma 1844, ko se kot naročniki prvega slovenskega časnika *Kmetijske in rokodelske novice* iz Solkana omenjajo župnik Filip Peric, kaplan Jernej Štrekelj in župnik na Sveti gori Franc Serafin Albert. Leta 1850 se v edinem takratnem slovenskem listu na Primorskem, v tržaškem *Jadranskem Slavjanu*, Solkan omenja v povezavi s plemičem (»vlastelac«) Viljemom Puppijem, ki je bil član Slavjanskega društva v Trstu. Tujejezični tisk pa je omenjal Solkan že mnogo pred tem, zlasti v povezavi z božjo potjo na Sveti gori. Leta 1843 se pojavi ime Solkan v slovenskem prevodu latinskega besedila o zgodovini božje poti na Sveti gori.

Soča je bila s svojo energijo, svežino in živahnostjo zagotovo posebna oznaka ter značilnost kraja. To potrdi tudi ljudska pripoved o izvoru imena kraja. Soča se namreč po izlivu iz naravne tesni med Sveto goro in Sabotinom obrne proti jugu ter pri Solkanu »naredi velik suk, torej: Sukan«. Kot piše v *Novicah* iz leta 1863, naj bi Solkan dobil svoje ime zaradi reke Soče. Taki malo verjetni razlagi za ime Solkan so sledile druge. Neslovensko glaseči se in etimološko težko razložljivi Solkan je vzbujal zanimanje in očitno so zaradi imena opravilno postavljali nastanek Solkana v rimske čase. Nepodpisani dopisnik je leta 1882 v tržaški *Edinosti* zapisal: »Pridem v Solkan, narodno, krasno in obrtno vas. Ker sem že marsikdaj vrtal kot črv v kako filologično knjigo, začnem besedo Solkan raztelesovati/razsekati sl, sol, solk, suk, silcanum, slokan itd.« S tem pa razglabljanj o izvoru imena Solkan še ni bilo konec. Profesor klasičnih jezikov Štefan Širok, ki se je rodil »pri Kovačevih« v Ravnici in umrl v carski Rusiji, je v svojem opisu potovanja iz Gorice na Trnovo leta 1871 postavljal na »jezikovno rešeto« tudi imena krajev, skozi katere je hodil. Omenil je razlago, da pride ime Solkana tudi od sestavljenke solni kamen, kar naj bi bilo verjetno glede na to, da naj bi Jadransko morje nekdaj segalo do podnožja Svete gore. Širok je omenil tudi razlago sal-canum, torej pasja sol. Lucijan Vuga je v solkanskem zborniku iz leta 2001 iskal rešitve problema tako na slovenski kot tudi na latinski jezikovni osnovi. A dlje od ugibanja ni prišel. Tudi Marko Snoj v svojem etimološkem slovarju slovenskih toponimov iz leta 2009 ni dal dokončnega odgovora. Silicanum naj bi po njegovem prišel iz latinske besede silex, kar je v slovenskem prevodu trda skala, kremen. Gore, ki obdajajo Solkan, so sicer bolj polne mehkejšega apnenca, v katerem pa so našli veliko okamnelih ostankov morskih živali. O njih se je pisalo v znanstveni literaturi. Dunajski geolog Stache je okamenelo želvo, najdeno v Skavnici na pobočju Svete gore, poimenoval Sontiochelys, pri čemer je za Sočo rabil latinsko obliko njenega imena. Sicer se Solkan od leta 1001, ko se v pisanem zgodovinskem viru prvič pojavi kot Siliganum, imenuje še Silikanum, Celcan, Celcanum, Czelkon, Salkhan, Zalkonn, Zelkan, Zelkon itd.

Nepomembna ni niti bajeslovna zgodba iz starega Solkana. Gre za zgodbo o gozdnem škratu, ki je bil močno navzoč v mislih in dejanjih ljudi predalpskega sveta. Škrata so na Tirolskem poznali pod imenom orca, Furlani pa so mu pravili orcul. Solkanci so ga slovenili kot orkljič in tako ga je zapisal tudi pisatelj Fran Erjavec, ko je v sedemdesetih letih 19. stoletja s svojo popotno torbo obiskal Solkan. Orkljič se je z rdečo kapico na glavi vozil ponoči po deželi in prepeval. Spremenil se je tudi v velikana, da je mogel z eno nogo stopiti na vrh Sabotina/Sv.Valentina, z drugo pa na Sveto goro – tako je zajemal vodo iz Soče in jo pil. Zdi se, da je junak furlanskih legend zašel mimogrede med Solkance, saj o njem v Posočju razen Erjavca ni nihče drug poročal. Tudi v ljudski tradiciji kraja ga ni najti in v Erjavčevem zapisu ni besed, ki bi govorile, da je orkljič pil Sočo, da bi mu dajala življenjsko moč ali moč, s katero je vznemirjal ljudi.

Toda Soča je imela posebno moč, s katero je ob svojih bregovih ustvarjala veliko malih velikanov, ki so solkansko pamet ohranjevali, gradili in čuvali na različne načine. V prvi vrsti pomislimo na množico Solkancev, ki so stoletja ohranjali kulturo svojih prednikov, urejali podobo kraja, ki je dajala najboljše pogoje bivanja, kljubovala vojnam in naravnim nesrečam ter utirala pota novim družbenim in gospodarskim pobudam, kot je bila zlasti od srede 19. stoletja naprej mizarska obrt. To nam je brezimna množica zapustila in nanjo, na v stoletjih preizkušeno solkansko pamet, na male velikane, ki so jo dograjevali in prenašali skozi stoletja v naš čas, smo danes še vedno ponosni. Pri tem pomislimo tudi na druge solkanske rojake, ki jim je življenje omogočilo, da so se uveljavili kot duhovniki, zdravniki, učitelji, uradniki, politiki, kulturniki in vojaki. Povečini so živeli zunaj rodnega kraja, a nanj ohranjevali blag spomin. Podatek, da so se med 17. in 18. stoletjem rodili v Solkanu trije profesorji medicinske fakultete univerze na Dunaju in v Pragi (Janez Štefan Zanutič, Marko Anton Plenčič in Anton Mihelič), je zelo poveden. Ljudi s tako solkansko pametjo, ki so se tu v poznejših letih rodili ter zapustili pomembne sledi svojega življenja in dela, ne bomo posebej omenjali, saj bi zaslužili več kot le naštevanje. A vendar je zanimiva primerjava z današnjim časom, ko imamo med našimi rojaki in ljudmi, ki se čutijo krajani Solkana, tudi enega docenta in enega izrednega profesorja na Medicinski fakulteti v Ljubljani. Prav v zvezi z univerzitetnim študijem in če naj vzamemo kot merilo velike uspešnosti doseženo mesto univerzitetnega učitelja, je vredno dodati, da je po doslej zbranih podatkih nekaj čez 20 Solkancev doseglo to mesto in da to službo vključno z upokojenimi trenutno opravlja še 15 naših krajanov ter krajank. Storil bom nekaj, česar kot urednik ne bi smel storiti. Naša krajanka, izredna profesorica na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani dr. Katja Lozar Manfreda, je za zbornik *Solkanska pismenost*, ki naj bi izšel letos v počastitev 150-letnice solkanske čitalnice, a je žal še vedno v tisku, napisala članek z nekaterimi statističnimi podatki o Solkanu. Iz njenega prispevka si dovolim povzeti podatek, da je imelo v Solkanu leta 2016 kar 31 odstotkov oseb, starejših od 15 let, višješolsko ali visokošolsko izobrazbo, medtem ko je bil za celotno Slovenijo ta delež le 22-odstoten. Glede na odstotek višješolsko ali visokošolsko izobraženih je v letu 2016 Solkan spadal med 3 odstotke slovenskih naselij z najvišjo izobrazbo.

Podatek sprejemamo ponosni in v trdnem prepričanju, da so pot k tem številkam tlakovala predhodna obdobja.

Povrnimo se k že omenjenemu potopisu Štefana Širok. S Solkanom ga je morda vezala ljubezen do pisateljice in pesnice Pavline Doljak, poročene Pajk, ki je živela kot sirota pri svojem stricu, solkanskem županu in ustanovitelju čitalnice Matiji Doljaku. Tako je Širok tudi opisal Solkan: »Solkan! To ti je gotovo znano ime, ako si kaj pridno prebiral sloven-

KS Solkan

Okrogla miza Prigode in nezgode ob 50-letnici prehojene poti KS Solkan

nadaljevanje besedila dr. Branka Marušiča

ske novine (časopise). Menda nij bilo nikjer toliko dopisov na Goriškem skovanih, kakor v Solkanu. Iz tega tudi lahko sklepaš, da Solkan mora biti inteligentna vas ...« Takrat ko je to pisal Širok, je v Solkanu že peto leto delovala čitalnica. Njeno odprtje je bil velik dogodek. Počastil jo je tudi pesnik Miroslav Vilhar, avtor ponarodelih *Po jezeru bliz' Triglava* in *Lipa zelenela*. Solkancem je namenil himnično pesem *Solkanska*, ki pa se kljub rodoljubju, ki ga izžareva, ni uveljavila.

Tudi Širok se je posvetil etimologiji imena Solkan in šel še dlje, saj je opozoril na rabo nosnikov v solkanskem govoru, o čemer bi bilo po njegovem vredno opozoriti slavista in dunajskega profesorja Frana Miklošiča. Po Širokovem mnenju bi Solkan tako proslavili suhoparni slovničarji. Svoj poziv je končal s čisto solkanskim geslom: »Mati, mačka je nesla maslo po Sukani.« Bila je prva objava teh tako znanih besed, takrat objavljena brez pravopisnih znakov. Naj še omenim, da je to geslo v daljši izvedbi povedala naša sokrajanka Lidija Abramič med svojim predavanjem na seminarju Ljudsko slovstvo most med starejšimi in mlajšimi, ki je potekal julija 2017 v Rakičanu.

V zadnjih desetletjih, da ne rečem stoletjih, je brskanje po »krajevni pameti« zajelo in ustvarilo veliko družbeno aktivnost in veliko raziskovalno delo tako na polju prirodoslovnih kot družboslovnih ter humanističnih ved. Začeli smo z jezikoslovjem in z njim naj nadaljujemo ter tudi končamo.

Le ugibamo lahko, ali je Širokov poziv prišel do velikega Miklošiča na Dunaj. Se je pa dobro leto po Širokovem predlogu, sredi leta 1872, pojavil v Gorici ruski jezikoslovec poljskega rodu Jan N. Baudouin de Courtenay z namenom raziskovati govore zahodne Slovenije. Terensko delo ga je pripeljalo tudi v Solkan, kjer je s svojimi raziskavami, kakršnih ljudje dotlej niso poznali, naletel na prijazen odziv nekaterih, medtem ko so ga imeli drugi za pruskega špijona; ti so tudi zasmehovali ljudi, ki so profesorju izkazovali naklonjenost. Med pripovedovalci se je Baudouin posebej spomnil Štefo Juga, po domače Grmiča. Zagotovo pa je bil Baudouinov najboljši informator v Solkanu dijak Miha Vuga, ki je Baudouinu pošiljal napisana poročila, za katera se mu je profesor zahvaljeval v časopisju. Baudouin je svoje prve izsledke objavil v ruščini, v knjigi *Opit foneteki rezijanskih govorov* (1875). Govore slovenskega zahoda je v knjigi porazdelil na 9 skupin. Solkanskega je združil skupaj s prvaškim in najbrž briškim.

Kasnejše raziskave so Baudouinove ugotovitve znatno spremenile. Gradivo, ki ga je zbral Baudouin, je danes ohranjeno v arhivu ruske akademije znanosti in umetnosti v Sankt Peterburgu in čaka slovenske raziskovalce, da dokončajo pregled celotne zapuščine. V njej je tudi tisto, kar je za jezikoslovje zanimivega solkanskega zbral Miha Vuga.

Mislim, da nas je brskanje po solkanski pameti zapeljalo na enosmerno pot, v nekakšno »kulturno« zgodovino. Če se vrnemo na križišče, bomo težko izbirali med potmi in smermi, ki se tu ponujajo. S koliko drugimi zgodbami se bomo na teh poteh srečali? Da se ohranjajo, da so ovrednotene, da se nadaljujejo in izzivom novega časa primerno prilagajajo, je bila, je in bo še naprej naloga Krajevne skupnosti Solkan.

Pri tem pa moram opozoriti, da smo preskočili čas več kot celega stoletja, čas, v katerem je Solkan doživel dve svetovni vojni, štirikrat menjal državno pripadnost, bil trikrat okupirano ozemlje in več mesecev upravno središče severne Primorske ter veliko let mnogo več kot le *šantula/botra* Nove Gorice.

Organizatorji nocojšnjega srečanja želijo, da bi bil spomin na jubilej resnoben pa tudi šaljiv. Resnobnost sestavljajo poročila, seznami, statistični podatki, spomini nosilcev nalog, spomini zadovoljstva in razočaranja, šaljivega pa je vendar bilo, vsemu navkljub, vedno veliko na pretek.

Med vsem tem je iskala svojo pot tudi pamet, a ne kot prislovica, marveč le kot golo dejstvo. Spomin nanjo se danes kaže v zelo raznovrstnem, tudi v spomenikih, ki jih srečujemo v Solkanu, v spominskih ploščah, knjigah in brošurah, ki kot kraj izida navajajo Solkan, v 95 številkah *1001 – solkanskega časopisa*, predvsem pa v krajevnem šolstvu, dejavnosti solkanskih društev, razpetih med športom, petjem in gledališko dejavnostjo, v KSS ter njenih odborih in komisijah, v delu novogoriške mestne občine, političnih organizacij in Cerkve ter navsezadnje tudi v delu tistih osemdesetih solkanskih piscev, ki sodelujejo v nastajajočem zborniku *Solkanska pismenost*.

Toliko o solkanski pameti. Tisti meh, ki so ga Solkanci dobili od grgarskega osla – njegova zgodba je zaradi pisanja Cirila Kosmača zašla tudi v slovensko književnost – pa zagotovo ni vplival na krajevno pamet, ustvaril je le novo lastno ime za Solkance – Meharji, kar zveni prejkone bolj zasmehljivo. Kljub temu pa je oslovska zgodba vredna, da jo trajno zapišemo v kakšni kiparski ali pa arhitekturni podobi; postavili naj bi jo tam, kjer je nastala: na Prevalo.

Foto Franko Korečič

Andrej Černe Nastanek mestnega prometa v Solkanu

Fotografijo je posredoval Leonard Kumprej.

Najprej želim povedati nekaj podatkov o splošnem prevozu ljudi v našem kraju, od Avstro-Ogrske naprej. Leta 1909 je bil v Gorici vpeljan tramvajski prevoz, ki je povezoval Gorico z dvema železniškima postajama. En krak je povezoval Gorico s Šempetrom pri Gorici. Maja 1935 je bil tramvajski prevoz ukinjen, ker je bil vpeljan avtobusni prevoz, ki ga je opravljalo podjetje RIBI iz Gorice. Tako je bil Solkan z avtobusnim prevozom povezan z Gorico. Avtobusna proga je potekala od goriškega Travnika do solkanskega placa. Z izgradnjo žičnice na Sveto goro je bila proga podaljšana do spodnje postaje žičnice. Ob progi je bilo postavljenih več tabel z napisom Fermata a richiesta. Table so bile pred gostilno Tre stelle, pred hotelom Sabotin, pred Opaldo pri Mariji in pri Zimicu (nasproti sedanjega ODPADA). Avtobus je vozil do priključitve k Jugoslaviji.

Pod Jugoslavijo je prevoze potnikov nadaljevalo podjetje PAP (Pokrajinsko avtoprevozniško podjetje), ki je preneslo sedež iz Ajdovščine v Solkan. Po več spremembah imena se je podjetje 1. 4. 1952 preimenovalo v Avtopromet Gorica. Do izgradnje avtobusne postaje v Novi Gorici leta 1965 so imeli vsi avtobusi odhod izpred Avtoprometa v Solkanu na Cesti IX. korpusa. Vsi prihodi avtobusov so bili ob 6.15 zjutraj, edino iz Postojne je bil ob 6.50, odhodi pa ob 17.30 do končnih postaj: Lokve, Čepovan, Kal na Kanalom, Peternel, Cerovo, Postojna in Komen.

Po jutranjem prihodu avtobusov ni bilo čez dan nobenih avtobusnih povezav z Novo Gorico in Šempetrom. Takrat sem bil zaposlen pri Avtobusni poslovalnici Solkan. Prometnica Marta Mihelič (roj. Prijon) je začutila, da je treba ljudem omogočiti boljšo povezavo z novonastalim mestom. Nekega dne je šoferju Bernardu Baštjančiču naročila, naj gre na solkanski plac in naj ob 8.15 odpelje avtobus mimo železniške postaje skozi Novo Gorico do šempetrskega trga. Tam naj počaka 15 minut in se vrne po isti poti na solkanski plac. Enako naj napravi tudi ob 15.30. Čez nekaj časa so se ljudje na ta avtobus navadili in ga vedno pogosteje uporabljali. Tako lahko z gotovostjo trdimo, da se je iz omenjenih dveh dnevnih prevozov razvil avtobusni mestni prevoz v Solkanu.

Zaradi potreb delovnih organizacij na Prvomajski cesti (SGP, Gostola, Cestnega podjetja, PPVS in drugih) je bila kasneje vpeljana mestna proga št. 1: Solkan–Nova Gorica–Šempeter, in potem še proga št. 2 po Lavričevi in Cankarjevi ulici. Proga št. 3 mimo železniške postaje je bila kasneje ukinjena. Vstop na avtobus je bil pri zadnjih vratih. Le kdo se ne spominja vestnih sprevodnic: Rezke (Oblak), Marije (Lapanja), Jadranke (Rijavec) in drugih, ki so potnike spravljale v dobro voljo?

Nastopilo je obdobje, ko je bilo treba poiskati notranje rezerve. Sprevodnice so izgubile službo sprevodnic, saj je bila skrb za inkaso prepuščena šoferju avtobusa. Vstopanje v avtobus je bilo zato samo pri sprednjih vratih, kjer je šofer kontroliral, če si vrgel vplačani znesek v škatlo iz pleksi stekla. Občasno je pritisnil na gumb, da je izpraznil denar v spodnji del škatle, in se pripravil na naslednjo kontrolo pravilno vplačanega zneska.

Sledila je posodobitev avtobusov in plačevanja s pomočjo elektronike. Danes še tega ni več treba, saj nam na občini s plačilom koncesionarju (prevozniku) omogočajo brezplačen prevoz.

Nekdanja bencinska postaja Petrol v Solkanu, prva bencinska postaja na slovenskem Goriškem, zgrajena v petdesetih letih 20. stoletja, po slogu verjetno delo priznanega arhitekta Vinka Glanza, ki je zasnoval tudi zgradbi goriške občine in slovenskega parlamenta.
Fotografijo je posredoval Leonard Kumprej.

Voščilo osemdesetletnemu Branku Marušiču

Učakal si radósti osme desetice
In z njo voščila za prihodnja leta,
za trdno zdravje in pogumne spise
na strmi poti do cvetóv resnice.

S teboj slavimo in se veselimo
kar nas je takih, ki si še priznamo,
da srečni čas še ni minil v neznano.
Prijateljstvo in svet miru častimo.

Zatorej, Branko, rasti ob dotiku
svobodne misli in spomina nanje,
ki ni jih več, da bi si čast braníli …
Pokončni mož, ostani na braniku.

Radivoj Pahor
Srečno! Branko

Našemu spoštovanemu
in dragemu krajanu in sodelavcu
dr. Branku Marušiču
ob osemdesetletnici želimo še mnogo
ustvarjalnih dni, podprtih z zdravjem in
dobro voljo, da bomo še dolgo skupaj
prispevali k razvoju njemu tako ljubega
kraja Solkana.
Veseli in ponosni smo,
da živite med nami.

KS Solkan
in Uredništvo Solkanskega časopisa

KS Solkan

Kulturni praznik

Govor dr. Vite Žerjal Pavlin ob kulturnem prazniku v KS Solkan

Spoštovane in spoštovani!

Praznovanje slovenskega kulturnega praznika je priložnost za vsakoletno potrjevanje živosti kulture in umetniške ustvarjalnosti na Slovenskem ter tudi med Slovenci zunaj državnih meja, prav posebej pa umetnosti, ki vznika v slovenščini, torej tako imenovane besedne umetnosti. Praznovanje je hkrati priložnost za spomin na izvir vrhunske slovenske umetniške literature – za spomin na Franceta Prešerna in njegove pesmi. Te so dokaz ne le Prešernove pesniške ambicije, da slovensko literaturo povzdigne med razvite evropske književnosti, k čemur je pesnika s svojo razgledanostjo in daljnovidnostjo usmeril njegov prijatelj Matija Čop, temveč predvsem izraz njegovega umetniškega daru, ki je bil in je lahko še vedno na različne načine zgled sodobnim slovenskim literarnim ustvarjalcem.

Takoj po Prešernovi smrti je bila med ustvarjalci v drugi polovici 19. stoletja tudi Pavlina Doljak, poročena Pajk, ki je po smrti staršev še kot dekle živela pri stricu županu in kasnejšem deželnem poslancu Matiju Doljaku v Solkanu. Bila je prva slovenska pesnica, ki je izdala pesniško zbirko. Pod naslovom Pesmi jo je objavila leta 1878 in jo ponatisnila leta 1893 v Zbranih spisih I. Prav prešernovsko zvenijo njene besede iz pesmi Ponudba, kjer zapiše: *»pesen mila, / ki meni iz srca pognala je«*. Njen cikel Gazele že z izborom pesemske oblike kaže na Prešernov zgled. V ciklu je v duhu svojega časa izrazila domoljubje in pri tem poudarila, da ni rezervirano le za moške. Zapisala je: »*A tudi v ženskem srci najde se prostorček, / Kjer neukaljena žari ljubav do domovine.*« Ne nazadnje je prav narodno gibanje v drugi polovici 19. stoletja, predvsem nastopi v čitalnicah, kot je bila tudi solkanska, v kateri je mlada Pavlina nastopala, njej in drugim meščankam ter plemkinjam tistega časa omogočilo vključitev v javno življenje, tudi v literaturo.

Po drugi strani pa je bil Prešernov genij vrednostna avtoriteta, ob kateri so se merili pesniški poskusi kasnejših avtorjev in avtoric. Fran Levstik je v nekem spisu o ciklu Pavline Pajk Materni glasovi menil, da v nasprotju s Prešernovo pesmijo Nezakonska mati ne izraža pristnih čustev, temveč »solzno mehkužnost«. V ciklu je materinska vloga zares prikazana drugače kot pri Prešernu, in sicer kot obramba zoper romantični svetobolni pesimizem, ki ga je morda nekoliko tudi zaradi mode občutila mlada meščanska ženska. Vendar pa materi iz obeh pesmi občutita osrečujočo ljubezen do otroka. Ta ljubezen materi iz pesmi Pavline Pajk vlije novo prepričanje, da je neprijetne čustvene posledice življenjskega razočaranja vseeno mogoče obvladati. Tu ni torej prav nič očitane mehkužnosti.

V sodobni čas je Prešernov zgled ustvarjalno prenesel tudi pesnik Boris A. Novak, letošnji Prešernov nagrajenec za življenjsko delo. Leta 1984 je pod naslovom Kronanje objavil tri sonetne vence. Obliko sonetnega venca je na Slovensko prinesel in proslavil prav Prešeren. Izvorno italijanski renesančni obliki je Prešeren pravzaprav omogočil novo življenje, saj se je do romantike ohranil le opis oblike, ne pa tudi katera v tej obliki zapisana pesnitev. Kot je ugotovil prav Boris A. Novak, ki ni le pesnik, temveč tudi literarni znanstvenik, je postal prevod Prešernovega Sonetnega venca v ruščino zgled za ruske sonetne vence, prek teh pa kasneje še za mnoge v drugih jezikih. Pri Novaku je stara oblika spet zazvenela povsem sodobno, postmoderno, kot himna rojstvu in življenju, umetnosti in svetlobi.

Pri tem ne gre spregledati Novakovega osrednjega in v njegovih nastopih tudi te dni večkrat omenjenega poetološkega načela, da v pesmi pomen besede zveni in zven besede pomeni. Skoraj enako je v skladu s tedanjo nemško romantično filozofijo pravzaprav razmišljal že Prešeren. Spomnimo se samo njegove pesmi Pevcu z rimami, razporejenimi v samoglasniški trikotnik a, e, i, o, u. Najhujšo življenjsko bolečino je izrazil v osrednji kitici, ki je v celoti rimana na oster, boleč glas i: »Kdo uči / izbrisat z spomina nekdanje dni / brezup prihodnjih oduzet spred oči, / praznoti ubežati, ki zdanje mori!« Vemo, kako neizprosen, v rime na -u zategnjen je pesnikov zaključni odgovor: *»Stanu se svojega spomni / trpi brez miru.«* Vendar bi ob tem bolj kot na besedo »trpi« opozorila na zaključni »brez miru«. Nemir je namreč del ustvarjalnega življenja, ustvarjalnih nalog.

Eno izmed takih nalog, ki si jo je zastavil že Prešeren, da slovensko poezijo izrazi v pesemskih oblikah, znanih iz svetovne zakladnice, in s tem slovensko kulturo približa svetu, je nadaljeval Boris A. Novak tudi s tem, da je načrtno pisal pesmi v najrazličnejših pesemskih oblikah, mnogih, ki jih Slovenci do njegovega zapisa nismo poznali. Izdal jih je v več knjigah od prve izdaje leta 1991 z naslovom Oblike sveta do razširjene tretje iz leta 2016 z naslovom Oblike duha. Njegovo zadnje delo v treh knjigah Vrata nepovrata je ep, kakršnega Prešeren ni napisal. In vendar je tudi Prešerna v precej manj obsežni pesnitvi Krst pri Savici vznemirjala zgodovina Slovencev, naši začetki, kot ogledalo sodobnosti, tako kot je Novak v svojem delu ob spominih na lastno družino potoval v zgodovino Slovencev v razburkanem 20. stoletju, da bi razumel svoj in naš sedanji položaj ter ugledal svojo in skupno prihodnost.

Seveda ni zares pomembno, a kot zanimivost se pojavlja vprašanje, koliko je na vse navdihovanje pri Prešernu vplivalo dejstvo, da se je Boris A. Novak rodil na isti dan kot Prešeren.

Letošnje leto bosta slovenska kultura in umetnost bolj kot na Prešerna obujali spomin na Cankarja ob 100-letnici njegove smrti, saj je Cankar podobno kot Prešeren slovensko literaturo približal sočasni evropski, tudi s poezijo, a predvsem s pripovedništvom in dramatiko. Iz goriškega prostora pa je izšla pobuda za praznovanje 100-letnice smrti jezikoslovca in redovnika Stanislava Škrabca, ki je slovenščini določil enotno knjižno izreko. Svoje razprave o slovenskem glasoslovju, torej o zvenu besede, ki ga tudi kot njen pomen upoštevata tako Prešeren kot Novak, ob njiju pa še mnogi mojstri in mojstrice slovenske besede, je – ker so jih drugod zavračali – objavljal kar v verskem časopisu Cvetje z vrtov svetega Frančiška, ki so ga izdajali v samostanu na Kostanjevici, kjer je živel 43 let. Cvetje je že Prešernova metafora za pesmi, ki jih je povezal v venec sonetov oz. Sonetni venec, v katerem pesmi imenuje »mokrocveteče rož´ce poezije«. Zato je še kako prav, da je literarni zgodovinar in nepoklicni žlahtnitelj vrtnic Matjaž Kmecl svojo sorto prelepe vrtnice imenoval prešeren. Zanimivo: tudi Škrabec se je na Kostanjevici ukvarjal z gojenjem vrtnega cvetja.

Táko cvetje je pravzaprav podobno kot literatura kultivirana narava. Prešeren je bil kot vsi romantiki prepričan v naravni, kozmični izvir pesniške ustvarjalnosti. V pesmi Neiztrohnjeno srce je srce pokojnega pesnika, ki zaradi neizpetih pesmi ne more razpasti in je zunaj groba prepuščeno naravi, da se vanjo lahko vrne nerealizirana pesniška energija. Prešeren je zapisal: *»Hladijo naj ga sapce, naj rosa pade nanj, / naj sonce, luna, zvezde, kar so mu pevskih sanj / prej vdihnile v življenje, prejmejo spet z njega ...«*

Hkrati je Prešeren želel kot slovenski Orfej kultivirati Slovence, jih dvigniti med kulturne narode tedanje Evrope. To mu je uspelo, a za sodobno umetnost je ostalo še dovolj vprašanj o odnosu med naravo in kultivirano družbo. Mislim, da bi morala biti človeška kultura, tudi slovenska, v najširšem smislu oblika človeškega bivanja z naravo, umetnost pa tudi pričevalka tega sožitja. Ob tem pa sem prepričana, da sta univerzalnost in s tem prepričljivost umetniškega sporočila nujno vezani na to, da umetnik pri ustvarjanju izhaja iz svoje konkretne umeščenosti, določene z mnogimi identitetami.

V današnjem večeru bomo slišali več Prešernovih pesmi, jaz pa bom za konec neskromno prebrala kar svojo pesem. To sem si zamislila, preden je Boris A. Novak tako nadomestil svoj govor ob nagradi. Moja pesem, ki je objavljena v zbirki Široka (2013), je nastala iz izkušnje v Solkanu, ob Soči, na mestu, kjer ta postane mejna reka, ki že 70 let med seboj ločuje tudi Slovence. Ob reki torej, ki je vsaj od Gregorčiča dalje razumljena kot naravna lepota in hkrati simbol slovenske zgodovine ter domoljubja, a ki je tudi močna zveza med slovensko naravo in Slovenci. Ob reki, ki je bila ključna za nekdanje in je prav tako za današnje Solkance. To je pesem o pomladi, ki prihaja, in je čas največje ustvarjalnosti narave ter zato še kako primerna metafora za želje, ki jih izrekamo ob kulturnem prazniku. Pesem ima seveda naslov:

PRI SOČI

K reki
vodi pot. In želja.
Pesek in kamni.
Zvončki in čemaž.
Narava, družabnost, pomlad.
Zgodovina kuka iz vode
s koli, ostanki brodišča, mlina.
Gleda z bregov, razmejenih.
Pogled ju stakne,
sluh zmeša govorici:
skoraj zabrisano, spremenjeno
onkraj s skupno mehkobo
tukajšnje – in šum reke.
Postavanje človeka.
Izprožene obvodne veje.
Oblanje kamnitega časa
v strugi, žabasti poskoki
iz nje, čim večkrat, čim dlje ...

Hvala za pozornost. Prijeten večer vam želim še naprej.

Dr. Vita Žerjal Pavlin

Predsednica KS Solkan mag. Darinka Kozinc v solkanski noši bere Prešernove poezije.

MePZ Slavec na kulturnem prazniku

V petek, 9. februarja 2018, je Kulturno društvo Slavec v sodelovanju s Krajevno skupnostjo Solkan v dvorani na bivši solkanski karavli organiziralo slovesnost v počastitev slovenskega kulturnega praznika. Po slovenski himni, ki jo je zapel zbor Slavec, je vse prisotne pozdravila predsednica sveta KS Solkan, gospa magistrica Darinka Kozinc. V prelepi stari solkanski narodni noši je prisotne pozdravila in izredno občutno prebrala tri Prešernove pesmi: O Vrba, prvo in drugo Gazelo ter Gloso.

Slavnostna govornica je bila gospa Vita Žerjal Pavlin, doktorica literarne znanosti, ki je opisala položaj kulture v današnjem času in poudarila izreden pomen jezika ter književnosti za obstoj naroda, zlasti številčno manjšega, kot smo Slovenci. Tudi zato moramo biti toliko bolj ponosni na Franceta Prešerna, ki nas je s svojo poezijo postavil med velike evropske narode.

Večer je popestrila vokalna skupina Kitara za dušo pod vodstvom gospe Janje Bužinel. Skupina je ob spremljavi kitar zapela: Rožmarin, Ljubezen ni le beseda, Gor črez jizaro in Zakrivljeno palico v roki.

Kot gost je nastopil Moški pevski zbor Kromberški Vodopivci, ki ga vodi gospod Vojko Pavlin. Zapeli so: Kam, Na trgu, Pojdem v Benečijo, Soči in seveda legendarne Žabe.

Domači Mešani pevski zbor Slavec pod vodstvom gospoda Mirana Rustje je polepšal večer s pesmimi: Pevec, Rožmarin, Domov, domov v slovenski kraj, Somebody's knocking in Splavaj misel (zbor sužnjev iz opere Nabucco). Lepo organiziran in izveden slovenski kulturni praznik, ki ga je povezovala Vesna Bašin, članica sveta KS Solkan, se je zaključil z druženjem, malo zakusko in petjem ob spremljavi kitare, ki je trajalo še dolgo v noč.

Ana Mašera, članica MePZ Slavec

MePZ Slavec

Vse foto Franko Korečič

KS Solkan

Pogovor o razvojni pisarni in prihodnosti Solkana

KS Solkan, 16. 2. 2018

Okrogla miza KS Solkan je bila sklicana na pobudo Radovana Grapulina, člana sveta KS Solkan, ki je predlagal posvet pred odločitvijo o razvojni pisarni v KS Solkan ob državni pobudi za strategijo pametne specializacije v evropskem gospodarstvu. S posvetom naj bi pridobili širše mnenje ljudi v ustvarjalni razpravi o prihodnosti in razvoju Solkana ter razloge bodisi za podporo bodisi za zavrnitev take možnosti. V živahnem dialogu so sodelovali mag. Darinka Kozinc, Radovan Grapulin, Sonja Caharija, dr. Branko Marušič, dr. Ivan Marušič, Jože Tomažič, dr. Franc Marušič - Lanko, Tomaž Vuga, Simon Mokorel, Aleš Terpin, dr. Jernej Vidmar, Marijan Kogoj, Jordan Kodermac, Vinko Torkar in Jožef Leban.

Predsednica KS Solkan mag. Darinka Kozinc je po uvodnem pozdravu predala besedo Radovanu Grapulinu, ki je orisal gospodarsko situacijo v Sloveniji po osamosvojitvi, Evropi in Nemčiji, kjer so aktivno zagnali program INDUSTRIJA 4.0, popularno poimenovan 4. industrijska revolucija z gospodarstvom, usmerjenim v sodobne tehnologije in programe pametne specializacije. Po posvetu pri novogoriškem županu in pogovorih s solkanskimi podjetniki se je KS Solkan odločila za samostojne aktivnosti ob iskanju razvojnih možnosti kraja. Okrogla miza je poizkus preverbe, ali lahko v Solkanu poskrbimo za kraj z ustanovitvijo »razvojne pisarne«, s pomočjo katere bi lahko organizirali poslovno cono v južnem delu Solkana, kjer bi generirali razvojne pobude, privabili razvojnike in pričeli z razvojno shemo.

Dr. Branko Marušič je v kratkem povzetku dosedanjih razmišljanj ponovil vprašanje, o katerem se je treba pogovarjati – kaj naj s Solkanom naredimo in ali naj gremo v inovativno smer gospodarstva. Na vsak način pa je treba v zvezi s kakršnim koli načrtovanjem razvoja Solkana upoštevati integralno reševanje problemov.

Tomaž Vuga je iz predstavitve Radovana Grapulina izluščil tri temeljne razvojne usmeritve, ki so:

- usmeritev v razvoj solkanske poslovne cone,
- tovarna bodočnosti – v simbolnem smislu; ne gre za stavbo, mogoče bolj za tehnologije,
- ustanovitev razvojne pisarne – projektno pisarno Mestne občine Nova Gorica ne moremo preseliti v Solkan, lahko pa KS Solkan v večji meri vpliva na delo občinske projektne pisarne.

Po mnenju Tomaža Vuge se lahko v Solkanu največ naredi s takim razvojem, da bo v njem prijetno živeti in bodo ljudje tu radi živeli. Ob tem je vzpostavil vprašanje »solkanskega duha«, saj ima občutek, da v kraju ni več zagona, občutka pripadnosti … Tovrstno povezovanje prebivalcev je prva naloga KS Solkan. Ob tem je predstavil nekatere prednosti in neizkoriščene možnosti, ki bi jih morali v načrtovanju razvoja upoštevati:

- prometno lego kraja, ki določa Solkan kot stično točko prometa Soške doline, Brd in Banjške planote – tu vidi priložnost v ureditvi severnega konca Solkana,
- apnenico in kamnolom – možnosti dolgoročnega razvoja v teku 20–30 let,
- prazna stanovanja, ki jih je v Solkanu po statističnih podatkih od 100 do 170 – neizrabljena priložnost za raznovrstne možnosti: razpršeni domovi, hotel, apartmajska naselja,
- Sočo, ki je naslednja razvojna priložnost Solkana – ob njej se kaže nov vidik rekreativnega in turističnega razvoja.

Po mnenju Tomaža Vuge tvorijo navedene točke osnovo, na kateri je treba graditi razvoj Solkana s pomočjo občine in političnih mehanizmov. Marijan Kogoj, ravnatelj OŠ Solkan, je opozoril na probleme vključevanja šole v življenje kraja – v prve razrede OŠ Solkan se vsako leto vpiše le okrog 12 otrok. Solkanskih otrok je malo, večina šolskih otrok je iz okoliških krajev. Vendar je solkanska šola zelo uspešna, dobili so republiško priznanje, vključujejo se v izobraževalne programe, trenutno v program POGUM, ki s kohezijskimi sredstvi povezuje šole, ki se ukvarjajo z izobraževanjem v programu podjetništva in podjetnosti, drznosti in inovativnosti. To je tudi priložnost, da se šola močneje vključi v lokalno okolje. Poleg tega bo šola s tem programom naslednja tri leta sledila smernicam industrijske revolucije 4.0, ki je bila potrjena tudi na gospodarskem forumu v Davosu.

Radovan Grapulin je opozoril tudi, da sta vzgoja in povezovanje v solkansko skupnost z »enotnim duhom« pomembna tudi zaradi socialnih sprememb, ki jih bo prinesla industrijska revolucija, Simon Mokorel pa je dodal, da sodobne tehnologije ne moremo zaustaviti; doživeli bomo robotizacijo, samovozeče avtomobile. Celoten sistem razmišljanja bo povsem drugačen, celotna družba se spreminja in bo zaživela v novi realnosti. To bomo morali znati izkoristiti. Poseben primer je npr. univerza, ki bi ji morali dati pogoje v okviru Nove Gorice ali Solkana, isto velja za okolje, Sočo, kolesarsko stezo itd., za vse, kar še ni vključeno v širše razvojno razmišljanje za dobrobit prebivalstva. Jordan Kodermac je povzel razmišljanje z vprašanjem, kaj bi morali narediti, da ustvarimo »klimo«, kjer se bo dalo uresničevati razvojne ideje, Sonja Caharija pa je poudarila, da je najlepše, kar imamo v Solkanu, Soča in da moramo biti pozorni na urejanje njene okolice (še vedno ni urejena kanalizacija, ki se steka po bregu), prav tako tudi na degradacijo okolja in uporabo slovenskega jezika, saj je preveč italijanskih napisov, ter seveda na prisotnost univerze. V odgovoru je Darinka Kozinc povedala, da se prevečkrat zatakne pri ljudeh in da so bili izvedeni že večletni poskusi sanacije obrežja Soče, ki so bili na žalost neuspešni. Dr. Jernej Vidmar je opozoril tudi, da je treba ohranjati zgodovinsko, kulturno in naravno dediščino Solkana, ki je bila zlasti v 20. stoletju precej uničena. V Solkanu bi radi razvijali turizem, a nimamo več veliko za pokazati. Kljub temu pa imamo poleg solkanskega mostu, cerkve in Soče tudi še nekaj manj znanih biserov, kot so izviri, starodavna zajetja itd., ki pa niso ovrednoteni in so marsikdaj zanemarjeni. Krajevna skupnost bi si morala bolj aktivno prizadevati za ohranjanje tovrstne dediščine. Dr, Vidmar si tudi ne želi, da bi zaradi ambicij posameznikov v imenu 4. tehnološke ali katerekoli revolucije pozidali in uničili še tisto malo neokrnjene naravne ter kulturne krajine našega Solkana.

V nadaljevanju pogovora je Jožko Leban predstavil pobudo Mestne občine Nova Gorica za urejevanje južnega dela Solkana z območjem bivše apnenice in poudaril, da pogreša celovito urejanje ter da bi morala določena skupina voditi konkretno strategijo kraja. Ob tem je Simon Mokorel povedal, da je cilj srečevanj skupine podjetnikov prav pregled in analiza možnosti ter oblikovanje določene strategije razvoja. Čeprav je Vinko Torkar v svojem pogledu na sedanjost in prihodnost novogoriške občine izpostavil, da je občina svoj razvoj že zakockala prav zaradi podpore igralnici in igralništvu, kar je bilo nekoč (in je še vedno do neke mere) gonilna sila gospodarstva občine, je debata izzvenela pozitivno, tudi s posegom dr. Ivana Marušiča, ki je poudaril, da mora Solkan pridobiti globalno širino razmišljanja ob hkratni usmerjenosti v lokalni razvoj.

Zaključki okrogle mize so:

- Solkan se mora odpreti svetu in globalnim trendom ob hkratni skrbi za lokalno okolje,
- zagotoviti je treba pogoje za nadaljnjo rast: zemljišča, degradirane prostore, subvencije, možnosti kandidature na državna in evropska sredstva,
- treba je identificirati postavke, ki bodo omogočile razvoj kraja,
- zagotoviti je treba izobraževanje in organizirano znanje,
- pogovor z vodstvom univerze,
- ustanovitev razvojne pisarne v okviru KS Solkan kot dislokacijske enote občinske projektne pisarne – izoblikuje naj se predlog Mestni občini Nova Gorica,
- večje prizadevanje za ohranjanje naše krajevne dediščine.

Zapisala: Inga Brezigar

Soča

Pobuda za urejanje bregov Soče

Spoštovana predsednica in člani sveta KS Solkan

Sem reden sprehajalec ob Soči, od Žogice na severu do Kajak centra na jugu. Sočo imam rad tako, kot jo je ustvarila narava, zato me motijo vsi nepotrebni posegi, predvsem pa neodgovorno obnašanje do okolja. V zimskem času tega sicer ni dosti, v poletnem času (že od maja naprej) pa se breg Soče spremeni v priročen prostor za piknike, celo kampiranje, druženja, posedanja in sončenje. Kar je vse v redu in prav, če bi se obiskovalci obnašali kulturno do okolja, dejansko pa je soški breg poleti posejan s smetmi, praznimi plastenkami in pločevinkami – nekateri jih v pesku celo sestavljajo v razna sporočila. Tako stanje prevladuje kljub entuziastom, ki breg od časa do časa počistijo, in Soča, ki ob visokih vodah breg ponovno »ponaravi«, umazanijo odplavi v morje.

Naš edini preostanek Soče je predragocen, da bi ga ob poletnem navalu obiskovalcev iz obeh mest, Nove Gorice in Gorice (ki bo iz leta v leto le še večji), pustili stihiji in občasni skrbi posameznikov. Po mojem mnenju že potrebuje organizirano upravljanje, od reguliranja parkiranja do dostopov in uporabe brega.

Predlagam, da se upravljanje prostora ob Soči zastavi celovito in da zajame:

- organizirano parkiranje na za to primernih mestih (zaenkrat imamo kolikor toliko urejani parkirišči pri Žogici in avtobusnem postajališču ob Soški cesti, nujno pa bi bilo treba urediti primerno veliko parkirišče nad Kajak centrom), ki bi moralo biti vsaj simbolično plačljivo,
- prepoved ali vsaj omejitev sedaj divjega parkiranja na območju Kajak centra,
- prepoved divjega kampiranja,
- ureditev piknik prostorov in prepoved kurjenja izven za to urejenih prostorov,
- urejene dostope na območje Soče, ki bi jih bilo mogoče – po potrebi – tudi nadzorovati,
- pobiranje vsaj simbolične vstopnine na območje Soče v najbolj obremenjenih obdobjih
- in končno: redno kontrolo nad območjem in redno vzdrževanje (čiščenje, vzdrževanje opreme …).

Za vse naloge pa bi morali najprej določiti upravljavca tega prostora.

Vem, da je to izredno zahtevna naloga, za katero ne more biti odgovorna Krajevna skupnost, pričakujem pa, da bi dala vsaj pobudo Mestni občini, ki naj poskrbi za ustrezno rešitev. Zavedam se tudi, da je ne bo mogoče izvesti čez noč, tudi do letošnje sezone ne, a začeti je treba čim prej in vsaj postopoma tudi uvajati najnujnejše ukrepe. Predlagam, da za to akcijo pridobite tudi solkanske mestne svetnike, ki naj jo podprejo tudi s pobudami na mestnem svetu.

Predlagam tudi, da mojo pobudo podprejo vsi tisti, ki jim je Soča, tako kot meni, pri srcu. Zato jo bom poslal tudi uredništvu Solkanskega časopisa v objavo v upanju, da bo doživela čim širšo podporo.

S spoštovanjem.

Tomaž Vuga

Svet KS je na svoji seji dne 22. 2. 2018 obravnaval pobudo krajana za upravljanje prostora ob Soči. Sprejel je sklep, da podpira pobudo za upravljanje prostora ob Soči in jo posreduje MONG v obravnavo. Obenem predlaga, da bi MONG določila tudi upravljalca prostora.

Malčki ustvarjajo ali Vrtec pri OŠ Solkan se predstavi

V ponedeljek, 12.03.2018, smo v Goriški knjižnici Franceta Bevka, v razstavnem prostoru na mladinskem oddelku, postavili razstavo otroških likovnih del Malčki ustvarjajo ali Vrtec pri OŠ Solkan se predstavi. Na razstavi otroci predstavljajo svoja dela, ki so nastajala v šolskem letu 2017/2018.

Umetnost otroku omogoča udejanjanje ustvarjalnih potencialov, ki se kažejo že v otrokovem igrivem raziskovanju in spoznavanju sveta, ki je zanj neizčrpen vir inspiracije, motivacije in vsebin na vseh področjih dejavnosti. Otroci sodelujejo v različnih stopnjah ustvarjalnih procesov: pri načrtovanju, oblikovanju zamisli in izvedbe, posredovanju in sprejemanju dela ter pogovoru o delu, procesu in izkušnjah. Na igriv način raziskujejo likovne tehnike in razvijajo izražanja o umetnosti in sprejemanja raznolikih pogledov. Hkrati s pomočjo umetniških del kot pozitivnih vzorov razvijajo tudi svoje likovne sposobnosti na različnih umetniških področjih (risanje, slikanje, kiparjenje, prostorskem oblikovanju…). Otroci se v predšolskem obdobju likovno izražajo na način, ki ga na svoji razvojni stopnji razumejo in obvladajo. Svoje likovne upodobitve gradijo na podlagi vedenj o vidnem svetu, v katerem živijo. Ker je za tenkočutno doživljanje in ustvarjanje umetnosti potrebna povečana pozornost pri zaznavanju in iz tega izhajajoča povečana senzibilnost, strokovne delavke vrtca usmerjajo otrokovo pozornost v zbrano opazovanje in tipanje, ki otroku omogoča večanje senzibilnosti, ozaveščanje estetskega doživljanja in spoznavanje bogastva, ki ga prinaša tak stik z umetniškim svetom.

Razstavljena dela lepo zastopajo tako različne namene risbe kot tudi vse glavne motivne sklope in široko pahljačo uporabljenih likovnih materialov oz. tehnik. Dela so nastajala pod vodstvom strokovnih delavk vrtca. Razstava vas popelje skozi barvit svet otroške domišljije, zaznavanja in interpretacije.

Urška Komel, pomočnica ravnatelja za vrtec

Solkanski podjetniki

Inovacije so ključ za reševanje razvojnih in družbenih problemov sleherne države

Na povabilo skupine solkanskih podjetnikov v sodelovanju s Krajevno skupnostjo Solkan sem imel dne 26. februarja ob 18. uri v avli Osnovne šole Solkan predavanje z naslovom:

MOŽNOSTI IN OVIRE SLOVENIJE, DA POSTANE RAZVOJNO-INOVACIJSKA DRŽAVA V IZBRANIH NIŠAH.

Predavanje je povezovala mag. Darinka Kozinc, predsednica KS Solkan. Pred začetkom predavanja so me prireditelji počastili s pesmijo »Lipa zelenela je« v izvedbi glasovno in izvedbeno izredno nadarjene Maje Bratina. To je bil zame zelo ganljiv vložek, ker obožujem slovenske narodne pesmi in ker sem po 53 letih spet obiskal ta 1001 leto star kraj.

V KS Solkan sem po toliko letih doživel izredno topel sprejem, zato bi se rad lepo zahvalil kolegu in sovaščanu Leonu Kralju, mag. Darinki Kozinc in vsem udeležencem predavanja. Vsem iskrena hvala!

Dolgoletno delovanje v gospodarstvu, družbenem življenju ter na pedagoškem in raziskovalnem področju je zahtevalo od mene stalno odgovornost za tehnološki razvoj posameznih podjetij, izobraževanje mladih in razvoj države Slovenije kot celote. Temu cilju sem sledil z istim namenom, kot je v predgovoru zbornika »Jako stara vas na Goriškem je Solkan« zapisal Tomaž Vuga z namenom *»za izboljšanje življenja krajanov in odpiranje možnosti za drugačen razvoj Solkana«*. Zapisu bi dodal le še: za skladen razvoj državljanov in države Slovenije. S predstavljeno tematiko sem bil tesno povezan že kot redno zaposlen profesor na FS, bolj poglobljeno pa sem se tem vsebinam posvetil leta 2013 z zbiranjem in proučevanjem podatkov o inovacijskem procesu ter stanju države Slovenije v odnosu do Evrope in sveta. To sem delal kot predsednik in glavni tajnik Inženirske akademije Slovenije. Podatke in zaključke, do katerih sem prišel v obdobju štiriletnega poglobljenega dela, sem predstavil v okviru predavanja z zgoraj navedenim naslovom. V tem sestavku bom povzel le nekaj najbolj izstopajočih dejstev.

V 19. in tudi v 20. stoletju smo Slovenci živeli zelo revno in večinoma pod tujo oblastjo. Večina Slovencev se je preživljala s kmetijstvom. Industrija, kar je je bilo, je bila večinoma v tujih rokah. Bili smo brez lastne države, a z močno kulturno in jezikovno identiteto. Po drugi svetovni vojni smo se iz povsem agrarne družbe razvili v srednje razvito republiko z 80 % lastnih inovativnih in razvojno uspešnih proizvodov, ki smo jih tržili doma in po svetu. Za jugoslovanske razmere smo postali najbolj razvita in tudi najbolj bogata republika. Ostala pa nam je neuresničena želja po lastni državi, ki smo jo dočakali leta 1991.

Po osamosvojitvi smo razmišljali o Sloveniji kot deželi specialistov in izobilja. Žal so se mnogi razvojni modeli dosedanjih strategij, ki so imeli namen Slovenijo popeljati v družbo visokotehnološko razvitih držav, izkazali kot neučinkoviti. Nismo razvili dovolj novih tehnologij in proizvodov, katerih podlaga je novo znanje, rezultat pa proizvodnja z visoko dodano vrednostjo. Ves čas preveč poudarjeno pričakovanje o učinkih novega je bilo med drugim eden izmed vzrokov za potop mnogih zrelih, vendar tradicionalnih tehnologij. Tiste, ki so navkljub drugačnim težnjam ostale, pa danes še vedno prispevajo večino prihodkov za delovanje države. Hkrati se vsi zavedamo, da je industrijska revolucija 4.0, ki danes poteka v Evropi in svetu, realnost družbe prihodnosti, digitalizacija pa je osnova tovrstni industriji in družbenemu razvoju.

Bitko za velika podjetja in koncerne z globalnimi znamkami smo verjetno že izgubili. Ostane pa nam možnost, da se v mali industriji in celotni terciarni dejavnosti postavi na noge naš razvoj, s čimer lahko pridobimo tudi novo nacionalno samozavest. Moramo pa zato izpolniti določene pogoje:

1. **treba je spremeniti ali v celoti odpraviti mogočne lobije, prenoviti šolski sistem ter spremeniti gospodarsko, finančno in davčno politiko**,
2. v podjetjih, ki so podhranjena z razvojnimi kadri, je treba ponovno ustanoviti **razvojne oddelke** in v njih zaposliti visoko kreativne kadre. To lahko dosežemo s spremembo zaposlovanja mladih strokovnjakov, tako da po vzoru nekaterih zahodnih držav uvedemo tako imenovani **model kroženja strokovnjakov med industrijo, inštituti in akademsko sfero**. Namesto da se mladi doktorandi zaposlujejo na univerzah in inštitutih – 78 % vseh raziskovalcev je trenutno v vladnem raziskovalnem sektorju – je treba povečati zaposlovanje strokovnjakov v podjetjih, razvojnih centrih, tehnoloških parkih, malih in mikro podjetjih ter jim tako omogočiti delo doma, namesto da za stalno odhajajo v tujino,
3. pospeševati je treba začasno odhajanje strokovnjakov v tujino po novo znanje in izkušnje.

Slovenija ima 406.997 prebivalcev z višjo, visoko ali univerzitetno izobrazbo, kar predstavlja petino vseh Slovencev ali polovico vseh zaposlenih prebivalcev. Razvojni kadrovski potencial torej imamo, le zaposlen ni na mestih, da bi lahko bolj odločno spreminjal razvojno-inovacijsko strategijo države kot celote. Nekaj slovenskih podjetij, ki so po mojem mnenju prepoznala vlogo in pomen inženirstva ter inženirjev za inovacijski razvoj, se je že uveljavilo s svojimi proizvodi na svetovnih trgih. Taka podjetja so: Krka, Lek, Gorenje, Hidria, Kolektor, Fotona, TPV, Letrika, Hela, Pipistrel, Akrapovič, Trimo, Železarna Štore ter veliko malih in mikro podjetij.

Slovensko gospodarstvo je danes popolnoma drugačno, kot je bilo ob osamosvojitvi. Takrat so prevladovala velika podjetja, kot so Mura (6000 zaposlenih), Peko (4000 zaposlenih), SCT (3500 zaposlenih), TAM (4000 zaposlenih), MIP (600 zaposlenih), Litostroj (2500 zaposlenih) ... Številnih podjetij ni več. Nastala in še nastajajo mnoga nova, predvsem mikro in majhna družinska podjetja. Iz razpredelnice 1 je mogoče razbrati, kako se po osamosvojitvi močno povečuje število mikro podjetij, zmanjšuje pa število velikih podjetij, ki so lahko edini nosilci inovacijsko-razvojnega procesa.

Da bi postavili na noge novo nacionalno gospodarstvo, bo treba posodobiti tradicionalne

Razpredelnica 1	Število družb v letu 2015	Število družb leta 2008
Mikro (manj kot 10 zaposlenih)	61 497,00	48 070,00
Majhna (med 10 in 50 zaposlenimi)	2 370,00	2 390,00
Srednja (med 50 in 250 zaposlenimi)	738,00	774,00
Velika (med 250 in več zaposlenimi)	609,00	774,00
Skupaj:	65 214,00	51 997,00

tehnologije in bolj odločno podpreti mala in mikro podjetja ter jih povezati z inštituti, univerzami in večjimi podjetji. V teh podjetjih moramo razvijati nove proizvode, tehnologije in storitve za prihodnja leta. Kot je razvidno iz razpredelnice, so slovenska podjetja večinoma manjša od konkurentov v tujini in zato fleksibilnejša. Po drugi strani pa se v primeru večjih naročil težje uveljavijo pri velikih naročnikih in težje zaposlujejo akademsko izobražene strokovnjake. V najboljšem primeru se zato lahko vključijo le v dobaviteljsko verigo kot podizvajalci. Zato je Slovenija po inovacijskih kriterijih, ki jih zasleduje **Evropski inovacijski semafor** (European Innovation Scoreboard, EIS), poznana kot **sledilec** razvoja in ne kot **razvojnik**. Kaj to pomeni, lahko razberemo iz piramide inovativnosti.

Velik del slovenskega izvoza so torej polizdelki. Dobavitelji v verigi so zato tisti, ki prvi čutijo pritisk cen in bodo prvi odrezani, če bo šlo v svetovnem gospodarstvu karkoli narobe. To je velika težava Slovenije, zato je stanje treba čim prej spremeniti. V večjem delu industrije za izbrane niše moramo postati – razvojniki. To bi lahko naredili podobno kot v skandinavskih državah pred vstopom v EU. Odločili so se za kvalitativno prenovo gospodarstva in družbe, utemeljene na stalni krepitvi celostnega trikotnika znanja (**šolstva, znanosti in inovativnosti – usposabljanja**), z veliko mero konsenza in trajnim sodelovanjem z vodilnim gospodarstvom, nosilci tehnološkega razvoja in inovacij, predstavniki dela in znanja, civilno družbo in svetom. Zato imajo te razmeroma majhne države, po velikosti primerljive s Slovenijo, danes potencial znanja, s katerim obvladujejo večino sodobnih vrhunskih tehnologij, ter imajo ustrezno in uspešno inovacijsko okolje za prehod v industrijo 4.0 ter digitalizacijo.

V Sloveniji bi z odpravo korupcije, neracionalnosti in neučinkovitosti države lahko zagotovili velik delež sredstev za približevanje slovenskih bruto/neto plač plačam v konkurenčnih državah. Ob že kar ugodnih vlaganjih države (0,48 % BDP) in gospodarstva (1,5 do 1,6 % BDP) v R & R bi bilo treba postopoma povečati še davčne olajšave za vsaj 20 % in ta denar vlagati v uveljavljanje strateškega sodelovanja R & R med podjetji, univerzo in inštituti (kot npr. določa švedski zakon o tretji nalogi univerze iz leta 1997). Z zvišanjem obdavčitve na kapital in premoženje na povprečno evropsko raven bi Slovenija lahko omogočila ter pospešila še dva pomembna razvojno-inovacijska procesa:

1. s polovico pridobljenih sredstev bi lahko bistveno povečali domači **sklad tveganega kapitala**, saj Slovenija v odnosu na najbolj inovativne države zagotavlja samo 12 % tveganega kapitala (EIS, 2016) za podporo zagonskim start-up podjetjem in njihov razvoj, kar je tudi osnova trajne strukturne prenove ter rasti dodane vrednosti slovenskega gospodarstva,
2. z drugo polovico tako pridobljenih sredstev pa bi Slovenija lahko gospodarstvo usmerila v spremljanje sodobnih tehnologij v svetu in ga opremila za vrhunske tehnološke raziskave, tehnološki razvoj, izobraževanje mladih raziskovalcev in podobno.

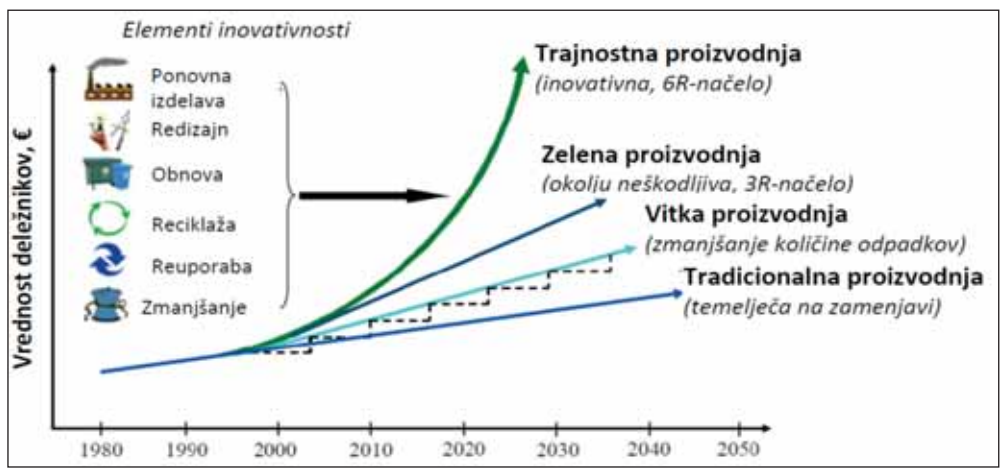

Naj zaključim: Slovenci smo kreativen, inovativen in zelo ustvarjalen narod. To smo dokazali v preteklosti, ko še nismo imeli lastne države, in to dokazujemo danes. Primanjkuje pa nam samozaupanja, doslednosti pri dogovorih in odločnosti pri realizaciji dogovorjenega (npr. pri inovacijskem procesu, pametni specializaciji ...). Težko se poslušamo in slišimo, težko cenimo in upoštevamo razlike v pogledih, nismo enotni, ko gre za razvoj države, in premalo spodbujamo mlade h kreativnosti in ne le k učenju. Če bomo odpravili te in še nekatere resne pomanjkljivosti sedanjega delovanja države (korupcijo, lobije, nezaupanje ...), je naša prihodnost lahko v trajnostni proizvodnji, Slovenija pa bo postala dežela specialistov in izobilja. To, kar smo si z osamosvojitvijo želeli in na kar smo upali.

Večina bralcev sestavka bo verjetno mnenja, da so to skrajno optimistične želje in hotenja. Vendar brez optimizma ni razvoja in brez razvoja ni življenja.

dr. Jože Vižintin

Beseda o avtorju

Dr. Jože Vižintin se je rodil leta 1943 v Zaloščah. Leta 1960 je v Novi Gorici opravil izpit za poklic ključavničarja. Kot strojni tehnik in štipendist se je leta 1964 zaposlil na Avtoprometu Gorica kot vodja avtokleparske delavnice. Leta 1966 se je vpisal na redni študij strojništva. Študij je uspešno zaključil leta 1972, po diplomi pa se je odločil študij nadaljevati do doktorata, kljub temu da je bil štipendist Iskre v Šempetru pri Gorici. Doktorat je uspešno zagovarjal leta 1978, po njem pa je dve leti delal kot asistent na Fakulteti za strojništvo (FS). Leta 1980 je uspel na razpisu za glavnega direktorja Zavoda za raziskavo materiala in konstrukcij (ZRMK), kjer je ostal dve mandatni obdobji. Po končanem drugem mandatu se je zaposlil na FS kot redni profesor za tribologijo ter gonila in pogonske sklope. Upokojil se je leta 2014 kot zaslužni profesor Univerze v Ljubljani, vendar še vedno raziskuje in predava.

Intervju

Simon Mokorel: o prihodnosti, izzivih in sedanjosti Solkana

Simon Mokorel, univ. dipl. inž. strojništva je kibernetik in vizionar, ki aktivno sodeluje na srečanju solkanskih podjetnikov z namenom, da kraj postane Solkan 4.0 in se vključi v inovativno prihodnost.

Koliko pravzaprav Solkanci po vašem mnenju poznamo dejavnosti, ki se odvijajo v poslovni coni Solkan?

Ob začetku delovanja poslovne cone Solkan leta 2007 smo si nekateri, ki v njej delujemo, zastavili cilj, da morajo aktivnosti posredno učinkovati tudi na širšo družbo. V ta namen smo vzpostavili galerijo Dimenzija napredka, ki je v tistem času pomenila v prostoru nekaj novega. Predvsem zato, ker je bila večina razstav namenjenih sodobni umetnosti in je bil njen namen povezovanje umetnosti ter poslovnega sveta. V tem obdobju smo tudi organizirali različne predstavitvene dogodke, na katerih smo predstavljali nova razmišljanja in si izmenjevali ideje ter poglede. Lahko izpostavim dva dogodka, ki sta se takrat zgodila: »Ali lahko kamen razmišlja«, kjer nam je strokovnjak za umetno inteligenco razlagal, da je to teoretično mogoče, in dogodek, kjer se je prvič govorilo o Solkanu kot o »Silicon valley« kot sopomenke Silicijeva dolina in kaj bi morali za to v Solkanu narediti. Žal se je to v zadnjem času nekoliko ustavilo in ni več tako velikega naboja pri organizaciji takšnih srečanj. Menim pa, da se lahko prostor, kot je poslovna cona Solkan, dobro organizira skupaj z ostalimi deležniki in postane svetilnik za nove ideje ter paradigme v širšem prostoru goriške.

Kako bi predstavili svoje podjetje in razvojno vizijo?

Poglejte, v tem kontekstu sploh ni pomembno moje podjetje. V zadnjih 20 letih sem bil del več različnih iniciativ, ki so imele obliko podjetij, zavodov ... različno. Vedno pa je bila skupna rdeča nit. Namesto vizije bi tukaj izpostavil »zakaj«, kot ga imenuje Simon Sinek. Zakaj počnem, kar počnem? To je tisto, kar bi se moral vprašati vsak od nas. Že pred skoraj 20 leti smo ustanovili inštitut za kreativne študije in takrat ugotovili, da ne želimo samo slediti spremembam, ampak jih soustvarjati. In ta razlog se za vse, kar počnem, še vedno vleče kot rdeča nit.

Kateri so največji uspehi pri vašem delovanju?

Predvsem vzpostavljanje novih ekosistemov in v tem kontekstu sodelovanje z Občino Idrija pri vzpostavitvi prvih zametkov pametne skupnosti v Sloveniji. Projekt »Pametna skupnost Idrija« se je začel pred več kot 5 leti in je sedaj, po vseh letih dela, spremembi miselnih vzorcev posameznikov in širše družbe, najbolj razvito okolje za uvajanje sprememb, ki jih prinašajo digitalizacija in nove tehnologije. Od začetne strategije, ki smo jo pripravili skupaj z vodstvom občine, do vzpostavljanja povezav v širšem evropskem prostoru, ob aktivni udeležbi različnih deležnikov ekosistema, vključevanju mladih v procese razvoja, sodelovanju, kjer vsak doprinaša k skupnemu razvoju in načrtnemu razvoju posameznih struktur ekosistema, se je Občina Idrija zapisala na svetovni zemljevid kot ena od najnaprednejših v procesih razvoja pametnega mesta in skupnosti. To zame in za skupine, v katerih delujem, predstavlja potrditev poti razvoja, ki smo si jo kot skupina zastavili že davno nazaj, in potrjuje, da se lahko z znanjem, ki ga imamo, postavimo ob bok tudi največjim na svetu. Izpostavil bi še odlično sodelovanje pri soustvarjanju novih modelov razvoja, ki jih razvijamo skupaj s skupino Kapelica iz Ljubljane, kjer razvijamo metode Art Thinking in Design Thinking kot orodji za podporo razvoju novih proizvodov ter storitev.

Kako vidite svojo povezanost z okoljem, v katerem živite?

Predvsem v tem, da vedno sprejemam in se učim, kar se v našem okolju dogaja, kako se razvija in spreminja glede na različne zunanje ter notranje dejavnike, in skušam praktično znanje, ki sem si ga pridobil v zadnjih 20 letih, prispevati v naš skupen prostor.

Na pobudo člana sveta Radovana Grapulina je KS Solkan prevzela organizacijske zadolžitve glede razvoja kraja, pri čemer zelo aktivno sodelujete, kar je vredno pohvale. Še zlasti zato, ker se vsak podjetnik raje ukvarja s svojo firmo, kot pa da bi v svoje razvojno razmišljanje vključil tudi okolje. Nam lahko razložite vzgibe, ki so vas vzpodbudili k aktivni vlogi?

Ni pomembno, ali si podjetnik ali karkoli drugega – vedno moraš razmišljati, kaj lahko družbi daš, in ne samo, kaj lahko od nje dobiš. Dobro delovanje vseh struktur ekosistema, v katerem živimo, je odvisno predvsem od posameznikov: koliko in na kakšen način so pripravljeni prispevati v skupno dobro. Radovan je od vedno vizionar, velikokrat nerazumljen, kot je večina vizionarjev, ko razlaga, da si moramo s stalnim inoviranjem in razvojem sami graditi svojo prihodnost. Vsakdo izmed nas bi se moral vprašati: Kje pa lahko jaz pomagam? Kaj lahko prispevam, da bo celotna družba delovala bolje, da bo bolj odprta, bolj transparentna in tolerantna?

Na predavanju dr. Vižintina smo slišali, da imamo Slovenci veliko izobraženih ljudi, skoraj petino vsega prebivalstva. So po vašem mnenju rezultati vložka v izobrazbo ljudi primerljivi z rezultati ustvarjanja družbenega proizvoda?

O tem sem popolnoma prepričan. Če si samo pogledate kraje in mesta v svetu, kjer je v središče postavljena univerza, boste hitro videli, da je to generator povezovanja, razvoja in uspeha kraja. Neko finsko mesto prednjači v tem pogledu, saj je v mestu že več kot 50 % prebivalcev z visoko izobrazbo in njihova dodana vrednost je za 20 % nad povprečjem EU. Nova Gorica je univerzitetno mesto, vsaj tako piše na tablah ob prihodu vanjo. Če pa pogledamo, kje je univerza, vidimo, da je razpršena povsod naokoli, samo v mestu je ni. Če se mesto hvali z oznako »univerzitetno mesto«, mora stati univerza v centru mesta – v bližču, kot se ji pritiče. Če bi zmogli moč, da bi se to v našem okolju res zgodilo in da bi se vzpostavilo razumevanje, da sta univerza in znanje, generirano iz njenih programov, gonilo razvoja družbe, bi lahko realno pričakovali, da bodo tudi podjetja z njeno pomočjo razvijala izdelke z visoko dodano vrednostjo. V tem trenutku je nujno potrebno, da se predstavniki univerze in podjetij usedejo za skupno mizo ter skupaj pripravijo načrt o tem, kakšna znanja in kompetence to okolje potrebuje za doseganje ciljev iz RISS (Raziskovalne in inovacijske strategije Slovenije) in strategij pametne specializacije ter kdo lahko prispeva k izvedbi takega načrta.

Kje vidite priložnosti razvoja, da kraj postane Solkan 4.0? Lahko obenem za naše bralce obrazložite, kaj to sploh pomeni?

Solkan 4.0 je lahko samo blagovna znamka ali pa nekaj več. Četrta industrijska revolucija, ki se postopoma razširja po svetu, bo sigurno s polno močjo udarila tudi nas in bo ustvarila velike strukturne spremembe v okolju. Solkan 4.0 je zaenkrat samo ideja, ki pojasnjuje, da se moramo zavedati dejstva, da je postal razvoj bistveno hitrejši, kot je bil pred časom. Informacijske tehnologije so se že vsadile v vse pore našega življenja in vsakodnevno lahko spremljamo poplavo novih proizvodov ter storitev. Samovozeči avti niso več fikcija, so realnost. Uber, Airbnb, Amazon in Booking.com korenito spreminjajo naše vsakodnevno življenje, prihajajo nove in nove moteče rešitve, ki »motijo« naš ustaljeni način življenja. Temu se bomo morali prilagoditi in se naučiti, kako se pred takimi »napadi« braniti, kako največ izkoristiti iz priložnosti, ki nam jih nudijo nove tehnologije. Solkan 4.0 je mišljen kot projekt, ki bi vzpostavil celovit ekosistem, v katerem sodelujejo tako podjetja in univerze kot politika in civilna družba, ki bi se lahko uspešno in hitro transformiral ter prilagodil izzivom, ki jih prinaša globalni razvoj. Smo šele na začetku. Če bomo uspeli povezati deležnike k aktivni vlogi, potem lahko pričakujemo, da se bo celotno okolje pripravljeno potruditi pri teh spremembah.

Bi nam lahko za zaključek zaupali še kaj o sebi?

Po izobrazbi in duši sem kibernetik in razumem, da sta za uspešno delovanje okolja, v katerem živimo, potrebna sodelovanje in sinergija med vsemi subjekti ekosistema s poudarkom na spoštovanju narave. V prihodnje nas zagotovo čakajo velike spremembe in priložnosti, ki se nakazujejo s četrto industrijsko revolucijo. Ali bomo priložnosti izkoristili, je odvisno predvsem od tega, ali se bomo povezali in začeli sodelovati z namenom, da nam bo vsem skupaj boljše in lepše, ali pa se bomo prepustili individualizmu. Zase vem, da bom po svojih močeh vedno prispeval znanje in izkušnje pri kreiranju boljšega ter lepšega okolja, v katerem živim in delam. Najbolj pa sem ponosen na ženo Katjo ter najina otroka Emo in Jana.

HVALA

Intervju je vodila mag. Darinka Kozinc.

Dogodki

Decemberski pravljični dopoldan z vrtcem Julke Pavletič

V prazničnih dneh ob koncu leta, ko se za trenutek ustavimo in si zaželimo veliko lepega, je vsakomur dovoljeno zaživeti pravljični čas in prav zaradi tega smo se v Krajevni skupnosti Solkan odločili, da en čaroben dopoldan v decembru podarimo otrokom iz Vrtca Julke Pavletič. Povabili smo jih v naše prostore, da jim preberemo kakšno zanimivo otroško zgodbico in jim na ta način pričaramo nekaj prednovoletnih trenutkov.

V hitenju, ki narekuje današnje življenje, namreč velikokrat pozabimo, da so malenkosti tiste, ki nam polepšajo vsakdan in nas opomnijo na vse lepo okoli nas.

Foto Franko Korečič

Branje pravljic smo povezali s 150-letnico solkanske čitalnice in na ta način smo želeli tudi najmlajšim predstaviti pomen branja.

Nekaj lučk in okraskov na jelki ter tiha glasba in pravljični junaki iz pravljic, ki sta jih prebirali mag. Darinka Kozinc in Vesna Bašin, so otrokom pričarali čarobno vzdušje.

Pravljice so in ostajajo del otroštva in so neizmeren vir domišljiji radovednih otrok.

Čarobnost pravljic smo nadgradili z obiskom krajevne knjižnice, kjer je doma največ knjig, čudežnih pravljic in zanimivih zgodb, ki otroke popeljejo v svet domišljije, v svet novih spoznanj in doživetij.

Prijazna knjižničarka Anita je otrokom predstavila knjižnico, ki v svojih prostorih hrani knjižnično gradivo in ga izposoja uporabnikom, tudi najmlajšim. Povedala jim je, kako se je treba v knjižnici obnašati in kako ravnati s knjigami. Zastavila jim je nekaj ugank, otroci so zapeli nekaj pesmic, od knjižničarke pa so v zahvalo prejeli trakove za ključe.

Zadovoljni nasmehi otrok so nam dali vedeti, da smo jim na zelo preprost, a svojstven način uspeli predstaviti nekaj poučnega in da smo jim z branjem pravljic pričarali občutek pravljičnosti ter drugi, sanjski svet, kjer je vse mogoče.

Zahvaljujemo se kolektivu Vrtca Julke Pavletič in vzgojiteljicam Kseniji, Marini, Martini ter vzgojitelju Vidu, da so se odzvali našemu vabilu na pravljični dopoldan v decembru lanskega leta.

Tovrstna srečanja so lahko več kot dobra popotnica za nadaljnje sodelovanje.

VB

Foto Franko Korečič

Dogodki

Dogajanja v vrtcu Julke Pavletič

Prešernov dan in ustvarjalne delavnice

V našem vrtcu se strokovni delavci zavedamo, kako pomembno je, da otroke postopoma seznanjamo s širšo družbo in kulturo. Vključevanje v širše okolje pomeni tudi vključevanje v kulturo, v kateri živimo, v negovanje tradicije, ki je posebnost naroda in omogoča ohranjanje ter spodbujanje spoznavanja kulturne dediščine. Odrasli moramo otrokom posredovati tisto, kar je značilno za prejšnje rodove. Kulturo razumemo kot pomembno sestavino vsakdanjega življenja. Ob slovenskem kulturnem prazniku smo v vrtcu organizirali proslavo. Vsi smo se slavnostno oblekli in prisluhnili slovenski himni. Osnovni namen proslave je v tem, da predšolski otrok doživi kulturno vrednoto v širšem smislu.

Letos smo v našo enoto vrtca povabili predstavnici KS Solkan gospo Darinko Kozinc in gospo Vesno Bašin. Vabilu sta se prijazno odzvali. Na proslavi v avli vrtca sta prebrali odlomka iz pesnitev Povodni mož in Lepa Vida, ki ju je napisal France Prešeren.

Otroci so imeli možnost poslušati lep slovenski jezik in opazovati solkansko narodno nošo kot del tradicije, za kar smo hvaležni gospe Darinki, ki je nošo ponosno nosila in v njej stopila pred otroke.

Na proslavi so otroci opazovali značilno opravo našega največjega slovenskega pesnika in spoznali, zakaj so ga otroci klicali dr. Fig.

Zapisala in posnela fotografijo Marina Bončina

Nastopajoči na proslavi ter otroci skupine Maki in Spominčice. Foto zaposleni vrtca

»Veseli december«

v Materinskem domu Solkan

Mesec december je za večino ljudi mesec veselja, druženja, pričakovanja in upanja, da »saj po novem letu boljše bo.« Tudi naše uporabnice upajo in se trudijo za boljši jutri, za lepši dom, kot so ga bile deležne, za večjo sprejetost, toplino, spoštovanje.. Zato se trudimo, da bi v začasnem domu vsaj malo začutile pristno bližino, zaupanje, varnost in sprejetost.

V mesecu decembru tako skupaj z njimi ustvarjamo lepši jutri. Ta mesec si popestrimo z različnimi ustvarjalnimi delavnicami, več se družimo, več se smejemo, pa tudi z večjim veseljem čistimo hišo, jo pripravljamo na praznovanje. Izdelali smo adventne venčke, angelčke, ki ves čas bdijo nad nami, novoletne voščilnice za vse dobre ljudi, s katerimi sodelujemo in ki se spomnite na nas z donacijami ali v molitvi.. Še posebej veselo je bilo postavljanje in okraševanje novoletne smrekice, ki smo jo okrasili z doma narejenimi okraski. Naš dom pa je zadišal tudi po prazničnem pecivu, ki smo ga z veseljem pripravili in z veseljem tudi pojedli. Naši otroci so se najbolj razveselili obiska Božička. Koliko sreče, veselja, ko je Božiček poklical njihova imena in jih obdaril! In kako zanimiva je bila njegova dolga bela brada! Vendar pa v mesecu decembru Božiček ni bil edini dobri mož, ki nas je obiskal in obdaroval. Tu ste bili še predstavniki lokalne skupnosti – KS Solkan, predstavniki Mestne občine Nova Gorica in posamezniki, brez imen, brez nazivov, vendar z veliko mero srčnosti in dobrodelnosti, ki ste omogočili, da so dobili naši uporabniki kakšen priboljšek več. Zato naj bo tu priložnost za en velik HVALA, da se spomnite na nas, na naše ženske in njihove otroke in s tem pokažeta, da vam je mar za človeka v stiski.

Mesec december je minil, darila so odvita in že skoraj pozabljena a toplina doma, ki smo jo ustvarili s svojim (so)delovanjem je ostala.

Maša Ferjančič

Angelčki
za Solkanski časopis

Obisk predstavnic MONG in KS Solkan
Obe foto Maša Ferjančič

Spomin na solkanskega slikarja Vladimirja Makuca

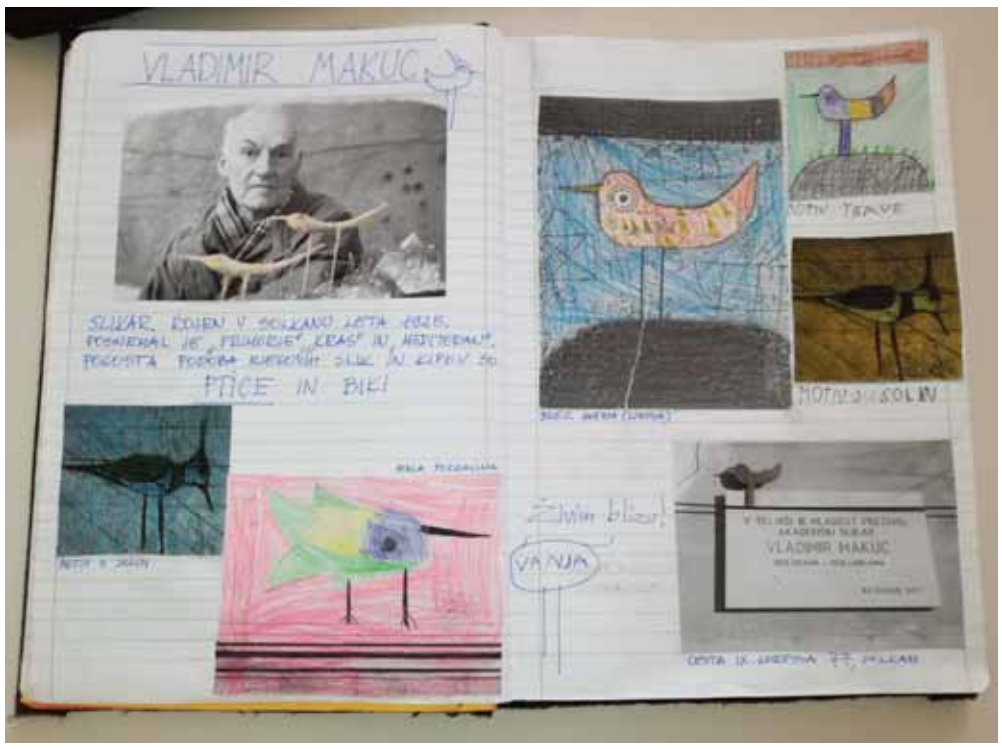

Naši najmlajši so se v vrtcu Julke Pavletič med spoznavanjem Solkana posvetili tudi slikarju Vladimirju Makucu in si ogledali tudi ploščo na njegovi rojstni hiši. Foto zaposleni vrtca

Ob poklonu Francetu Bevku

Goriški literarni klub Govorica se je ob kulturnem prazniku tudi letos poklonil svojemu primorskemu Čedermacu. Tokrat smo se zbrali na solkanskem pokopališču ob njegovem zadnjem počivališču v sredo, 7. januarja popoldne. Po pozdravnih besedah dosedanje predsednice literarnega kluba Darinke Kozinc smo prisluhnili branju odlomka iz Bevkove mladinske povesti Luka in njegov škorec, pa delču iz Bevkovega romana Kaplan Martin Čedermac… Beseda je tekla tudi o našem velikem jezikoslovcu, p. Stanislavu Škrabcu (1844 – 1918), ki je celih 42 let preživel in ustvarjal v frančiškanskem samostanu na Kostanjevici. Klub starih goriških študentov mu je leta 1970 ob vhodu v samostan postavil spominsko obeležje z napisom: Jasnil si nam slovenskega jezika dušo…

Za ponatis njegovih jezikoslovnih zapisov, ki jih je 35 let objavljal le na platnicah mesečnika *Cvetje z vertov sv. Frančiška*, so ob 150-letnici rojstva p. Stanislava Škrabca dali pobudo bratje frančiškani na Kostanjevici. Zdaj dopolnjujejo bogato Škrabčevo knjižnico na Kostanjevici v posebni vitrini štiri Škrabčeve obsežne knjige in kazalo, kar pove, kako velik doprinos v slovensko jezikoslovje pomeni Škrabčevo dolgoletno delo.

Letos poteka sto let, odkar je p. Stanislav Škrabec odšel v večnost. Ob obletnici njegovega rojstva, 7. januarja, je bilo na Kostanjevici razglašeno Škrabčevo leto, v katerem naj bi bolje prepoznali našega velikega jezikoslovca v čim širšem krogu. V delovanje so se vključile tudi šole.

»Vse, kar sem pisal, sem pisal iz ljubezni do slovenščine in iz ljubezni do Slovencev!« je povedal p. Stanislav. Naj bi te njegove besede prebudile v nas večje spoštovanje in ljubezen do naše lepe dežele in ljube materinščine.

kv

Zbrana dela v Škrabčevi knjižnici
na Kostanjevici

Poklon pisatelju s cvetjem
Obe foto Katarina Vuga

Dogodki

Dan samostojnosti in enotnosti na Sabotinu in na Škabrijelu

Že tradicionalno prireditev: dvig zastave ob dnevu samostojnosti in enotnosti na Sabotinu, organizira Društvo veteran za ohranjanje vrednot slovenske osamosvojitve.

Poklonu domovini 25. decembra točno ob 8. uri se je pridružilo veliko planincev in pohodnikov. V letu 2017 so se prireditve udeležili in na njej tudi spregovorili: župan Občine Šempeter - Vrtojba Milan Turk, evropska poslanka Patricija Šulin in predsednica KS Solkan mag. Darinka Kozinc.

DK

Dvig zastave – Sabotin december 2017, foto arhiv Društvo Veteran

Pohod 2. januarja

Prvi lep sončen dan v letošnjem letu 2018 so že 2. januarja nekateri izkoristili za Novoletni pohod na Škabrijel kjer so v enkratnem vzdušju nazdravili s penino novim izzivom in novim priložnostim, ki so pred nami v tem letu.Pohodniku so do vrha Škabrijela prišli iz različnih smeri.Iz Solkana, Prevala, Lok, Ravnice, Nove Gorice, Kromberka, Vrat in tudi Kekca.Takoj po pričetku gradnje Nove Gorice so že leta 1953 postavili na Sveti Katerini, danes Kekcu skromen lesen Planinski dom. Iz Čepovana, so tedaj preselili lesen vojaški objekt.Tedaj so tudi iz opek opuščenega dimnika »frnaže« pričel zidati zidan planinski dom ki je dobil nov naziv Planinski dom Kekec.Pobočje Kekca in Škabrijela je danes postalo področje za rekreacijo številnih goričanov in tudi vrhunskih športnikov. Jure Franko je ta pobočja dobro izkoristil za temeljne priprave predvsem v zgodnjem obdobju svoje tekmovalne kariere ki ga je kasneje pripeljala ,do olimpijske medalje... Planinski dom Kekec pa je že vrsto let tudi prepoznavna turistična destinacija na goriškem in v Sloveniji katero letno obišče preko 100.000 gostov. Daleč po Sloveniji in zamejstvu so poznani po ekratni »kekčevi« palačinki, ki bi si tudi verjetno zaslužila posebno zaščito. Občina Nova Gorica je snovateljem in postavljavcem Planinskega doma Kekec dala posebno priznanje in jim postavila ploščo na pročelju že davnega leta 1959.

Tekst in slika Jordan Kodermac

10.000 korakov na dan prežene kar nekaj bolezni stran

Verjetno bi mnogi z 10.000 koraki na dan razbremenili ZZZS in zdravstvene ustanove, zmanjšali vlaganja vanje, skrajšali čakalne vrste, nujno potrebnim omogočili dostop do zdravstvenih storitev, starejšim pa daljše bivanje v domačem okolju, delodajalcem znižali stroške za nadomestila za bolniške, zaposlenim pa obremenitve za zdravstveno in pokojninsko zavarovanje ter mladim omogočili pestro in zdravo življenje.

10.000 korakov na dan ne stane nič. 10.000 korakov na dan je okrog 6 do 7 kilometrov ali ena ura in četrt hoje.

Takoj ko premaknemo svoje večinoma sedeče telo, je veliko pozitivnih učinkov – dober vpliv hoje bomo čutili tako pri fizičnem in psihičnem stanju kot tudi pri vsesplošnem počutju. Hoja hitro požene kri po žilah, energija pride do možganov in v vse konce našega telesa. Z gibanjem zmanjšamo stres, izboljšamo svoje razpoloženje in dvignemo raven energije. Z vsakodnevno hojo pospešimo srčni ritem, krepimo srce, zmanjšamo odstotek telesne mase, utrdimo mišice, nadihamo se svežega zraku, ohranjamo kondicijo in upočasnjujemo staranje pa tudi srečnejši smo.

V Solkanu imamo veliko možnosti za hojo. Solkansko polje, pohodi ob Soči iz Kajak centra do mostov in čeznje, hoja do Nove Gorice in Šempetra, hoja po pobočjih Kekca in Škabrijela, hoja skozi Ščedne do Kromberka in nazaj skozi Panovec, v poletnih mesecih hoja proti Plavam po kolesarski poti in še bi se kaj našlo.

Pa začnimo!

Jordan Kodermac

Kljub zelo mrkemu in deževnemu vremenu po veselem božiču 2017 se nas je nekaj deset najbolj vztrajnih in zagnanih ob dnevu samostojnosti in enotnosti podalo na pohod na vrh Škabrijela. Vsak pohodnik je bil na cilju deležen tradicionalnega slovenskega običaja: dobil je košček kruha s soljo in žgano pijačo; tokrat je vsak dobil šilce škabrijelske pokore.

S pohodom smo zaokrožili letošnje okrogle obletnice – 300. obletnico rojstva Marije Terezije, 100. obletnico bojev na Škabrijelu, 100. obletnico konca prve svetovne vojne na naših tleh, 70. obletnico začetka gradnje Nove Gorice in 26. obletnico samostojne Slovenije. V preteklem letu se je na vrh Škabrijela v ciklusu Goričani v gibanju podalo skoraj 12.000 pohodnikov, ki so se tudi vpisali v planinsko knjigo.

Pohodi na Škabrijel postajajo vse bolj prepoznavna rekreacija prebivalcev Goriške z obeh strani meje, na obronkih Trnovskega gozda in v neposredni bližini Goric.

Tekst in slika Jordan Kodermac

Pohod na Prešernov dan

Slovenski kulturni praznik oziroma Prešernov dan smo Solkanci in naši gostje obeležili s Prešernovim pohodom na 646 metrov visoki Škabrijel. V celem dnevu se je na vrh povzpelo veliko pohodnikov in na ta način obeležilo slovenski kulturni praznik. Tudi pesnik dr. France Prešeren se je rad podal na krajše pohode, še posebej je rad zahajal s prijatelji Chrobatom, Čopom in Smoletom na Šmarno goro pri Ljubljani, kjer je služboval njegov stric Jakob.

Pohodniki smo ob stolpu na vrhu Škabrijela pripravili krajši amaterski kulturni program: recitirali in brali smo Prešernove poezije. Še posebej nas je presenetil Julijan Černe z recitiranjem Uvoda h Krstu pri Savici. Ni manjkala niti pesem O Vrba, ki jo je predstavila gostja iz zamejstva. Bil je enkraten kulturni dan. Letos bomo obeležili tudi 100. obletnico konca prve svetovne vojne in začetek nove bridke izkušnje Slovencev, še posebej Primorcev: prihod Italije in kasneje tudi fašizma v naše kraje. Dobili smo rapalsko mejo in fašistične zakone. Premnogi Solkanci so morali zapustiti domači kraj.

Tekst in slika Jordan Kodermac

MESTNI POTNIŠKI PROMET

VOZNI RED

PROGA ŠT. 2 : Solkan – Milojke Štrukelj – **SOLKAN HERMELIKA** – Lavričeva – Cankarjeva – Nova Gorica MAP – Rožna Dolina – Šempeter pri Gorici – (Vrtojba)

ODHODI AVTOBUSOV V ŠEMPETER

VOZI OD PONEDELJKA DO PETKA

5:33, 6:03, 6:38#, 7:33, 8:33*, 9:33,
10:33*, 11:33, 12:03, 12:43, 13:33#, 14:33#,
14:43, 15:43, 16:33, 17:33, 18:33#,19:33

***.....Vozi do Vrtojbe PTP #.....Vozi do Vrtojbe**

VOZI OB SOBOTAH, NEDELJAH IN PRAZNIKIH

6:33, 7:33, 8:33, 9:33, 10:33, 11:33, 12:33,
13:33, 14:33, 15:33, 16:33, 17:33, 18:33, 19:33

Vozni red velja od 1. 9. do 30. 6.

Obvestilo: krajane obveščamo, da je začelo na novo obratovati linijsko postajališče mestnega avtobusa na progi st. 2 pri Hermeliki na Vojkovi ulici po priloženem urniku

Dogodki

Predstavitev nove knjige Anje Mugerli in literarna nagrada Darinki Kozinc

Anja Mugerli, *Spovin*

Zadnji februarski večer smo ljubitelji dobrih knjig preživeli v Coroninijevem dvorcu v Šempetru, kjer je Anja Mugerli predstavila svoj romaneskni prvenec z naslovom *Spovin*. Večer je popestrila tudi glasbena spremljava, ki sta jo prispevala pianistka Ana Marija Furlan in tenorist Domen Kozinc. Dogodek je moderirala Megi Rožič.

Anja prihaja iz Solkana, leta 2010 je diplomirala iz slovenistike, nato pa je študij nadaljevala na področju uprizoritvenih študij in kreativnega pisanja, kjer je leta 2015 tudi magistrirala. Dela kot lektorica, poučuje slovenščino tujce in vodi literarne dogodke. Nase je opozorila že z literarnim prvencem *Zeleni fotelj*, ki je izšel leta 2015 in je bil na knjižnem sejmu nominiran za najboljši literarni prvenec leta. Prav tako je bila njena istoimenska kratka zgodba nominirana za najboljšo kratko zgodbo na natečaju DSP in objavljena v reviji Sodobnost. Svoja dela objavlja v revijah: Literatura, Sodobnost, Dialogi, Apokalipsa in drugih. Njena dela so tudi prevedena, in sicer v srbski, makedonski, hrvaški in tudi nemški jezik.

Spovin je pripoved, ki zelo mojstrsko prepleta dva ključna motiva: spomin in vino. Vezna elementa se na osebni in kolektivni ravni povežeta z drugimi eksistencialnimi tematikami, kar naredi iz pripovednega dela pravo mojstrovino: preplet številnih zgodb, ki zadovoljijo zelo različne bralske izkušnje. Gospod Domenis, ki je glavni protagonist, se sooča s številnimi življenjskimi preizkušnjami, svojo življenjsko pot v literarnem dogajanju na več nivojih sestavlja na novo, v ospredju je njegov odnos z odraščajočo hčerko Arno. Roman odpira številna vprašanja in bralca spodbuja k refleksiji o samem sebi in lastnem odnosu do sveta. *Spovin* je roman, ki se tako po motivno-tematski in problemski plati kot glede na umestitev literarnega dogajanja dogaja vsem nam zelo aktualno in blizu.

Avtorica knjige Anja Mugerli z nastopajočimi

Mag. Darinka Kozinc, prejemnica prve nagrade na 46. literarnem natečaju Mladike. Slavnostna podelitev nagrad je potekala 19. februarja v Trstu.

Tudi v letošnjem letu je potekal že tradicionalni literarni natečaj, ki ga razpisuje založba Mladika. Komisija literarnega natečaja, ki se je sestala v četrtek, 8. februarja 2018, je letos obravnavala 69 prispevkov v prozi in 71 ciklusov pesmi, ki so v roku prispeli na natečaj. Prvo nagrado v kategoriji proznih prispevkov je dobila mag. Darinka Kozinc, ki je za natečaj prispevala kratko zgodbo z naslovom *Slike ob meji*.

Njena kratka zgodba je požela tako dobro oceno žirije zaradi svoje mojstrske pripovedne plati pa tudi svoje aktualnosti v našem obmejnem prostoru. Izpostavlja namreč problematiko meje, ki je v preteklosti povzročila veliko gorja in porodila številne anekdote pri tistih, ki so jo vsak dan prečkali, s skokom v sodobnost, ko meja pade, pa prikaže tudi tragiko v življenju tistih, ki to spremembo doživijo tako rekoč čez noč in so ob tem največkrat zmedeni, saj meja nenadoma ni več ločnica, ne omejuje, v njihovih spominih pa zaznamovanost z njo ostaja.

Mag. Darinki Kozinc iskreno čestitamo za literarni dosežek in nagrado.

Ob prejemu nagrade

Muzej

Pestrost dogajanja v Goriškem muzeju

Tudi letos se v Goriškem muzeju nadaljujejo tradicionalni muzejski torkovi večeri na Gradu Kromberk, kjer predavatelji različnih strok predstavljajo svoje delo in rezultate raziskovanj. Letošnja posebnost sta torkova večera, ki ju bomo organizirali v Vili Bartolomei, a o tem več v nadaljevanju.

V januarju je največ zanimanja požela predavanje umetnostnega zgodovinarja in italijanista Davida Kožuha, sicer kustosa pedagoga v Goriškem muzeju. Pred polno grajsko dvorano je predstavil svojo diplomsko nalogo z naslovom *Vile v Gorici od leta 1850 do leta 1900*. Popisal je 26 vil, ki so jih večinoma gradili meščani, in sicer tako daleč od mesta, da so imeli zasebnost, a tako blizu, da so lahko prišli do mesta peš. Avtor se je dotaknil tudi cele palete arhitekturnih slogov, ki so tedaj prevladovali v Gorici. Za nalogo je leta 2010 prejel Prešernovo nagrado Filozofske fakultete v Ljubljani. Februarski torkovi večeri so bili v znamenju staroverstva. V muzeju smo s preučevanjem staroverstva in starovercev začeli že leta 2012, med projektom sta izšla dva kataloga, postavljena je bila razstava Pavla Medveščka in organiziran je bil zelo dobro obiskan znanstveni simpozij. To leto je zaznamovano s ciklom predavanj *Staroverstvo – pogledi iz 21. stoletja* s priznanimi govorniki. Njihova multidisciplinarna raziskovanja nam bodo še bolj pomagala spoznati novo védenje o dediščini naših prednikov.

Prvo predavanje je pripravil Marko Pogačnik, Unescov umetnik za mir in vsem znan kot oblikovalec slovenskega grba. Pod naslovom *Za spravo med staroverci in kristjani* je pred nabito polno grajsko dvorano obravnaval razkol med prvinskim odnosom človeka do Zemlje in njenih bitij ter Kristusovim izročilom, ki je nastal na osnovi napačnega tolmačenja evangelijskih besedil. Avtor trdno zanika povezave soških starovercev s poganstvom. V naslednjem torkovem večernem predavanju je prof. dr. Anton Perdih predstavil časovni okvir razvoja Evropejcev. Razgovoril se je o dilemi, ali smo Slovenci na svojih ozemljih prvotni prebivalci ali pa so se naši predniki priselili sem izza Karpatov v 6. stoletju. Glede na sedaj znane genetske podatke so raziskovalci ovrgli nekatere predpostavke, ki so veljale do nedolgo nazaj. Zadnje predavanje v spomladanskem sklopu predavanj o starovercih je bilo predavanje dr. Jožeta Magdiča z naslovom *Psihološka interpretacija Mitrasovega kulta*. Zdravnik, nevropsihiater in jungovski psihoanalitik na Inštitutu Carla Gustava Junga v Zürichu raziskuje predvsem sanje, zgodovino razvoja človeške duševnosti in antično božanstvo Mitrasa, ki je na Slovenskem najbolj prisotno na Ptuju. Cikel predavanj *Staroverstvo – pogledi 21. stoletja* se bo nadaljeval jeseni, muzejski torkovi večeri z različnimi tematikami pa vse do konca maja. Pomlad je tudi čas, ko v muzeju prebudimo aktivnosti v Vili Bartolomei. Nizke temperature nam pozimi onemogočajo prirejanje dogodkov in razstav, zato nam je druga četrtina leta toliko bolj pri srcu. Ob podaljšanju razstave *Igre moje mladosti* se nadaljujejo tudi aktivnosti pri vključevanju javnosti v projekt. Igrače, ki so jih novembra 2017 zbrali in prinesli iz VDC Nova Gorica, bodo na ogled še kratek čas, zato vabimo vrtce in druge ustanove, da se nam pridružijo pri zbiranju in razstavljanju svojih igrač.

V Vili Bartolomei bomo aprila gostili tudi dve predavanji. V vili ju organiziramo v želji po večji obiskanosti in prepoznavnosti te zbirke ter lokacije med Solkanci, Novogoričani in drugimi. Najprej bomo 10. aprila 2018 odprli gostujočo razstavo *Pisna dediščina: kako jo restavriramo in ohranjamo*. Odprtje bo obogatilo predavanje dr. Jedert Vodopivec Tomažič in mag. Blanke Avguštin Florjanovič iz Centra za konserviranje in restavriranje pisne in grafične dediščine, ki deluje v okviru Arhiva Republike Slovenije. Poleg razstavnih panojev bomo v vitrinah razstavili tudi nekaj primerov knjižnega gradiva iz Škrabčeve knjižnice. S tem in naslednjim predavanjem se Goriški muzej vključuje v Škrabčevo leto, ki so ga ob 100. obletnici smrti patra Stanislava Škrabca razglasili v Frančiškanskem samostanu na Kostanjevici nad Novo Gorico. Teden pozneje, v torek, 17. aprila 2018, pa se bo govorilo o vrtnicah. Gostili bomo Katjo Kogej (predsednico Goriškega društva ljubiteljev vrtnic) in Edija Prošta (strokovnega vodjo Festivala vrtnic) – njuno predavanje nosi naslov *Burbonke, potomke Damaščank*.

V istem tednu bomo na Gradu Kromberk odprli tudi letošnjo največjo razstavo Goriškega muzeja. Celotno drugo nadstropje bodo napolnila platna in druga dela Klavdija Tutte, ki mu muzej pripravlja veliko pregledno razstavo ob 60. jubileju.

Vse bralce vabimo na obisk v okviru mednarodnega muzejskega dne, ki se bo letos odvijal v petek, 18. maja 2018, oziroma soboto, 16. junija 2018, ko bo na vrsti letošnja Poletna muzejska noč. Za oba dogodka bomo pripravili večje število brezplačnih strokovnih vodstev po naših zbirkah.

Tanja Rijavec in David Kožuh

Marku Pogačniku je prisluhnilo veliko obiskovalcev. Arhiv Goriškega muzeja

Klavdij Tutta: Pravljični pejsaži, 1997, akril, platno, 60 × 120 cm. Pregledno razstavo Klavdija Tutte bomo odprli 19. aprila 2018 ob 19. uri na Gradu Kromberk.

Kajakaši

Kajak Klub Soške elektrarne in Kajakaški center Solkan v letu 2017

Kajak klub Soške elektrarne bo letos obeležil 70 let delovanja. Okrogli jubilej nameravamo počastiti z zbornikom in nekoliko bolj svečanim klubskim dnevom ob koncu sezone. Sicer pa bo to še ena sezona med organizacijo domačih tekmovanj in udeležbo na številnih tekmovanjih vseh rangov. Po pravkar končanem **ICF world slalom ranking SOLKAN 2018**, na katerem je nastopilo več kot tristo petdeset tekmovalcev iz devetnajstih držav, sta se začela uvodno domače tekmovanje in sezona mednarodnih prireditev v kajakaštvu. Tekmovanje za točke svetovne serije z močno mednarodno zasedbo je ponovno potrdilo, da so slovenska reprezentanca in klubi dobro izkoristili pripravljalno obdobje. Letošnja sezona bo sicer pri Soči s tekmovanji »povprečna«, že naslednje leto pa bomo ponovno gostili tekmovanje največjega formata. Na kongresu Evropske kajakaške zveze, ki je bil sredi meseca v Madridu, so Kajakaški zvezi Slovenije in Kajak klubu Soške elektrarne za leto 2019 dodelili člansko evropsko prvenstvo v disciplini spust, ki ga nameravamo izpeljati v zgornjem Posočju. Že leto kasneje pa so Solkanu spet zaupali organizacijo evropskega prvenstva mladincev in mlajših članov z dvojnim programom. Ta bo v Solkan predvidoma pripeljal več kot šeststo tekmovalcev iz sedemindvajsetih držav. Kajakaši iz vse Evrope bodo zopet napolnili Solkan, Novo Gorico in širšo okolico. Štirinajstdnevni tekmovalni program bomo poizkušali popestriti tudi z več zabavnimi, kulturnimi in izobraževalnimi vsebinami ter dogodki.

Tekmovalci domačega kluba tudi letos ciljajo na vidne uvrstitve v vseh disciplinah in kategorijah. Intenzivne priprave v jesenskem in zimskem času nameravamo izkoristiti na prihajajočih tekmovanjih za sestavo reprezentanc. Člani se po olimpijskih igrah pred dvema letoma na tekmovanje sezone spet vračajo v Brazilijo. Tam bo v septembru potekalo svetovno prvenstvo v slalomu. Še prej pa jih čaka sezona klasičnih prizorišč tekmovanj svetovnega pokala. Največjih uspehov si lahko obetamo v »domačem« Tacnu, kjer se bo karavana ustavila prvi vikend v septembru. Glavna aduta Soških elektrarn bosta **Urša Kragelj** in **Luka Božič**, poleg njiju pa še kanuistki **Nina Bizjak** in **Alja Kozorog**. Visokih ambicij ne skriva niti aktualni mladinski evropski prvak **Tine Kancler**, ki namerava pokazati svojo pripravljenost že prvo leto v članski konkurenci. Spustaška karavana pa bo tekmovanja serije ECA in svetovnih pokalov zaključila že veliko prej. Tekmovanje sezone je letos v švicarskem Muotathalu. Od našega **Nejca Žnidarčiča** na zelo zahtevni progi pričakujemo ponovno vrnitev na vrh, čeprav so mu predvsem reprezentančni kolegi velika konkurenca. Tudi za tekmovalce, ki tekmujejo v mladinski konkurenci, bo sezona dolga; do oktobra praktično nimajo prostega vikenda. Poleg **Nejca Polenčiča** je med mladimi kanuisti in kajakaši še veliko tekmovalcev iz domačega kluba, ki so vedno lahko na najvišjih stopničkah. Njihove nastope si boste lahko ogledali prvi vikend v juliju, ko bomo gostili dve tekmovanji neuradnega mladinskega svetovnega pokala – **ECA Junior Cup**. Med mladimi je solkanska etapa med bolj priljubljenimi, saj gostimo skoraj štiristo tekmovalcev iz dvajsetih držav. Prijave že prihajajo iz Avstralije, Kanade, Kitajske … V tednu pred tekmovanjem mladi veliko veslajo, se pa tudi spoznavajo in družijo ob Soči. Tovrstne izkušnje jim bodo zagotovo pomagale v nadaljnjem, ne samo športnem življenju.

Poleg kajakaških tekmovanj se za sezono pri Soči pripravljajo tudi drugi športno-rekreacijske prireditve in programi. Poleg Soške regate, Sočafesta in Eko dni bosta organizirani tudi dve etapi slovenskega pokala v vedno bolj popularnem supu ali stoječem veslanju. Lanskoletno premierno izveden gorsko tekaški izziv Tek treh vrhov pa letos nameravamo organizacijsko še nadgraditi in tako privabiti še več udeležencev. V času šolskih počitnic bo Športno društvo Sonček kot vsako leto izvajalo Poletje ob Soči, v Kajakaškem centru pa še Športno 5ko, del novega programa, ki ga izvajamo v sodelovanju z Javnim zavodom za šport Nova Gorica.

Več infrastrukturnih novosti pri Soči

V letošnjem letu pričakujemo predvsem večje infrastrukturne nadgraditve. Župan Matej Arčon je osebno zagotovil, da bo ustrezno saniran potok nad glavnim parkiriščem kajakaškega centra. Verjamemo, da je v volilnem letu to mogoče in da bomo več kot dve desetletji trajajočo sramoto končno uredili. V planu je tudi zasaditev več dreves, ki bodo zagotavljala prepotrebno senco in nekoliko blažila poletno pripeko. V izvedbo pa naj bi še v tem letu šel tudi že nekaj časa napovedovan prvi večji projekt v okviru Evropskega teritorialnega sodelovanja. Brv bo povezala bregova Soče in naredila prostor bistveno atraktivnejši. Poleg povezave kolesarskih poti bo prehod olajšala tudi vse številčnejšim kopalcem in gostom Soče Fun Parka, ki to sezono ponuja kar nekaj novosti. Le upamo lahko, da se ne bo ponovno kje zataknilo in bomo lahko čez brv hodili že v začetku naslednje sezone.

Andrej Humar

Soška regata je potekala 9. septembra 2017

Mlade moči Kajak Kluba - z leve Štefan Božič, Nejc Polenčič in Tine Kancler

Štart tekmovanja v SUP-u ali stoječem veslanju
Vse foto arhiv KKSE

KOLEDAR GLAVNIH PRIREDITEV V KAJAKAŠKEM CENTRU SOLKAN za leto 2018

3. 3.: ZAPREKATLON – tekmovanje v premagovanju ovir
23. 3.–25. 3.: ICF RANKING SOLKAN 2016 – mednarodno tekmovanje v slalomu na divjih vodah
21. 4.: OČISTIMO SOČO – čistilna akcija
2. 6.: Slovenski pokal mlajše kategorije – mirne vode
17. 6.–18. 6.: EKO DAN – prireditev, namenjena poudarjanju pomena ohranjanja narave
2. 7.–5. 7.: ECA CAMP – mednarodni kajakaški kamp za mlade
6. 7.–8. 7.: ECA JUNIOR CUP – neuradni svetovni pokal mlajših kategorij
14. 7.: Slovenski pokal mlajše kategorije – divje vode
4. 8.: SOČAFEST in SUP pokal Slovenije – dogodek za promocijo športov na in ob Soči
26. 8.: Slovenski pokal mlajše kategorije
9. 9.: SOŠKA REGATA in finale SUP pokala Slovenije
24. 9.: OČISTIMO SOČO – čistilna akcija
14. 10.: DAN SOČE – promocijski dogodek ob prazniku dneva Soče
4. 11.: TEK TREH VRHOV – mednarodna gorsko tekaška prireditev

PINTARSPED
Vedno na konju
Sempre a cavallo
Immer zu Pferde
Always high in the saddle
DOMAČI IN MEDNARODNI PREVOZI
SKLADIŠČENJE IN PRETOVOR BLAGA
CARINSKO POSREDOVANJE
ZBIRNI PREVOZI MANJŠIH POŠILJK
PINTARSPED d.o.o.
MEDNARODNI PREHOD 2a 5250 Šempeter pri Gorici
tel.: 003865/330 44 30 fax: 003855/330 44 34
E-mail: transport@pintarsped.si

CIJAN SEMOLIČ
MESNICA IN DELIKATESA
SOLKAN
PONUDBA: sveže meso, mesni izdelki, sveži mesni izdelki, pečeno meso (tudi po naročilu)
DODATNA PONUDBA: kruh, narezki po naročilu, pijače, mlečni izdelki, sezonska ponudba
URNIK: tor.-pet.: 8.-19., sob.: 8.-18. ned.: 8.-12., ponedeljek zaprto
ŽARKO CIJAN S.P.
MED OGRADAMI 3, 5250 SOLKAN
T: 08 20 56 822
KVALITETNA SLOVENSKA PONUDBA IN ZELO UGODNE CENE
Vesele Velikonočne praznike

OŠ Solkan

Z Lokev na Lazne - 4.a

Obe foto Metka Nunčič

Danes, v četrtek, 15. 2., smo imeli pohod na Lazne. Avtobus nas je odpeljal do Lokev, potem pa kar veselo peš do Lazen. Med potjo smo peli pesmi in se obmetavali s snegom. Ko smo prišli na cilj, smo se »vrečkali« in naredili snežaka. Za nazaj je šlo lažje, saj je bila dolina. Ustavili smo se še na jasi, kjer je bilo 40 cm snega. Na avtobusu smo za nazaj peli pesmi, da nam ne bi delalo slabo. Imeli smo se krasno in upamo, da se bo tak športni dan ponovil. Imeli smo se lepo, se zabavali, ko nam je sneg padel z dreves na glave in ko smo se obmetavali s snežnimi kepami.

Lili, Gaja, 4.a

Danes smo imeli športni dan, pohod na Lazne. Do Lokvi nas je peljal avtobus. Pot smo nadaljevali peš. Na pol poti smo bili zelo utrujeni, zato smo se sem pa tja malo posedali. Ko smo prispeli na cilj, so nas učiteljice vprašale, če gremo še dva kilometra naprej, ampak smo bili preveč utrujeni. Odločitev je padla in tam smo se ustavili. Nekateri so se odšli sankat z vrečkami, nekateri pa so bili tako izčrpani, da so najprej pojedli malico, popili in se posladkali. Tam smo bili pol ure, nato pa smo odšli nazaj. Pot nazaj je bila malo lažja in smo malo več klepetali. Do avtobusa smo prispeli z nasmeškom na obrazu. Jaz sem med potjo malo zaspala, malo pa sem se igrala z Zano. Na športnem dnevu nam je bilo všeč in upamo, da se bo tak pohod še kdaj ponovil.

Pia, Zana, 4.a

Športni dan na Lokvah - 2.a

Vse foto Tanja Nemec

V petek smo imeli športni dan. Z avtobusom smo se odpeljali na Lokve. Bilo je veliko snega. Otroci smo se sankali. Sanke sem si delila z Emo Malič. Bilo je zelo lepo.

Gaja, 2.a

Ko smo prišli z avtobusa, smo pojedli panin. Na Lokvah sem se sankala z Urško. Z učiteljico Božo smo bili na snegu in se nam je udiralo. Ko smo prišli v šolo, smo pojedli kosilo.

Anika, 2.a

Kumerdejevo priznanje OŠ Solkan

Četrtek, 15. 2. 2018, je bil za vse nas, ki delamo na OŠ Solkan, poseben dan. Ravnatelj Marjan Kogoj in predstavniki učiteljev OŠ Solkan so odšli v Ljubljano na prevzem posebnega priznanja B. Kumerdeja. Zavod Republike Slovenije za šolstvo ga od l. 1999 podeljuje institucijam za odlično partnerstvo pri razvoju in uvajanju novosti v šolstvu. Naša šola je namreč izredno uspešna v različnih inovativnih projektih, ki nadgrajujejo vzgojno-izobraževalni proces. Svečana podelitev priznanj je potekala v Cekinovem gradu (v Parku Tivoli).

Utemeljitev podelitve Kumerdejevega priznanja OŠ Solkan

Osnovna šola Solkan že vrsto let uspešno sodeluje z Zavodom RS za šolstvo pri razvijanju in izvedbi inovativnih pristopov v vzgojno-izobraževalni proces, preizkušanju novih rešitev in mreženju izkušenj iz projektov z drugimi šolami v območni enoti ZRSŠ Nova Gorica pa tudi širše.

Posebej je vredno izpostaviti vlogo in pomen OŠ Solkan **pri uvajanju formativnega spremljanja v prakso**. Z vključitvijo skupine učiteljic v inovacijski projekt **Didaktika ocenjevanja znanja – formativno spremljanje** leta 2012 pod konzulentstvom dr. Natalije Komljanc, od leta 2014 pa še s sodelovanjem v projektu **AFL (Assessment for Learning)**, ki ga je vodila dr. Ada Holcar Brunauer, je OŠ Solkan prva med šolami v OE Nova Gorica pridobila izkušnje na področju vpeljevanja pristopov in elementov formativnega spremljanja v pouk. Pri tem imajo največ zaslug učiteljice Sanja Leben Jazbec, Denis Matežič in Andreja Vetrih Humar, ki so z navduševanjem in kolegialnim podpiranjem postopno širile krog učiteljev, ki vpeljujejo načela formativnega spremljanja v svojo poučevalno prakso na matični šoli in drugih. Te izkušnje je šola nadgrajevala s sodelovanjem v **mednarodnem projektu ATS 2020**, s poudarkom na formativnem spremljanju transverzalnih veščin, zlasti kritičnega mišljenja, ob podpori informacijsko-komunikacijske tehnologije.

Šola je odprla vrata učilnic tudi za učitelje in ravnatelje iz drugih osnovnih in srednjih šol, ki želijo spoznati koncept formativnega spremljanja z neposrednim opazovanjem učne prakse ter izmenjevati izkušnje, kako učence vključevati v vseh fazah učnega procesa pa tudi kako pri učencih razvijati avtoregulacijske veščine in prevzemanje odgovornosti. V zadnjih letih je bilo na OŠ Solkan izpeljanih več **kolegialnih hospitacij** za učitelje iz ostalih šol na Goriškem. Na OŠ Solkan je potekalo tudi strokovno srečanje s hospitacijskimi urami za ravnatelje šol, vključenih v projekt ATS 2020. V okviru projekta so učiteljice slovenščine – članice ŠPT iz OŠ Solkan in Gimnazije Nova Gorica samoiniciativno izpeljale inovativen poskus skupnega načrtovanja in izvajanja pouka na izbranem tematskem sklopu, skupaj za učence iz osnovne šole in dijake srednje šole.

Člani projektnega tima ATS 2020 iz OŠ Solkan so v šolskem letu 2016/17 z aktivnimi prispevki sooblikovali **regijsko srečanje učiteljev matematike** in **regijsko srečanje učiteljev slovenščine** v OE Nova Gorica, s predstavitvami primerov praks pa so sodelovali v **študijskih skupinah**.

Učitelji iz OŠ Solkan v velikem številu sodelujejo in sooblikujejo strokovna srečanja strokovnih delavcev vzgojno-izobraževalnih zavodov v OE Nova Gorica, imenovana **Ponedeljki na zavodu**. V letu 2016 sta Sanja Leben Jazbec in Andrej Jelen izvedla dve srečanji z uvodno predstavitvijo tematike in moderiranjem strokovnega pogovora na temi: veščine argumentiranja (Andrej Jelen) in formativno spremljanje (Sanja Leben Jazbec). Radovedno in aktivno pa so sodelovali tudi pri vseh drugih temah, ki smo jih moderirali sodelavci OE ali učitelji iz drugih šol.

Ravnatelj Marijan Kogoj in predstavniki učiteljev OŠ Solkan na podelitvi.

Po številu izvedenih hospitacij in opravljenih predstavitev oz. predavanj posebej izstopa učiteljica Sanja Leben Jazbec.

V sodelovanju z Zavodom RS za šolstvo si šola že vrsto let prizadeva za iskanje inovativnih rešitev in uvajanje inovativnih učnih pristopov. **Inovacijski projekt** »Obogatitveni programi za delo z nadarjenimi« je na šoli potekal od leta 2010 do 2012, »Didaktika ocenjevanja znanja – formativno spremljanje« od leta 2012 do 2015, od leta 2011 do 2015 pa inovacijski projekt »Povezani.com« s poudarkom na vertikalnem povezovanju pri slovenščini in matematiki, razvijanju oblik medgeneracijskega povezovanja med učenci v osnovni šoli in prizadevanju za zmanjševanje medvrstniške nestrpnosti. Trenutno je v teku inovacijski projekt »Usklajeno razvijanje sporazumevalnih zmožnosti pri slovenščini in angleščini ob podpori formativnega spremljanja«, ki se je začel v šolskem letu 2015/16.

Osnovna šola Solkan je bila v šol. letu 2014/15 vključena **v prvi krog šol Uvajanja in spremljanja prvega tujega jezika v 2. in 3. razred**. K uvajanju tujega jezika v prvo vzgojno izobraževalno obdobje je šola pristopila zavzeto in odgovorno, izkoristila vso strokovno podporo Zavoda RS za šolstvo v prvem letu uvajanja, v nadaljevanju pa tudi tvorno sodelovala pri **mreženju izkušenj** v procesu uvajanja naslednjega kroga šol. Šola vsa leta izstopa tudi na področju uvajanja in uporabe sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije pri pouku. Od leta 2008 do 2013 so aktivno delovali v okviru projekta **e-šolstvo**, v šolskem letu 2014/15 pa so bili vključeni v pilotni projekt ZRSŠ **Preizkušanje e-vsebin in e-storitev**, v katerem so razvijali didaktične pristope ob uporabi i-učbenikov za kemijo in slovenščino, Sanja Leben Jazbec pa je bila tudi soavtorica e-učbenika za slovenščino. Od leta 2008 do 2010 je bila OŠ Solkan vključena v projekt **Uvajanje fleksibilnega predmetnika** s skupino učiteljic, ki so v okviru razvojne skupine za naravoslovje in matematiko NAMARS preizkušale pristope in modele vertikalnega povezovanja med učitelji na področju naravoslovja. Ob tem so razvili primere prakse, ki je temeljila na medpredmetnem povezovanju in učenju z raziskovanjem, jih predstavili na strokovnih srečanjih učiteljev (na posvetih, v študijskih skupinah) in objavili v zborniku projekta. Šola je razvila uspešne prakse in modele pri delu z **nadarjenimi** učenci, zlasti na področju spodbujanja in motiviranja mladih tehnikov ter naravoslovcev. To se kaže v uspešnem in množičnem sodelovanju učencev na natečajih za mlade inovatorje in raziskovalce na regijski ter državni ravni. Osnovna šola Solkan, zlasti pa učiteljica fizike in tehnike Mojca Milone, ima zasluge pri idejni zasnovi ter večletni koordinaciji in izvajanju **regijskih natečajev** za mlade inovatorje ter raziskovalce POPRI in LABIRINT. Natečaj POPRI poteka pod okriljem Primorskega tehnološkega parka, natečaj LABIRINT pa v okviru Centra odličnosti za biosenzoriko, instrumentacijo in procesno kontrolo iz Ajdovščine. Pri obeh s strokovno podporo sodeluje OE ZRSŠ Nova Gorica.

Šola vsa leta intenzivno deluje tudi na področju razvijanja **podjetnosti**: vključeni so v Podjetniški eksperiment, ki je nadgradnja projekta POPRI, od letos pa v ESS-projekt POGUM, v katerem nadaljujejo sodelovanje z ZRSŠ kot razvojna šola.

Uspešno se vključujejo tudi v **mednarodne** projekte in znotraj njih mrežijo izkušnje. Bili so med prvimi, ki so že leta 2005 načrtovali in vodili triletni Comeniusov projekt, v katerem je sodelovalo sedem držav. Pohvalijo se lahko s sodelovanjem v mednarodnem okoljevarstvenem projektu »We are the planet« in projektih E-Twinning.

Z Zavodom za šolstvo sodelujejo tudi kot gostitelji in soizvajalci srečanj študijskih skupin. Osnovna šola Solkan in vrtec pri šoli uspešno sodelujeta tudi z drugimi inštitucijami. Zelo sta **povezana z okoljem** ter vpeta v dogajanje v šolskem in širšem okolišu. O tem pričajo vključitev v projekt primorskih občin Obnovljivi viri energije in učinkovita raba energije, sodelovanje v projektu Simbioza (izobraževanje o IKT za starejše krajane), sodelovanje z lokalnimi knjižnicami v projektu Branje ne pozna meja, pristop k vseslovenskemu projektu Rastoča knjiga – vzgoja za vrednote, spodbujanje ustvarjalnosti, podjetnosti in inovativnosti v programu javne agencije SPIRIT, vključitev v projekt Poganjki projektov – usposabljanje za projektno vodenje, kjer sodelujejo z (mednarodnim) Inštitutom za projektno vodenje PMI. Vrtec je vključen v projekte: Jezik in kultura govora, Mali sonček, Zdravje v vrtcu, Krepimo družine, domoljubni projekt Kdo smo in kje smo doma? Odlikujejo ga vsakoletne razstave in tematski koncerti ter organizacija vsakoletnega dvodnevnega festivala pevskih zborov vrtcev severnoprimorske regije. Šola ima močno strokovno podporo v svetovalni službi, ki deluje usklajeno in pomaga izvajati pomembne premike na področju kakovosti vzgojno-izobraževalnega procesa. Učitelji imajo v svetovalni službi strokovno, metodološko in izvedbeno podporo pri raziskovanju lastne prakse in učinkov poučevanja ter pri reševanju drugih profesionalnih izzivov znotraj šole in v odnosu z drugimi deležniki, npr. starši.

Zasluge za ustvarjeno **spodbudno in inovativno učno okolje** za učence ter učitelje na OŠ Solkan ima s kakovostnim in predanim pedagoškim vodenjem tudi dolgoletni ravnatelj Marijan Kogoj. Ob vsakem vpeljevanju novosti in inovativnih praks tako na sistemski ravni kot na ravni šole se konstruktivno vključuje ter sodeluje tako z ZRSŠ in drugimi inštitucijami kot tudi s projektnimi timi in posamezniki na šoli. Skrbno spremlja njihovo delo in napredek, jih podpira in si prizadeva za profesionalen razvoj vseh strokovnih delavcev. Poleg tega je bil v letih ravnateljevanja mentor in spodbujevalec mnogim novim ravnateljem na Goriškem.

Nekdanji časi

Mesnica Znidarčič

Poročna slika: Štefan in Ana

Mesar Štefan Znidarčič (1898–1944), doma iz Ajbe, se je poročil s Solkanko Anastazijo (Ano) Komel (1901–1985), sestro Lojzeta Komela, moža Valentine Boškin, in se preselil v Solkan.

Anina mama Uršula s sinom Lojzetom Komelom

Štefan je v Solkanu odprl mesnico najprej pri *Kovačavih* na takratni Svetogorski cesti, zdaj Cesti IX. korpusa 2. Kasneje je v bližini kupil večstanovanjsko hišo in leta 1925 odprl svojo mesnico na sedanji Cesti IX. korpusa 18. Za hišo je bila *štala*, kjer so imeli živino, ki so jo kupovali pri okoliških kmetih. Sami so poskrbeli za zakol in tako stalno prodajali domače meso ter različne mesne izdelke. Prav zaradi domačih izdelkov je mesnica uživala velik sloves in je vanjo prihajalo veliko kupcev, predvsem Italijanov. Vse *oštarije* v Solkanu so nabavljale v njihovi mesnici, kjer sta prodajala z ženo Ano.

Gospodar Štefan je imel poltovornjak in je nabavljal pri kmetih v okoliških hribovitih predelih, hkrati pa je prinašal kmetom tudi različne prehrambne izdelke iz Solkana, saj tam trgovin ni bilo. S hrano je oskrboval tudi partizane, zato so ga izdali Italijanom. Med drugo svetovno vojno je bil večkrat zaprt, najprej v Solkanu, kasneje v Gorici. Ob kapitulaciji Italije so ga izpustili. Junija 1944 so ga ponovno zaprli v Rimu in ga nato odpeljali v Dachau, kjer je obolel, in 20. oktobra 1944 so domači prejeli obvestilo, da je preminil. Mesnico je prevzela žena Ana, ki je delala s pomočniki mesarji, dokler se ni invalidsko upokojila.

Mesnica je bila v zasebni lasti do leta 1947, potem je prišla najprej pod mesno podjetje Živinopromet (kasnejši MIP), nato pod Tolminsko in od leta 1972 dalje pod mesno podjetje Škofja Loka. Mama Ana se je izognila nacionalizaciji, ker je leta 1962 nepremičnine razdelila med štiri otroke.[1]

Otroci Marica (1927–2010), Anica (1931) in Štefan (1934) se niso navduševali za delo v mesnici, najmlajši sin Anton (1938) pa je s 15 leti šel za vajenca na Živinopromet. Kot vajenca so ga pošiljali delat v mesnice na različne konce, v Čepovan in Opatje selo, v Solkanu se je učil pri Poldiču in Nussdorferju, v domači mesnici pa mu niso dovolili delati. Ko je s 17 leti postal izučen mesar, se je do odhoda k vojakom zaposlil v domači mesnici. Leta 1958 je odšel za dve leti služit vojaščino, najprej v Sarajevo, potem v Tuzlo. Ob povratku je prevzel mesarijo, ki je bila takrat pod Tolminsko.

Po priključitvi so v mesnico še vedno prihajali Italijani, saj je slovela po dobrem domačem mesu. Tu so se oskrbovale tudi številne menze, tako da dela ni nikoli zmanjkalo. Tonitu se ni *utragalo* kakšnemu domačinu postreči niti po zaprtju mesnice, celo v poznih večernih urah ali pa na nedeljo; kupce je tako kar hitro razvadil.

Leta 1962 se je Anton poročil s Pijo Simčič, ki je do takrat delala v Pecivu v Novi Gorici.

Leta 1963 je Pija nekaj mesecev delala tudi pri Boškinovih. S Tonico Boškin sta si bili blizu. Leta 1972 se je zaposlila pri možu v mesnici, ki je takrat prišla pod Škofjo Loko. To je bilo edino mesno podjetje, ki je dovoljevalo družinsko prodajo. Škofja Loka jim je podelila kredit, tako da so mesnico obnovili. Pija je prevzela menjalne in blagajniške posle, Anton je naročal blago in skupaj s tremi pomočniki skrbel za prodajo mesnih izdelkov. V mesnici je delal do upokojitve leta 1992. Nekaj mesecev pred upokojitvijo sta Toni in Pija najela mesarja Dušana Šuligoja, ki je kakšno leto pomagal dotedanjemu mesarskemu pomočniku Damjanu Kovačiču, kasnejšemu prevzemniku mesnice. Leta 1997 je spet postala samostojna zasebna mesarija in Damjan je postal Antonov najemnik; tu je delal do konca leta 2016. Trenutno je mesnica zaprta in lastniki iščejo novega najemnika. Mesnico je vse do zaprtja prav zaradi domačih izdelkov oblegala množica kupcev, in to v veliki meri še vedno iz Italije. Kar veliko jih poizveduje, kdaj se bo mesnica spet odprla.

Tudi Antonov in Pijin sin Dejan (1962) se ni navdušil za mesarski poklic in je postal elektrotehnik. Antonova žena Pija je polno zasedena, saj skrbi za 29-letno vnukinjo Niko in 15-letnega Jaša ter Nikini hčerki, 4-letno Karolino in 9-mesečno Maro. Kadar Pija pripravlja joto, jo običajno kuha v največjem loncu, saj vsi ugotavljajo, da je njena domača kuhinja *təbujši* od vseh kuhinj, kot bi rekel Jaša, ki obiskuje osnovno šolo v Solkanu in rad prihaja k noni Piji na kakšen priboljšek.

Andrej Černe se spomni, da so v času goriške fronte septembra 1943 za zidom Znidarčičevega vrta poiskali zavetje nemški vojaki, ki so varovali železniški most. O tem še zdaj pričajo trije izrezi pletene žične ograje v obliki trikotnika, ki so bili kasneje ponovno pritrjeni z žico na svoje mesto. Od tam so bili pripravljeni streljati na partizane, če bi se pojavili. Partizani so namreč takrat streljali na solkanski most s pobočja nad apnenico Luigija Tacchinija.

Družina Znidarčič je bila zelo zavedna. Govorilo se je, da je za časa okupacije najstarejša hči Marica posedovala pisalni stroj in pisala poročila, ki so jih prinašali kurirji in poročevalci s terena. Bila je tudi kurirka Ludvika Slokarja in Alojza Juga - *Grmiča*.[2] Menda je tako tudi srečala svojega bodočega moža, Benjamina Žižmonda, kasnejšega komandanta brigade KNOJA.

Pepi Komandja se spominja dogodka iz leta 1957, ko so dornberški in rihemberški kmetje ročno kopali jarke za zamenjavo dotrajanih vodovodnih cevi skozi Solkan. Pozeba jim je namreč uničila trte in pričakovan vinski pridelek. Zaradi dolgega deževja so kmetje, sicer dobri pevci, posedali po skednju *Pepita Komandja* in se dolgočasili. Ko so izvedeli, da se bo Štefan Znidarčič poročil, so začeli vaditi pesmi, da so na dan poroke lahko s pesmijo pospremili mladega ženina od doma na poroko.

Poročna slika: Anton in Pija, 19. maj 1962
Vse foto iz družinskega arhiva

Pepi Komandja in Toni Znidarčič sta dolgoletna prijatelja. Spominja se, da je odvažal material za nasipanje na Drage, ko je Toni rušil in obnavljal mesnico. Prav tako mu je domov vozil *korce* za streho, ko so v začetku sedemdesetih let rušili hotel Sabotin. In čeprav je mislil, da *korcev* sam ne potrebuje, je *Pepi* kmalu ugotovil, da je treba prekriti tudi streho na domači hiši.

V zvezi z Znidarčičevo mesnico kroži tudi ena izmed anekdot o Štjəfi Grmiču: *Zvičer sə je Štjəfa uərnaču səs Sabutina, pijən ku čəp. Prijamu sə je za zid od mesnicə – an na konci sə je zvərnu natlə, ku je biu duh an šerok. Mimo je pəršu ən Sukenc an ga je prašu: »Štjəfa, ki si padu?« An Štjəfa: »Ne, ne, je səmo zmənkalo zida.«*

V Solkanu je bila pod Avstro-Ogrsko, na vogalu kasnejše Kuštrinove hiše, mesnica Mozetič, ki je bila med prvo vojno porušena. V Dolenjem koncu je imel mesnico Poldič, v Gorenjem koncu, nasproti Znidarčičeve, je bila mesnica pri Francu Nussdorferju (zdaj Šeše bar), ki so jo domačini poimenovali tudi pri Mariji mesarici, njegovi ženi, čeprav ni delala v mesnici; do današnjih dni je obstala samo Znidarčičeva mesnica. Kupci so glede na gospodarje govorili: *grəm h Štjəfu mesarju*, *h Ani*, *h Tonitu mesarju* in nazadnje *h Damjanu*. Zdaj je v Solkanu edina zasebna mesnica in delikatesa Cijan Semolič za Mercatorjevim marketom.

Katarina Vuga

---

1 Na vhodnem portalu hiše, ki jo je podedovala Marica Znidarčič, piše: Jesuz, Maria, Joseph, C.M.3, I.II:1736.

2 Povzeto po knjigi Tomaža Marušiča: *Solkan in Solkanci med 2. sv. vojno in po njej*.

Lastnika čakata na novega najemnika.
Foto Katarina Vuga

Pričetek kopalne sezone na Soči

Dne 13. januarja je trojica nadobudnih mladeničev odprla kopalno sezono na reki Soči, in sicer v Kajak centru pri starem jezu. Soča je imela 7 °C (280 °F). V tem obdobju je precej kalna zaradi obnovitvenih del na zapornicah HE Doblar in urejanja jezera na Mostu na Soči, kar pa mladeničev med plavanjem ni motilo. Redno vadijo plavanje v zelo hladni vodi po navodilih holandskega guruja Wima Hofa, ki se je v kopalkah povzpel tudi že na Mount Everest. Tak kot nekdaj Kneipp tudi Wim Hof za razne tegobe priporoča terapije z mrzlo vodo pa tudi v objemu ledu, ki ga uporabljajo nekateri vrhunski športniki in umetniki pred zahtevnimi nastopi.

Tekst in slika Jordan Kodermac

Most

Solkanski most – neznano o znanem

X. del: Zgode in nezgode pri gradnji Solkanskega mostu

Kot pri vsaki pomembni gradnji velikih objektov, posebej mostov in predorov, se dogajajo marsikatera presenečenja pa tudi nepredvidene stvari. Enako velja za čas uporabe takih objektov. Solkanski most pri tem ni bil nobena izjema. Poglejmo si, kaj se je zanimivega dogajalo na mostu med njegovo gradnjo in v kasnejših letih njegovega življenja vse do današnjih dni.

Nepredvideni dogodki na mostu med letoma 1904 in 1906

V tem obdobju je bil z nekaj tudi resnejšimi težavami in nepredvidenimi dogodki zgrajen Solkanski most. Direkcija za gradnjo železnic na Dunaju se je že pri zasnovanem projektu za Solkanski most odločila, da na tem mestu čez Sočo ne bo zgrajen jeklen, temveč kamnit ločni most. Ta morda konservativen pristop h gradnji novega mostu čez Sočo na Bohinjski železniški progi pa ni bil povsem brez podlage. Res je sicer, da so železniške uprave pri odločanju o vrsti objektov, ki jih je treba na železnicah zgraditi, prej konservativne kot ne. Vendar je bila tokratna odločitev za gradnjo povsem kamnitega mostu v Solkanu več kot upravičena. Ne le zaradi daljše življenjske dobe kamnitih mostov in posledično manjših stroškov njihovega vzdrževanja. H ključni odločitvi o gradnji kamnitega mostu je prispevalo dejstvo, da poteka železniška proga čez most v dvojni krivini v obliki črke S. Pri vožnji vlakov, posebej pri večjih hitrostih, nastajajo zaradi velike teže vlakovne kompozicije kar velike centrifugalne sile, ki pa jih mora prevzeti mostna konstrukcija. Presodili so, da lahko tako velike sile prevzame le masivna in težka kamnita mostna konstrukcija, in imeli so kar prav. Če železniška proga čez most ne bi potekala v tako ostri krivini, bi danes imeli v Solkanu čez Sočo namesto kamnitega mostu jekleno rešetkasto mostno konstrukcijo.

Edina ohranjena fotografija, ki kaže delavce na mostu. Med njimi je bilo tudi več žensk in otrok. Spomladi leta 1905.

Prva neprijetnost se je graditeljem mostu zgodila že spomladi leta 1904, ko so pričeli z izkopi za gradnjo temeljev mostu na levem bregu Soče. Naj pri tem povem, da je prvotni projekt predvidel most z lokom razpona 80 m in ne 85 m, kot znaša razpon loka danes. Pod navidezno trdno kamnito podlago na levem bregu se je graditeljem odprla globoka odprtina, napolnjena z mehko glino in peskom, na kateri ni bilo mogoče postaviti novega temelja. To je gradbenega svetnika Zufferja, ki je nadziral gradnjo, privedlo k ukrepu, ki je pomenil premik temelja za 14 m gorvodno, zato pa je bilo treba tudi povečati razpon glavnega loka z 80 m na 85 m. Tako je po sili razmer zaradi geološkega presenečanja nastal most s takrat (in tudi danes) največjim kamnitim lokom na svetu.

Gradnja se je s predvidenim novim lokom lahko nadaljevala.

Do prve nesreče na gradbišču, ki pa ni zahtevala človeških žrtev, je prišlo pri gradnji najzahtevnejšega elementa mostu. To je bil nosilni steber za podporo lesenega podpornega odra loka. Steber je bilo treba temeljiti kar 9 m pod gladino reke Soče z zapletenim postopkom kesonskega temeljenja in pomočjo potapljačev. Med gradnjo 18 m visokega podpornega stebra je novembra 1904 po obilnem deževju Soča narasla za 6 m in odnesla vse delovne odre za njegovo gradnjo. Odplavljeni les je resno ogrozil ostale nižje ležeče lesene mostove čez Sočo v smeri proti Gorici. Na srečo je bilo betonsko nosilno jedro podpornega stebra že zgrajeno in krajšo zamudo zaradi nesreče so graditelji kmalu nadoknadili.

Pri gradnji Solkanskega mostu se je po podatkih, ki sem jih dobil, zgodila ena sama smrtna nesreča. Zgodila se je septembra leta 1904, ko sta po večdnevnem deževju poskušala dva delavca s čolnom, privezanim na vrv, ki je potekala prečno na tok Soče, priti na drugi breg. Časopis Soča je takrat zabeležil, da se je zaradi visoke in deroče Soče čoln prevrnil, pri čemer je delavec Jakob Štircl s Češkega utonil, drugi delavec – domačin Toni pa se je, ker je znal plavati, rešil in preživel. To je bila torej edina zabeležena nesreča med gradnjo mostu, ki je zahtevala človeško življenje. Nesreč se je sicer pri gradnji železniške trase dogajalo kar nekaj.

Največja nevarnost za potek del na mostu se je zgodila spomladi leta 1905, ko je prišlo do požara na velikem lesenem podpornem odru glavnega loka mostu. Lahko si samo mislimo, kaj bi pomenilo, če bi pričel podporni oder, zgrajen iz 1160 m^3 lesa, goreti. Tako konstrukcijo bi bilo skoraj nemogoče pogasiti. Končni rok za dokončanje mostu bi bil resno ogrožen, saj je bilo prvotno predvideno, da bo promet po Bohinjski železniški progi stekel že novembra leta 1905, kar pa se iz povsem drugih razlogov ni zgodilo. Zaradi požara na podpornem odru, ki je bil na srečo kar hitro pogašen (delavci so se verjetno greli z ostanki lesa), je direktor železniške direkcije na Dunaju inženir Wurmb takoj zahteval vzpostavitev stalne protipožarne službe na gradbišču in na oder so na več mestih postavili večje število sodov, napolnjenih z vodo za gašenje. Gradnja podpornega odra se je seveda srečno končala in 8. junija se je pričelo vgrajevanje kamnitih kvadrov iz Nabrežine v ločno konstrukcijo mostu, ki se je zaključilo že 1. julija 1905.

Sledilo je novo presenečenje za graditelje. Po vgradnji vseh kamnov v glavni lok se podporni oder ni podal navzdol toliko, kot so inženirji predvidevali. Računali so, da se bo podporni oder med gradnjo znižal za 20 cm, dejansko pa se je podporni oder znižal le za 5 cm, kar je bilo precej manj od predvidenega. Nastala je nova težava – glavni kamniti lok je bil zaradi tega postavljen 15 cm višje od prvotno načrtovanega. Višine poteka tirnic nad mostom ni bilo več mogoče spreminjati, saj bi to vplivalo zelo neugodno, predvsem stroškovno, na potek proge pred in za mostom. Potegnili so edino možno in hkrati salomonsko rešitev. Kamnito podlago iz kamnitega tolčenca (kamnov v velikosti pesti) pod pragovi železniške proge so morali stanjšati s strogo predpisane višine 100 cm na vsega 85 cm, s čimer pa so kršili tehnične normative na avstrijskih železnicah. Vendar je zadeva ob tehničnem pregledu le nekako šla skozi.

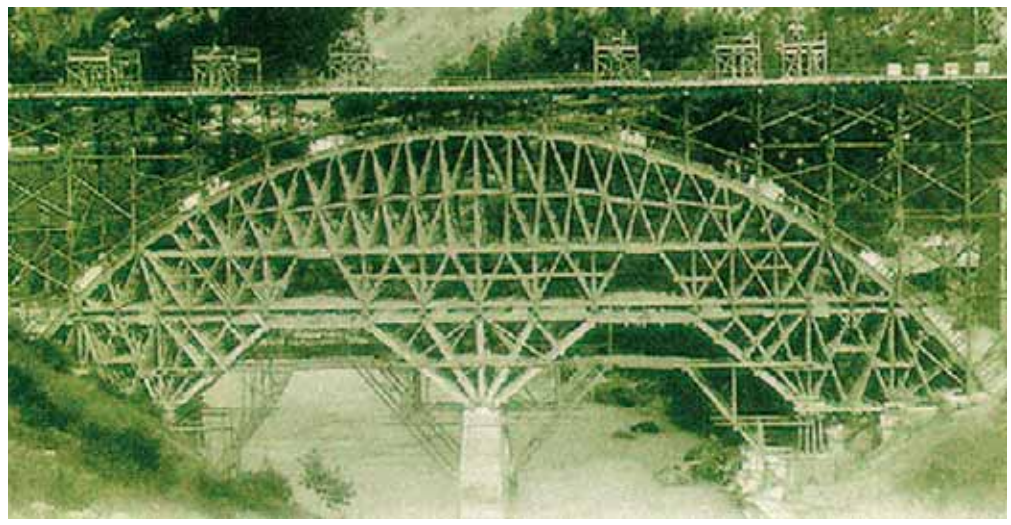

Leseni podporni oder glavnega loka. Na njem se je spomladi l. 1905 pojavil manjši požar, ki pa je bil kmalu pogašen.

Kot že omenjeno, bi moral promet po Bohinjski progi steči novembra 1905, kar pa se zaradi zamude pri gradnji predora Bukovo v Baški grapi ni zgodilo. Solkanski most, praktično dokončan leta 1905, je tako čakal na otvoritev Bohinjske proge vse do 19. julija 1906. In do manjšega zapleta je prišlo prav na prvi dan po otvoritvi proge. Na dan otvoritve se je na Solkanskem mostu za 9 minut ustavil cesarski vlak in prestolonaslednik Franc Ferdinand si je ogledal most ter pozdravil inženirje in graditelje mostu. Lokomotiva, ki je vlekla vlak, pa ni bila posrečeno izbrana, saj je bila to hitra lokomotiva z velikimi kolesi. Bila je neprimerna za vožnjo po Bohinjski progi, pravi gorski progi, saj je ta znana po izredno strmih in dolgih vzponih. Ko se je slavnostni vlak naslednji dan iz Trsta vračal proti Jesenicam, je imela lokomotiva zaradi za Bohinjsko progo neustreznih prestavnih razmerij in velikih koles kar velike težave in je komaj pripeljala do Jesenic.

Anekdota o inženirju s pištolo

V zvezi z otvoritvijo ali morda v zvezi s prvim testnim prehodom vlaka čez Solkanski most se je pojavila zanimiva pripoved, ki pa je po mojem mnenju anekdota in je malo verjetnosti, da bi bila resnična.

Na veliko predavanjih, ki sem jih imel o Solkanskem mostu, se je namreč iz občinstva skoraj vedno pojavila trditev, postavljena nekako tako:

Moj nono (ali nona) mi je pripovedoval, da si je glavni inženir, ki je vodil gradnjo mostu, postavil ob sence pištolo z namenom, da se ustreli, če se most poruši pod težo vlaka.

Slavnostni vlak na dan otvoritve Bohinjske proge 19. 7. 1906. Vlak je vlekla lokomotiva s kolesi, neprimernimi za gorske proge.

Zanimiva pripoved se je širila med ljudmi in dobivala zaradi tega vedno večjo težo verjetnosti. Sam ji ne verjamem iz več razlogov. Inženirsko znanje avstrijskih inženirjev, ki so načrtovali in nadzirali gradnjo Solkanskega mostu med letoma 1904 in 1905, je bilo na tako visokem nivoju, da do presenečenj praktično ne bi smelo priti. Za postavitev mostu so bili izdelani natančni načrti s statičnim izračunom. Izdelane so bile meritve porušne trdnosti nabrežinskega kamna, ki je izjemne kvalitete. Naj samo omenim, da največje tlačne napetosti oz. obremenitve kamnitih kvadrov v spodnjem delu loka znašajo vsega 5 % porušitvene trdnosti nabrežinskega kamna (teste so delali v laboratorijih na Dunaju). Večkrat sem že poenostavljeno povedal, da bi lok Solkanskega mostu lahko obtežili z obremenitvijo, ki je 20-krat večja od njegove lastne teže. Šele takrat bi prvi kamen pričel pokati in se rušiti. Gledano z inženirskega vidika torej res ni bilo potrebe po tem, da bi bil glavni inženir zaskrbljen in da bi se moral v bojazni za morebitno porušitev mostu ustreliti.

Moram pa vseeno ob anekdoti povedati, da sem nekje prebral, da si je neki inženir pri gradnji železniškega mostu v Kanalski dolini (nekje pri Tablji) res držal pri prehodu vlaka čez neki most pištolo ob glavi. Morebiti se je ta zgodba prenesla od tam v Solkan.

Če bi se dejanje kjerkoli že zgodilo, bi lahko to razumeli kot dejanje iz časti, s katerim bi hotel inženir mostu na poseben način poudariti svojo odgovornost pri gradnji. Danes je malo verjetno, da bi se kaj takega zgodilo.

V XI. nadaljevanju o ostalih prigodah v naslednjih obdobjih.

Gorazd Humar

Mizarji

Obisk RIRDS na razstavi Mizarstvo v Dutovljah in okolici

Vtisi z obiska

Konec januarja smo si člani RIRDS-a na Bunčetovi domačiji v Dutovljah ogledali razstavo Mizarstvo v Dutovljah in okolici skozi čas. Razstavo je postavil Dušan Štok, ki je eksponate zbiral dve leti. V tem času je opravil številne poti in vložil veliko truda. Nekateri lastniki so se bali, da bi se stvari izgubile, zato so pripravili sistem številčenja in označevanja lastnine. Za nekatera orodja so se imena pozabila. Za taka orodja so v času razstave vprašali obiskovalce, če poznajo imena in če vejo, za kaj so se uporabljala. Tudi zato so bili naše skupine še posebej veseli. Razstavljeni so bili dokumenti in fotografije iz vajeniške šole v Trstu, ki jo je v letih 1927–1930 obiskoval tudi oče Dušana Štoka. Šolo je obiskoval v popoldanskem času, ko je opravil vajeniško delo v delavnici. Mlajše fotografije iz časa po drugi svetovni vojni so prikazale čas nastanka in delovanja Krasopreme. Navdušili so nas številna orodja, materiali, kot sta šelak in 96-odstotni alkohol, ki so ju mešali v *luštrin* za poliranje pohištva, in izdelki – pohištvo. Vsak kos orodja je bil označen z imenom, ki so ga uporabljali delavci včasih, in s slovenskim knjižnim imenom. Med najstarejša orodja spadajo razni *utorniki*, ki so jih uporabljali za izdelavo sodov tako, da so dno pritrdili na doge. Med starimi orodji so tudi ročni svedri. Od pohištva so bili razstavljeni radijski aparat iz leta 1947, katerega ohišje je delo Štokovega očeta, sam aparat pa je bil kupljen v Trstu. Radio na elektronke *lampe* sicer potrebuje nekaj časa, da se segreje, a še vedno deluje. Zelo lepa kosa pohištva sta skrinjica z ogledalom, ki jo je njegov oče izdelal za svoje dekle, kasnejšo ženo Miroslavo, in nočna omarica – *škabel*. Razstavljene so tudi komoda in omare. Posebnost med omarami je valovita omara. Valovita so vrata, pri katerih je bilo treba še posebej skrbno paziti na vzorce v furnirju, da so se lepo ujemali.

Dušan je doma, pri kosilu in večerji, poslušal pogovor očeta in brata o delu ter dogajanju v tovarni. Pravi, da se je vse začelo leta 1947. Mizarji iz Dutovelj in Pliskovice so pred vojno in v letih 1945–1947, ko je bil ta del Krasa v Coni A, delali v Trstu, Nabrežini in na Opčinah. Po postavitvi meje so ostali brez dela. Spraševali so se, s čim se bodo preživljali. Prva dela so bila manjša popravila v vasi, nato pa obnova v vojni uničenega Kobdilja. Kasneje so se po nasvetu vodstva sežanske občine organizirali in povezali z Mizarstvom Divača. O času, ko so začeli z delom kar v praznih skednjih in z orodjem, ki so ga imeli doma, Dušan v smehu govori kot o okupaciji skednjev. Na trgu, kjer je danes mesnica Ukmar, je bila razrezovalnica lesa. Razrezan les so vajenci z vozički razvažali do skednjev – delavnic. Delo je bilo razdeljeno: v eni delavnici so razrezovali furnir, v drugi so furnir lepili, v tretji polirali, v četrti so izdelovali nočne omarice, v peti komode … V največji, pri Lozerjih, so izdelovali omare. Na koncu so vse dele spalnice zložili v omaro in jo z vozom odpeljali na železniško rampo za transport z vlakom.

V delavnicah so delali vse do leta 1960, ko so zaključili že leta 1952 z udarniškim delom začeto gradnjo tovarne. Vanjo se je preselila tudi uprava iz Mizarstva Divača, ki se je preimenovalo v Krasoprema Dutovlje. Sprva so delali spalnice bolj za Kraševce, kasneje so s pomočjo podjetij, kot sta Murka Lesce in Lesnina pohištvo, prodajali po celi Jugoslaviji pa tudi v Švico, Francijo in Ameriko. Še kasneje so izdelovali velike serije za arabski svet in Rusijo. Krasoprema še vedno deluje, zdaj dela pohištvo za Ikeo.

Dušan Štok je razstavo priredil ob podpori Turističnega društva Kras. Njegov predsednik Branko Kjuder pravi, da je največja do sedaj zasedala preko 100 m^2. Njihova želja je, da bi v Dutovljah na trgu obnovili staro domačijo in vanjo ob predstavljeni zgodovini mizarstva umestili tudi druge obrti, ki so živele v teh krajih: *šuštarje* – čevljarje, *žnidarje* – krojače, *štramacarje*, ki so delali vzmetnice za postelje, kamnoseke in kovače. Kjuder je prepričan, da bi se veliko predmetov, ki so jih ti obrtniki uporabljali, še našlo po domovih. Z razstavo bi dobili prikaz, kako se je kraški človek preživljal. Ko se ozreš nazaj, vidiš, da ima vsak predmet dušo, čutiš roko, ki ga je božala, in žulje, ki so nastajali, je dodal. Kraševci, predvsem mladi rodovi, bi ob razstavi podoživeli, kako so živeli njihovi predniki.

Gospod Kjuder pravi, da so bile Dutovlje po drugi svetovni vojni tudi sanatorij, kamor so prišli preživeli iz koncentracijskih taborišč na rehabilitacijo, na postopno privajanje izstradanih teles na hrano. Med njimi je bil tudi slovenski pisatelj Boris Pahor. V smehu pravi, da je bival v gostilni, saj ga je posvojila lastnica gostilne pri Marički, ker je bil v taborišču skupaj z njenim bratom. V nadstropju Bunčetove domačije v središču Dutovelj so mu postavili spominsko sobo s pisalno mizo, pisateljevim stolom in pisalni stroj, Pahorjev doprsni kip, delo kiparja Mirsada Begića, tudi avtorja kipa Borisa Pahorja v ljubljanskem Tivoliju, in na steno obesili risbo – portret Edvarda Kocbeka.

Mira Bevc

Foto Marjan Polanc

Imeli so orodje in voljo do dela

Začelo se je maja 1947, in sicer v Divači, pripoveduje Milena Volk, ki je 35 let svoje poklicne poti preživela v dutovski tovarni. V Krasopremi so delali tudi njen mož, oče, brata, strica in krajši čas tudi sin. Zametki tovarne segajo v oktober 1947. Dutovlje, Pliskovica in spodnji del Krasa so bili še pod cono A in delavci, ki so pred vojno delali v Trstu, Nabrežini in na Opčinah, so se, ko so videli, da bo meja postavljena, začeli spraševati, s čim se bodo zdaj preživljali. Skupaj so že delali pri obnovi Kobdilja.

Ko je bila meja postavljena, so šli na sežansko občino. Tam so jim rekli, naj se sami organizirajo v Dutovljah in se pridružijo Mizarstvu Divača. Vas je bila tako prav okupirana s tišlerji. Skoraj vse večje skednje in šale (šala je večja soba) so zasedli mizarji. Kjer je danes mesnica Ukmar, je bil strojni oddelek, razrezovalnica lesa. Tam so bili stroji Antona Gomizelja, ki je bil nekaj časa direktor. Iz tega strojnega oddelka so vajenci prevažali na vozičkih v druge skednje in šale, v druge delavnice, do leta 1960. Prinesli so svoja kladiva in žage. Delali so tudi v Krepljah in Tomaju. Vse to je sodilo pod Mizarstvo Divača do 1960.

Leta 1951 je prišel za direktorja Stane Lavrenčič, ki je takoj po vojni ostal v Postojni. Ko se je vlada preselila iz Ajdovščine v Ljubljano, je bil v Postojni prvi pokrajinski center za Primorsko. Od tam so načrtovali tudi Novo Gorico. Lavrenčič je ob delu hodil v Ljubljano in dokončal srednjo šolo. Ko jo je dokončal, je prišel v Sežano in bil določen za direktorja Mizarstva Sežana. Ker je bil tudi njegov oče mizar in je imel mizarstvo že od otroštva v srcu ter je vedel, da je tam veliko dobrih mizarjev, je že leta 1951 delavce navdušil z idejo, da bi tudi na spodnjem Krasu odprli tovarno. Delavci so bili pripravljeni na udarniško delo. Leta 1951 je bil zasnovan idejni projekt, leta 1952 so začeli z zidavo in leta 1960 so se iz vaških skednjev selili v tovarno, presrečni, da so to dosegli. Iz Divače se je preselila tudi uprava, česar tam niso bili veseli. Spremenilo se je tudi ime: iz Mizarstva Divača v Krasoprema Dutovlje.

Od kod toliko dobrih mizarjev prav v Dutovljah? Pred 2. svetovno vojno so si nekateri pridobivali znanje v Nabrežini, drugi so obiskovali vajeniške šole v Trstu in na Opčinah. Tudi oče Dušana Štoka je bil vajenec v Trstu, kjer je tudi obiskoval popoldanske šole. Razstavljene so risbe, ki jih je narisal. Po 2. svetovni vojni so tu ostali brez dela. Vsi možje so imeli veliko svojega orodja, ki so ga prinesli v delavnice, ki jih je bilo v Dutovljah 6 ali 7. V vsaki delavnici oz. vsakem prostoru so delali nekaj drugega: v eni so razrezovali furnir, v drugi so furnir lepili, v tretjem so polirali, v četrtem so delali nočne omarice, v petem komode, psihe in postelje, v največji delavnici pri Lozerjih pa so imeli montažo omar. Ko so odpremili omaro, je bilo v njej še vse ostalo pohištvo: postelja, komoda, psiha in nočne omarice.

Tistemu, ki je iz Ljubljane načrtoval, se je ta teren zdel dober, ker je bil blizu železniške postaje. Takrat še ni bilo kontejnerskih prevozov in vse so vozili z vozom na vlak. Tudi material je prišel z vlakom, nato pa so ga z volovsko vprego prepeljali v tovarno, prej pa še na trg. Ravno tako so odpremljali spalnice. Vsi elementi so bili zloženi v omaro, ki so jo naložili na voz in jo prepeljali na rampo železniške postaje ter na vagon. Ko so prišli tovornjaki in se je material prevažal z njimi, je bilo enostavnejše.

Če so na začetku delali bolj za Kraševce, se je kasneje z vlakom to prevažalo tudi drugam. Murka Lesce in Lesnina sta prodajali po celi Jugoslaviji, delali pa so tudi za Švico, Francijo in celo za Ameriko. Zadnjih 20 do 30 let so velike serije izvažali tudi v arabski svet in Rusijo. Spalnice Krasopreme so se štele med bolj kakovostne. Kraševci pa so nasploh vsi imeli spalnice.

Mizarstvo ima v Dutovljah vsaj sedemdesetletno tradicijo. Da je temu res tako, priča tovarna pohištva Krasoprema, ki še vedno deluje. Zakaj je nastala ravno v Dutovljah in kdo vse je zaslužen za osnovanje ter razvoj mizarstva v kraju, bomo izvedeli v naslednjih minutah, ki jih je pripravila Irena Cunja. Podrobneje pa se bo o razvoju mizarstva v Dutovljah mogoče seznaniti že v petek (1. 12.) na odprtju razstave, ki jo pripravljajo Milena Vovk, Dušan Štok in Branko Kjuder.

Petra Mezinec

Primorske novice 16. 12. 2017

Iz skupine zagnanih »tišlerjev« iz Dutovelj, ki je po vojni izgubila trg in delo, je v dobrem desetletju zraslo podjetje Krasoprema. Da ima mizarstvo v Dutovljah in okolici bogato zgodovino, dokazuje razstava, ki jo je na Bunčetovi domačiji v Dutovljah pripravil domačin Dušan Štok.

Foto Marjan Polanc

Most

Kamniti velikan - igra senc

Bilo je na prelomu v 20. stoletje, ko so nejeverni Solkanci zagotovo majali z glavo, ko so od župana in odbornikov slišali vesti, da se bosta gradila železna cesta in morda velik železniški most, saj je že delovala južna železnica, ki je povezovala Gorico in Trst z Dunajem ter Budimpešto.

Na Dunaju so načrte dolgo in skrbno pripravljali in med možnimi variantami je bil tudi projekt slovenskega inženirja Rudolfa Zajica, ki je predvideval povezavo od Bleda do Gorice po levem bregu Soče, brez mosta pri Solkanu in brez severne železniške postaje. Izbrali so prvotno traso. Pri solkanskem pokopališču naj bi železna cesta prečkala reko in združila oba bregova s kamnitim mostom.

Že na dokumentih in risbah je most izkazoval svojo veličino. V tistem času so že gradili cenejše betonske in železne mostove, vendar so se zaradi časovne stiske in predvsem ponosa odločili za kamniti most z največjim lokom na svetu.

Solkanci smo mostu poklonili ime, pravi lastniki pa so nam bili tuji. Razglednice s sliko kamnitega lepotca in solkanskim imenom so obšle Evropo ter svet. Predvsem tedanji otroci so bili ponosni nanj in imeli so ga za svojega, predvsem zato, ker so imeli nekaj največjega na svetu, pa čeprav so ga lahko občudovali le od daleč; budni železničarski stražarji niso pustili vsakogar čez most. Pisalo se je leto 1906, bližal

Alpinisti na mostu

se je dan svečane otvoritve severne železnice in kamnitega velikana.

Dne 19. julija ob 16.20 se je lokomotiva škripaje ustavila sredi mosta. Iz kraljevega vagona je počasi izstopil prestolonaslednik Franc Ferdinand, s pogledom, uprtim v globino, se je plaho približal ograji in nadaljeval do levega brega, kjer mu je minister železnic predstavil glavna inženirja Öerleya in Jaussnerja. V ozadju je stala delegacija z županom, na bregu so domačini in radovedneži mahali v pozdrav. Zadržal se je le borih 12 minut in vlak je odškripal do severne postaje, kjer so ga svečano pričakali. Čeprav je Franc Ferdinand po tragični smrti bratranca Rudolfa, edinega sina Franca Jožefa in Elizabete von Wittelsbach, znane po imenu Sissi, prišel po naključju do naziva prestolonaslednika monarhije, je po pripovedovanju kar cenil slovanske narode, predvsem Slovake in Slovence. Tisti dan pa ni opazil, da je napis na glavni goriški postaji le v nemškem in italijanskem jeziku, predvsem zaradi močne proitalijanske upravne garniture, čeprav so bili Slovenci pomemben del prebivalstva. Povsod drugod je bil kraj na železniški postaji označen tudi v slovenščini.

To se je dogajalo že leta 1906 na današnjem trgu Evrope. Leta 1914 je Franc Ferdinand kot žrtev atentata srbskih nacionalistov v Sarajevu tragično »sprožil« prvo svetovno vojno, ki se je močno odražala na naših tleh, in drobec prekletstva se je tako že od začetka navezoval na most.

Ob umiku pred italijansko prvo zasedbo Gorice avgusta 1916 so avstro-ogrske sile minirale kamnitega velikana: največji lok na svetu se je sesul kot hišica iz kart.

Solkanski most, grajen iz nabrežinskih najtrših in najlepših kamnov, ni bil dovolj trden, da ga ne bi ista človeška roka najprej zgradila, mu prerokovala občudovanje in koristnost, takoj zatem pa ga neusmiljeno zrušila kot nekaj, kar lahko služi tudi sovražniku, zaradi česar je bil v tistem trenutku odveč. Lepo oblikovani kamni z ravnimi ploskvami in ostrimi robovi so popadali v zelenomodro reko, ki ni bila več bistra, še manj brhka; bila je umazana in krvava.

Po vojni, v času fašizma med letoma 1925 in 1927, je Kraljevina Italija zaradi kompleksa manjvrednosti in dokazovanja državnim železnicam naročila, naj obnovijo in tehnološko rekonstruirajo porušeni most. Nova silhueta loka je postala tanjša, ob straneh pa so zmanjšali število notranjih obokov. Gradnja je potekala s pomočjo samonosne podporne konstrukcije v nasprotju z avstrijskim načinom centralnega stebra pod lokom s temelji na sredi struge Soče.

Med glavnima stebroma so na novo vgradili 4533 kamnitih blokov, pripeljanih iz kamnolomov pri Vicenzi. V drugi svetovni vojni so zavezniške sile nekajkrat bombardirale most, a na srečo jo je odnesel le z manjšimi poškodbami.

Jugoslovanske in nato Slovenske železnice razen nujnega vzdrževanja mosta niso obnavljale. Kamniti velikan je bil leta 1985 označen za tehniški spomenik in kot tak kljubuje času ter maloštevilnemu prometu.

Na pobudo KS Solkan in novogoriške občine se je večletna želja domačinov, da se ob obnovljeni sprehajalni poti od pokopališča do elektrarne tudi kamnitemu velikanu postavi primerna osvetlitev, končno uresničila. Projekt je bil tehnično zahteven predvsem zaradi skromnih sredstev in pričakovanja krajanov. Idejna zasnova ni bila le odraz uporabe obstoječih standardov in stroke. Kot poznavalcu tehnike in krajevne preteklosti se mi je zastavilo dvomljivo vprašanje, kaj pomeni most. Naj bo to prvotni, avstro-ogrski most, katerega kamni ležijo na dnu reke kot padli vojaki? Naj bo to obnovljen most s kamni iz oddaljenih kamnolomov med Vicenzo in Verono? Naj bo to tehniški spomenik, ki ga slabo vzdržujemo? Pravzaprav je samo prometni objekt v lasti brezdušne države in njenega upravitelja. V resnici pa je za občutljive Solkance nepogrešljiv stražar zelenomodre reke, opomnik dogajanj, upornik spremembam, kamnita trdnjava, ki ga včasih bolj cenijo mimoidoči popotniki kot domačini.

Skoraj vsak dan sem se odpravil po obrečni poti iz Kajak kluba proti mostu. Pot ni več vredna tega naziva: vodni tok rečne struge je ponovno zaznamoval obrežje, kot da bi hotel izraziti nejevoljo nad poskusom povezovalne poti. Opazoval sem okolico in z grozo ugotovil, da smo se zelenomodri reki preveč približali; z vseh strani prihaja hrup in ropot prometa, obiskovalci puščajo sledove in smeti. Tišino in ptičje petje nadomeščajo zvoki mobitelov in glasno govorjenje, sem in tja gorsko kolo zdrsne po naplavljenem produ in pesku, s kolesarske poti se širita smeh in glasno govoričenje kolesarjev iz sosedje države. Stara drevesa se priklanjajo in končno klonejo pod erozijo ter podivjano strugo ob nalivih. Ob lepem vremenu se kajakaši podijo med brzicami, količki tekmovalne proge bingljajo v vetru, ki se sprošča iz grla med Sabotinom in Sv. goro. Od narave sta tako ostala le sonce na nebu in morda solkanska sapica, ki se ponoči v miru in zmanjšanem hrupu širi čez Solkan. Od divje narave ob reki, kakršno sem poznal kot šolarček, je ostalo nedotaknjeno le sonce, ki sije kot reflektor ter pravično in naravno deli igro senc. Ob sončnem zahodu oboki kamnitega velikana zažarijo v rumenih in oranžnih odtenkih, ki nato polagoma

Most se je zasvetil v mraku.

temnijo v mrak. Za idejno scensko osvetlitev smo tako poskusili simulirati svetlobo zahajajočega sonca.

Pri načrtovanju smo morali upoštevati predvsem mnenje in pogoje Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, prometni režim, zahteve usmerjenosti svetlobnih žarkov s strani uporabnika in upravitelja SŽ, evropske direktive o svetlobnem onesnaževanju, pogoje naročnika MONG ter gradbene in elektro stroke glede priključkov in obstoječih povezav.

Birokracija z izdajo soglasij in ostalih dovoljenj s strani SŽ je trajala skoraj pol leta, zato smo šele v pozni jeseni začeli z deli, ki smo jih zaključili s poskusno osvetlitvijo 1. decembra.

Najtežji in najdražji del je bila montaža električne ter krmilne inštalacije. Kabli so bili speljani v namensko oblikovane nerjavne cevi, ki so bile v delavnici prilagojene oblikam kamnitih blokov in stopnic, da so čim manj opazne. V ta namen smo najeli alpiniste, ki so se spuščali po obodu po dogovoru s prometno službo železnice. Izbrani in nameščeni reflektorji imajo LED-tehnologijo, v notranjih obokih so reflektorji z možnostjo spreminjanja barv, ostala LED-svetila v reflektorskih nišah pa so v skladu s pogoji ZVKD v belih odtenkih. Za krmiljenje skrbi programirana enota s spomini. Ob svečani otvoritvi v pomladnih mesecih bo priložnostna prireditev in prikazan bo tudi kratek film o kamnitem velikanu ter svetlobi. Do takrat bo most od mraka do polnoči osvetljen v nežni beli barvi v skladu s pogoji institucij in naročnika.

Za sodelovanje se zahvaljujem KS Solkan, Gorazdu Humarju, Katji Šorc, Miranu Tavčarju, Marjanu Petrovčiču, oblikovalcu luči Igorju Devetaku in sodelavcem. Posebna zahvala pa gre Luki Manojloviču, ki je organiziral in promocijsko brezplačno namestil napravo za brezžično internetno povezavo in video kamero. Razglednico je enostavno zamenjal klik na povezavo:

https://www.whatsupcams.com/en/webcams/slovenia/goriska/nova-gorica/solkan-bridge-webcam/.

Za sprehajalce in obiskovalce delno urejenega parka pod mostom je tako hkrati na voljo še brezplačna wifi-povezava. Oprema je bila tako ali tako brezplačna, zataknilo pa se je pri plačilu mesečne naročnine, to je 25 evrov za povezavo do oddajnika na Sveti Gori. Po 3 mesecih pregovarjanja med KS in kabinetom župana se je svet KS Solkan odločil, da je to stvar širšega značaja, in je prevalil plačilo Turističnemu društvu Nova Gorica. Sprašujem se, čigav je torej most, da ne omenjam nekaj tisoč evrov vredne poslikane lesene klopi v atriju med vežico in mizarskim muzejem, stenske poslikave prihoda tolminskih puntarjev pred pokopališčem, premaknitve železniške postaje za 300.000 evrov in morda 13 milijonov za kolesarsko stezo do Plav.

Včasih mi je kar težko biti Solkanec.

Miran Brumat

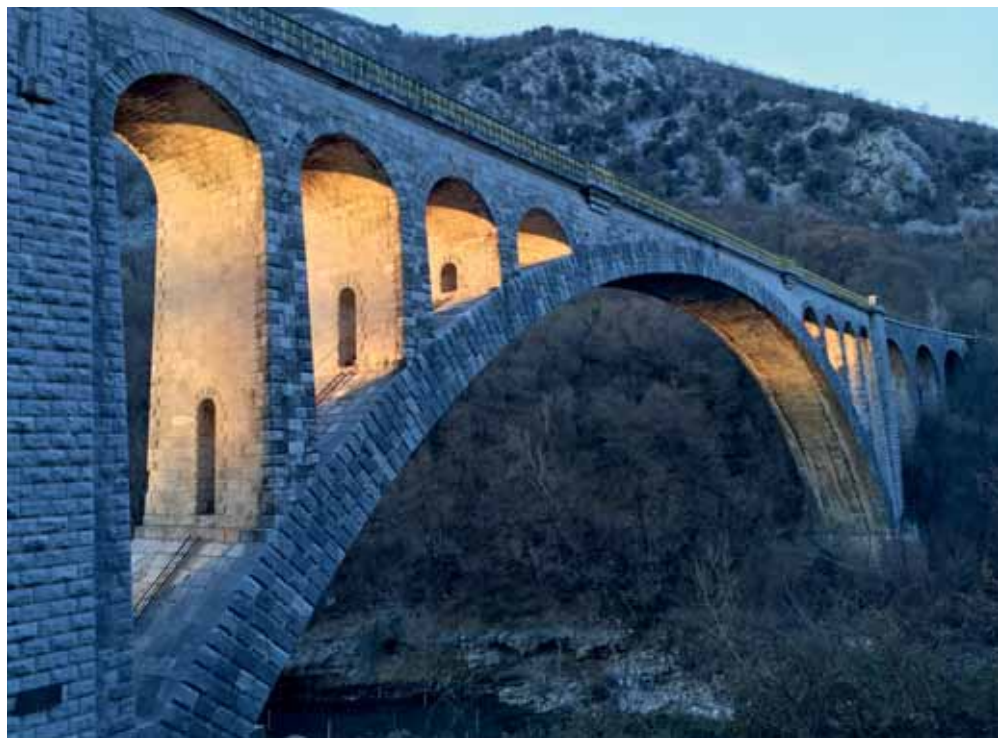

Sončni zahod, vse foto Miran Brumat

Solkanske vesti

Silvo Belingar (1930 – 2017)

Luč sveta je Silvo zagledal 31. julija 1930 v Gorici. Otroštvo in vojna leta je preživel v Dolenjem koncu Solkana, na Potoku, v predelu pred nekdanjimi solkanskimi polji na Ledinah. Po končani italijanski osnovni šoli v Gorici je zaključil poklicno industrijsko šolo. Konec leta 1944 je pristopil k partizanom in na področju Goriške sodeloval v manjših akcijah. Po končani vojni ga je pot vodila v Kranj, kjer se je zaposlil v tovarni Iskra na oddelku za razvoj kino naprav. Ker italijanske šole v nekdanji Jugoslaviji niso bile priznane, je ob delu opravil nižjo večerno gimnazijo. Zaradi pridnosti in tehnične ročnosti mu je vodstvo podjetja predlagalo šolanje na srednji elektrotehnični šoli v Ljubljani, kjer je uspešno zaključil smer iz šibkega toka.

Po odsluženi vojaščini v Šabcu leta 1956 se

Delo v radio delavnici v Solkanu

je kljub ponudbi o zaposlitvi v vojski vrnil v Solkan in se zaposlil v radio delavnici takratnega podjetja Primorka. Teoretično poznavanje elektrotehnike je kaj kmalu uporabil pri prvih pionirskih projektih na antenskih sistemih ter televiziji. L. 1958 je Trgovsko podjetje Primorka kupilo na velesejmu v Zagrebu ruski televizor Komsomolsk- avantgard. Ker televizor ni sprejemal srednjeevropskega programa, je Silvo preuredil kanalnik ter sprejemnik televizorja tako, da je leta postal kompatibilen s frekvencami obstoječih italijanskih programov. Poleg predelave televizorjev se je pionirsko delo nadaljevalo s prvimi postavitvami antenskih sistemov na Primorskem. (trgovina Elektron, Primorje Export, Soške elektrarne, kavarna Solkan, privatna gostilna pri Trpinki in druge). Tudi kasnejši lastniki televizorjev s širše Primorske so mu z veseljem zaupali popravilo televizorja, kar je opravljal tudi še v pokoju.

Delo in uspehi na telelevizijskih sistemih so bili opaženi v Ljubljani, kjer so mu na TV Ljubljana ponudili sodelovanje pri postavitvi prvega televizijskega pretvornika na Primorskem. Pretvornik, ki ga je Silvo v nadaljnjih letih upravljal in nadzoroval, je bil postavljen v zvoniku bazilike na Sveti Gori. Tako se je začelo z letom 1959 tudi prvo poskusno predvajanje programov v slovenskem jeziku. Kasneje je bil zaradi hitrega razvoja televizijske tehnike postavljen nov oddajniški stolp v bližini pokopališča na Sveti Gori.

Leta 1959 se je poročil z Marijo Gomišček, hčer Janeza in Cilice, ki sta pred drugo vojno v Dolenjem koncu Solkana, blizu mizarske delavnice Makuc, imela trafiko.* Mladoporočenca sta si uredila stanovanje v nadstropju in tu sta se jima rodila sinova Branko in Marko. Kmalu se je Silvo zaposlil pri Elektro Gorica, kjer je delal do upokojitve 1991. leta. Leta 1972 se je družina preselila v novo hišo na Vetrišču v Novi Gorici. Leta 1974 sta se rodila dvojčka Janko in Metka.

Silvo je bil ljubitelj športa, predvsem tistega tehnično obarvanega. Čeprav je med šolanjem v Ljubljani redno treniral gimnastiko, ga je kasneje bolj privabilo smučanje, avtomobilistični šport ter navtika.

Že takoj po koncu druge svetovne vojne se je navdušil za motorje in avtomobile. Po prvem motorju, ki mu ga je od ameriških vojakov kupila teta, je motorizem in avtomobilizem prerasel v strast po dirkanju. Kmalu po vrnitvi iz Ljubljane si je kupil prvi avto in z njim pričel dirkati. To je bil legendarni topolino, s katerim je tudi zmagal na prvem mednarodnem avto-moto tekmovanju 20. septembra 1959 v Novi Gorici. Po zmagi ga je publika skupaj z avtom dvignila v zrak.

Vsa leta je bil aktiven član AMD Nova Gorica pri organizacijski in tekmovalni plati. Kot dolgoletni predsednik športne komisije je pomagal pri vseh organizacijah avto-moto dirk za veliko nagrado Nove Gorice od leta 1968 do 1971. V teh letih je aktivno tekmoval v cestno-hitrostnih dirkah. V avtomobilih kategorija C je bil večkrat zmagovalec. Preizkusil se je tudi v reliju, kjer je nanizal kar nekaj uspehov na odmevnem mednarodnem gorskem reliju Vzhodne Alpe ter Reliju Sutjeska, kjer je bila njegova sekundantka žena Marija.

Lovorov venec zmagovalcu, 20. sept. 1959

Poleti je številčna družina hodila na morje v Novi Grad, kjer je z velikim zanimanjem opazoval jadrnice. Nova ljubezen se je hitro pojavila na domačem dvorišču v obliki prazne školjke osemmetrske jadrnice.

Školjko zanjo so ulili v Kamni Gorici, kjer je tudi sam sodeloval pri izdelavi in učenju novih veščin. Delo se je nadaljevalo na domačem dvorišču, kjer je sodelovala vsa družina. To neobičajno početje je privabljalo mnogo občudovalcev. Leta 1981 so jadrnico TES splovili v Izoli. Tu se je družina aktivno vključila v Jadralni klub Burja in pomagala pri organizaciji treningov in tekmovanj. L. 1984 si je omislil novo jadrnico. Na osnovi školjke jadrnice ELAN 31 se je pričela gradnja, ki se je zaključila dve leti kasneje. Kobilico jadrnice so ulili v solkanski livarni. Julija 1986 so 9,5 metrov dolgo jadrnico odpeljali v Izolo in jo splovili. Družina je mnogo let jadrala po vsem Jadranu. Pregledali so vse otoke, doživljali lepoto tihega drsenja po gladini, pa tudi tesnobo ob burji in nevihtah na morju. Dogodivščin ni manjkalo in Marija se spominja njegovega reka, da morje zravna tudi najbolj kodraste lase.

Z gradnjo jadrnic je nadaljeval še nekaj let. Pri delu mu je pomagala predvsem žena. Leta 1992 je kompletno opremil jadrnico za udeležbo na čezatlantski regati ob 500-letnici Kolumbovega odkritja Amerike. Tudi sam si je želel videti te daljne kraje in je bil zelo razočaran, ko zaradi nesoglasij investitorjev ni bil izbran za člana ekspedicije. Žal pa tudi ta jadrnica ni uspela pripluti na novo zemljo.

Po upokojitvi se je Silvo posvetil vnukom. Vodil jih je na igrala v bližnji borov gozdiček, pa tudi na večdnevna jadranja po severni in srednji Dalmaciji. Skupaj z devetimi vnuki in drugimi člani družine se je redno udeleževal tradicionalne soške regate. Večkrat je prejel pokal kot najstarejši udeleženec, njegovi vnuki in vnukinje za najmlajšega udeleženca in vsi skupaj za najštevilčnejšo skupino, ki jo je predstavljala družina Belingar. Po končani regati so organizirali piknik na domačem dvorišču na Vetrišču.

Njegovi najbližji, prijatelji, sodelavci in številni znanci so se od Silva poslovili 25. novembra 2017. Vnuki so mu poklonili zadnje besede, v katerih so njegovo življenje prikazali kot vzporednico toka smaragdne reke Soče, kjer je odraščal, in slavospevu morju, kjer je odrastel. In prav nad Sočo na solkanskem pokopališču je v družinskem grobu Gomišček Silvo našel svoje zadnje zemeljsko počivališče.

Po pripovedi Marije in Branka

Katarina Vuga

* Po vojni je bil v tem prostoru sedež OF. Po naročilu je solkanski mizar Žerjal izdelal veliko hrastovo mizo, ki je zdaj v sejni sobi KS Solkan.

Ob uspešnem možu je vedno razumevajoča žena. Vse foto iz arhiva Marije Belingar

Umrla je Mojca Klemenčič

Na začetku letošnjega februarja je v starosti 105 let umrla Mojca Klemenčič iz Ljubljane, medicinska sestra v pokoju. Rojena je bila 10. decembra 1912 v Šturjah, in sicer v zakonu Solkanca Milana Klemenčiča (1875–1957), slikarja in pionirja slovenskega lutkarstva, in Solkanke Pepce (Josipine) Lorencuti. Mojca Klemenčič je pretežni del svojega življenja preživela v Ljubljani, bila pa je močno navezana na Solkan, podobno kot njena brata Milovan (1900) in Savo (1902). Leto 2016 je novogoriška občina slavila kot leto lutkarja Milana Klemenčiča.

KS Solkan

Foto spletna stran Lutkovnega gledališča

Nov zvon v spominski vežici na pokopališču

Foto Franko Korečič

KS Solkan je nabavila in poskrbela za montažo novega zvona v poslovilni dvorani solkanskega pokopališča.

Življenje je vrednota

V okviru dobrodelnega plesnega projekta Življenje je vrednota, ki ga izvaja Katja Dance Company, želimo s prodajo vstopnic zbrati čim več sredstev, ki jih bomo podarili Ustanovi Mali vitez, ki bo zbrani denar uporabila za pomoč mladim, obolelim za rakom ali ozdravljenim od bolezni, za izobraževanja, tabore ter pripomočke – proteze, lasulje ...

Organizacijo nastopa v Novi Gorici je prevzela Ustanova Zdenke Gustinčič, fundacija za dobro ljudi in narave.

Dogodek bo potekal v Kulturnem domu v Novi Gorici dne 14. 4. 2018 ob 20.00. Cena vstopnice za donacijo je 10 EUR.

Pozdravni govor bosta imela varuhinja človekovih pravic Vlasta Nussdorfer in župan Mestne občine Nova Gorica Matej Arčon.

Ker smo v akcijo vključeni sami prostovoljci, prosimo za brezplačno oglaševanje in se vam zahvaljujemo, saj nam s tem dejanjem zelo pomagate.

Nika Šimac

Katja Dance Company

Oglasi

Spomladanski meni
do 30. 4. 2018

Ribji karpačo na marinirani zelenjavi

Ravioli s čemažem in praženo kozico

Brancinov file s
spomladansko zelenjavo v škrniclju

Jagodna strjenka z metinim pestom

Cena menija: **19 €**

Vabljeni v našo družbo,
za rezervacije nas
pokličite na t 05 336 52 00.

Restavracija -
primerna tudi za večje
skupinske pogostitve

Restavracija je primerna tudi za večje skupinske pogostitve, kot so poročna slavja, rojstnodnevne zabave, plesi in drugi zaključeni družabni dogodki. Prijeten ambient, odlična kulinarična ponudba in prijazno osebje – vse to so razlogi, zaradi katerih se gostje odločajo za našo restavracijo. Pokličite nas tudi vi in z veseljem vam bomo pomagali pri organizaciji vašega dogodka.

Hotel Sabotin
Nova Gorica, Slovenija

Nova
SEAT Arona.
Sledi svoji poti.
SEAT

stavanja
Nova Gorica, t: 05 33 84 590
Tolmin, t: 05 38 00 550
www.stavanja.si
pooblaščeni prodajalec, serviser vozil:
SEAT ŠKODA VW Audi Service

Servis vozil • Kleparska in ličarska popravila • Velika zaloga rabljenih vozil

PREVZEMNO MESTO ZA KLAVNIČNE ODPADKE – CERO NOVA GORICA

Podjetje Komunala Nova Gorica, d. d., je pridobilo **dovoljenje** Uprave za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin za **prevzem klavničnih odpadkov** na območju šestih občin (**MO Nova Gorica, Brda, Kanal, Miren - Kostanjevica, Renče - Vogrsko, Šempeter - Vrtojba**), kjer izvajamo gospodarsko javno službo zbiranja komunalnih odpadkov. Tako se želimo še bolj približati potrebam prebivalcev.

Klavnični odpadki predstavljajo ostanke živali, ki niso primerni za predelavo v mesne pridelke.

V skupini živalski stranski produkt kategorije 1 (ŽSP 1) so najpogosteje:

črevesje, perje, kosti, glave, parklji, rogovi, hrbtenjače, volna, surova koža, dlaka, kopita itn.

Za prevzem tovrstnih odpadkov smo se posebej registrirali, pridobili ustrezna dovoljenja in za zbiranje nabavili poseben zabojnik, ki ustreza vsem zahtevam zakonodaje na tem področju.

Namenski zabojnik za zbiranje klavničnih odpadkov ŽSP 1

Klavnične odpadke lahko pripeljete na zbirni center CERO Nova Gorica na Ulici Partizanske tehnike 6 v Stari Gori (kontaktna oseba je g. Gorazd Ambrožič, vodja OE CERO, tel.: (05) 333 01 29, mobilni tel.: 031 378 393). Strokovni usposobljeni sodelavci bodo klavnične odpadke prevzeli, izdali potrdilo in jih ustrezno skladiščili. Oddaja odpadkov je za fizične osebe omenjenih šestih občin brezplačna, pravne osebe pa morajo posebej skleniti pogodbo z družbo KOTO proizvodno in trgovsko podjetje, d. o. o., ki ima sedež na Agrokombinatski cesti 80 v Ljubljani in ki bo kot edini koncesionar izvajal prevzem zbranih klavničnih odpadkov v CERO Nova Gorica v Stari Gori.

Vse prebivalce vabimo, da klavnične odpadke oddajo na zbirnem centru CERO Nova Gorica v Stari Gori, da bomo lahko zanje ustrezno poskrbeli. Tako bomo vsi skupaj pripomogli k preprečevanju prenašanja nekaterih nalezljivih bolezni, zmanjševanju neprijetnih vonjav iz zabojnikov za mešane odpadke ali v naravi, hkrati pa odpadki ne bodo vir prehrane drugim živalim (podganam, mrčesu in drugim mrhovinarjem), ki so prav tako potencialni prenašalci nalezljivih bolezni.

Najdba klavničnih ali živalskih odpadkov v naravi

Klavnični odpadki oz. živalski stranski proizvodi ne sodijo v naravo. Če naletite nanje, obvestite Upravo RS za zaščito in reševanja na številko 112 ali Upravno enoto Nova Gorica, ki ima sedež na naslovu Tolminskih puntarjev 4 v Novi Gorici (tel.: (05) 330 22 70, e-naslov: OU-NovaGorica.UVHVVR@gov.si). Če bo uradni veterinar odločil, da je treba ŽSP iz narave odstraniti, bo izdal odločbo in izvajalec javne službe KOTO bo skupaj s podizvajalcem (Nacionalnim veterinarskim inštitutom) zagotovil prevzem odpadkov, ki so nelegalno odloženi v okolju. V primeru, da najdete v naravi poginulo žival, pa o tem obvestite Nacionalni veterinarski inštitut (na Gerbičevi 60 v Ljubljani, tel.: +386 1 4779 117).

Hvala, ker skupaj skrbimo za okolje!

KOMUNALA
Komunala Nova Gorica d.d.
Cesta 25. junija 1
5000 Nova Gorica, Slovenija
tel.: 05 335 53 00
telefaks: 05 335 53 11
e-mail: info@komunala-ng.si
www. komunala-ng.si

SENG OB SVETOVNEM DNEVU VODA

Generalna skupščina OZN je leta 1993 razglasila 22. marec za svetovni dan voda, da bi s tem opozorila svetovno javnost na pomen vode in na nujnost dobrega gospodarjenja z njenimi zalogami. Glavna tema letošnjega svetovnega dneva voda je *NARAVA ZA VODO*. Poudarek je v iskanju naravnih rešitev za izzive oskrbe z vodo v 21. stoletju. Spremenjeni ekosistemi namreč vplivajo na količino in kakovost vode, ki je nujno potrebna za naša življenja.

Osnovna dejavnost družbe Soške elektrarne Nova Gorica je proizvodnja obnovljive energije iz vodnega vira. Vodno energijo uvrščamo med obnovljive vire, saj je voda, ki teče skozi hidroelektrarno, del vodnega cikla. Čista je v tem smislu, da njena pretvorba v električno energijo ne onesnažuje okolja in tako skrbi za zmanjševanje emisij toplogrednih plinov, saj zamenjuje ostale načine pridobivanja energije. Če je elektrarna skrbno načrtovana, lahko vodno energijo označimo kot obnovljivo in trajno. Proizvodnja električne energije iz hidroelektrarn je tudi tako imenovan povratni tip rabe voda - voda v hidroelektrarnah se namreč povrne v rečni sistem. V svetovnem povprečju proizvajajo hidroelektrarne 20 odstotkov vse električne energije. V Sloveniji znaša razpoložljiva moč hidroenergetskih objektov okoli 820 MW, po podatkih Javne agencije RS za energijo pa hidroelektrarne proizvedejo 32,3-odstotni delež oziroma 3.511 GWh električne energije na leto. V Sloveniji bomo delež hidroenergije v prihodnosti povečevali. Najpomembnejši slovenski energetski projekt v naslednjih desetih letih je nadaljevanje izgradnje hidroelektrarn na spodnjem toku reke Save.

V Soških elektrarnah Nova Gorica rabo vodnega vira načrtujemo trajnostno, saj se zavedamo, da z gradnjo jezov, nasipov in drugih objektov naravo spreminjamo in z vsakim posegom vplivamo na okolje. Zato že v postopku umeščanja HE objekta v prostor proučimo raznovrstne strokovne študije, prav tako že v fazi načrtovanja objekta vključimo široko paleto deležnikov, in sicer od strokovnjakov iz različnih področij do lokalne javnosti. Raziščemo in preverimo vse možne vplive elektrarne na okolje, hkrati proučimo tudi možnosti razvoja drugih panog, na primer turizma. Prostor tako dobi nove potenciale namembnosti. Vsak objekt namreč prispeva k razvoju infrastrukture na številnih področjih. Tudi zato so prebivalci krajev ob Soči sprejemali elektroenergetske objekte kot del lastne infrastrukture in ne le kot vir energije.

Letošnja tema svetovnega dneva voda je posvečena iskanju naravnih možnosti za oskrbo z vodo. S spreminjanjem naravne krajine, lahko ublažimo ekstremne hidrološke dogodke, kot so na primer poplave in suše. Prav tako s sonaravnim in trajnostnim načrtovanjem hidroenergetskih objektov vzdržujemo dobrobit čistih voda, da bi v njih lahko uživali tudi prihodnji rodovi.

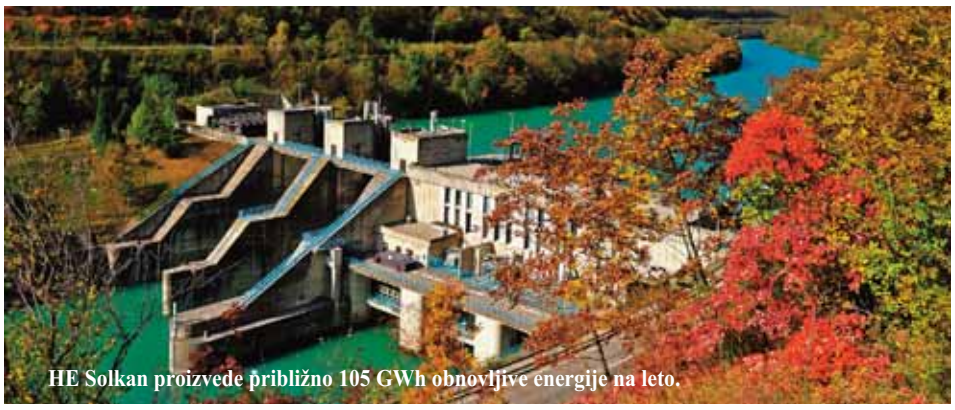

HE Solkan proizvede približno 105 GWh obnovljive energije na leto.

Naj vrt zacveti!

Ste vedeli, da lahko strokovnjaki Komunale Nova Gorica poskrbimo za vaš vrt in druge zelene površine?

Ponujamo vam:

- zatravitev (klasična ter s travnatimi zvitki)
- sanacijo zbitih trat s prezračevanjem
- polaganje pohodnih tlakov
- izdelavo ter montažo pergol
- zasaditve cvetličnih korit
- košnjo zelenih površin in grabljenje
- zatiranje plevela in škodljivcev na rastlinah
- gnojenje zelenih površin
- oskrbo cvetličnih nasadov s pletjem, okopavanjem, gnojenjem, obrezovanjem
- saditev enoletnic, vrtnic, pokrovnih rastlin, grmovnic, dreves
- obrezovanje dreves, grmovnic, živih mej
- dobava okrasnih rastlin

Pokličite nas in uživajte v prebujajoči se naravi in čudovito urejeni okolici svojega doma!

KOMUNALA

Komunala Nova Gorica d.d.
E: info@komunala-ng.si,
urejanje-povrsin@komunala-ng.si,
cvetlicarna@komunala-ng.si
T: 05 33 553 00, 05 33 553 19,
05 33 553 20
www.komunala-ng.si

Nasvet strokovnjaka

Spomladanska opravila na vrtu

Pomlad je pred vrati. Vrtovi in druge zelene površine bodo prav kmalu potrebovali našo pomoč. Kako začeti? Še pred novim poganjanjem trajnic odstranimo odmrle dele rastlin. Prezimna zelišča moramo obrezati, okopati in pognojiti. Začnemo s sajenjem ustrezne žive meje, grmovnic in dreves. Obrežemo vse suho vejevje in dele rastlin, ki so poškodovani zaradi zmrzali in teže snega. Marec je tudi čas za rahljanje, zračenje tal in gnojenje trat. Pravočasno je treba odstraniti mah in polst, da bo trata dobro nahranjena. Gole zaplate trate čim prej popravimo, da bo trata v toplih dneh ponovno ozelenela in se utrdila.

Če imamo v načrtu sajenje rastlin, jih moramo pozorno izbrati, da ne zrastejo previsoko ali preširoko in nam kasneje ne zavzamejo preveč prostora. Upoštevati moramo tudi rastne razmere, saj nekatere rastline ljubijo sonce, druge senco, tretje pa so primerne kot podrast ali za utrditev brežin. Razporediti jih moramo tako, da bo lahko vsaka izstopala in lepo dopolnjevala začrtano ureditev.

Komunala Nova Gorica

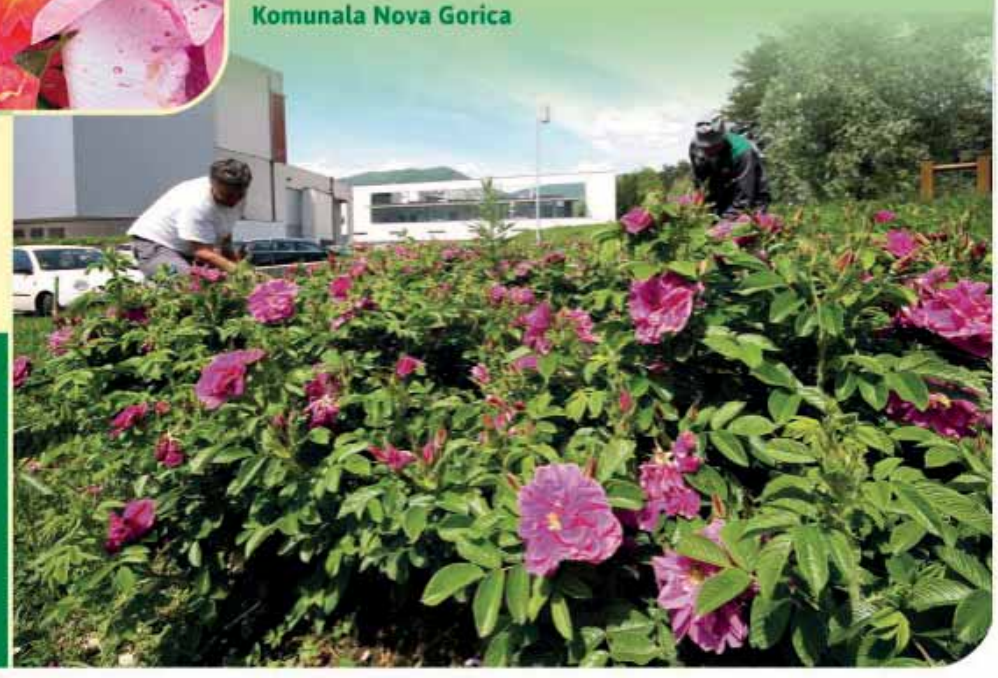

Zadnja stran

									KDOR ŽIVI V ROVTAH	KRALJICA ŠPORTOV	TONSKI SISTEM Z UPORABO DIATONIČ. LESTVIC	PREMIČNE, TEKOČE STOPNICE
(CLINT, ROJ. 1930, *UMAZANI HARRY*)									VELIK MORSKI SESALEC / ČEŠAREK			
MESTO IN OBČINA V SAVINJSKI DOLINI								TEMEN MOŠKI SUKNJIČ / EDVARD RUSJAN				
OMAR NABER			TISKALNIK NA KARTUŠE / ZUNANJI DEL UŠESA							ANJA RUPEL		
GLAVNO MESTO JUŽNE KOREJE					TOVARNA V CELJU					VISOKO IZOBRAŽEN TEHNIČNI STROKOV-NJAK	GLASBENIK NA KLAVIR	SKLEDICA
POMOČ: INK-JET MALI OKIČ SKLEČKA WON	KDOR SE IZOGIBA DELU IN DOLŽNO-STIM	HENRIK IBSEN / POTEPUH Z MALHO			NIKOLA TESLA			TKANINA S PREČNIMI REBRI / ERVIN ČURLIĆ				
MEŠANICA IZ VEČ SNOVI					NOTRANJ-SKA GORA (1796 M) / IZDELOVA-LEC OČAL							
OBMEJNO NASELJE V OBČINI CIRKULANE V HALOZAH									ŽALOST (KRAJŠE) / UPORABA			
ČEBELJI PANJ				BARVA KART / TEKOČINA V ŽILAH				SMUČAR MLEKUŽ / GLOBOKA KITAJSKA PONEV				
ZVONE HRIBAR			KLAVDIJ TUTTA / TATUM O'NEAL			NAŠA IGRALKA (NINA) / JENNIFER ANISTON						
SREBRNA KOVINA (Na)							PRIHOD V GOSTE					
NAŠ TRIO TENORI-STOV							MAPA, ZEMLJEVID					

Prepoznavanje solkanskih besed

Solkanske besede, ki še niso bile zabeležene:

bájer – zaokrožen del reke ob bregu s stoječo plitvo vodo
fadíga – utrudljivo delo
fráska – veja za tepež
kaláunik – vedro za vodo iz vodnjaka
kúndrcə – razne škatle od konzerv
kunt, je kóunu – preklinjati, je preklinjal
múksənt – ziniti
pər glíhi – približno
pjaštrélə – ploščice
poč – vodnjak
škarjúkula – neroda
švélerji – odrezki od desk na cirkularki
šk̲ərəbuš – koruzni storž
šoflét – pahljača
tátarə – navlaka, šara
žlebúdra – klepetulja

Anekdote

Ljəta sedəmnuštjərdesetiga (1947) sə je Nino Brajdot preselu səs Podgorə u Soukan. Djəlu je na Placi u butjəgi səs štofu na metər, čjər ki zdej stojijə na vrhi Živčavi. Šaldu rat je póju an je dirigjəru u več pjəuskih zborah. Znən je bil po tem, da je zmjərəm vabu pjəucə, da bi pəršli pojet u zbor. Doskat je skoču čeres cjəstu do kavarnə na kajšən glašč an na diškorš. An ən dən sə je pər šanki znejdu Štjəfa Grmič. Nino je mjəu u glaži še əmpik vina an je prašu Štjəfu, če bo piu. Štjəfa je poglədu u skora prazən glaš an je gusnu: »Bi piu, ja, ma sə bojim, da bom zgubu posluh.«

Andrej Štrukelj

Sukenski tišljerji sə bli šaldu znəni tudi po tem, da sə zdelavali batelə, veslə an drugo, kar je blo nucno za šport. Sukenci sə kar doskat zməgavali na tekmah səz batelami, zatuə sə je njəki tišljerju zmjənlo, da bojə u Gasi odoprli brodarsku delaunicu. Vodja je ratu Tino Bric, təstarši član, ki je stau tam blizu. Usako jutro je pəršu u delaunicu; vidu je, da sə fəntje zguədnji, an jəh je pohvalu: »Ja, ja, vidim, da ste že usi pər djəli!« An s´mu zmjərəm vrgli nazaj: »Ja, ja, smo usi že pərdjəli!«

Štefan Bensa

Odone Lenassi je mjəu na jəzi pər Suəči tudi žagu. Sukenci sə znəli povet, da je za novo ljəto šenku sojim djəlucəm drvə, da s´sə pozimi lohkor grjəli. Adən od djəlucu, vərdjən, nono od Ugota an Brunota Bensa, je biu Furlan. Stau je u nej hišci na djəsnəm kraji pər puəti pruəti jəzu. Dogodilo sə je, da je ən dən vidu nega Sukenca, ki je nabjəru drvə pər Suəči. Reku mu je: »Koga si prašal?« »Gospuəda Cekota,« mu je reku nazaj. »Senti,« mu reče vərdjən, »perva je Bog, druga je gospod Lenassi, treca sem jest, an šele pole je Ceko.«

Andrej Černe

Solkanske besede se še vedno zbirajo.

Veseli bomo, če boste besede, ki še niso zabeležene, posredovali na e-naslov: **solkanski.casopis@siol.net** ali oddali na Krajevno skupnost v kuverti s pripisom: **solkanščina.** Zaželena je tudi kakšna anekdota.

K. Vuga

Dobili smo

Pozdravljeni

Danes sem bil na ogledu zaradi pešpoti – pralne plošče. Komunala že popravlja polomljeno ploščo v parku pri zaklonišču. Zaradi korenin dreves pa so potrebne tudi obnove na pešpoti do spomenika.

Zopet bi rad opozoril krajane Solkana – lastnike psov, naj ljubljenčke ne spuščajo v parke, kjer se igrajo otroci, in tudi okrog spomenika ni lepo videti … Prilagam slike. Tudi naši zaposleni opozarjajo lastnike psov na čiščenje (tudi zaradi tega, ker ko pridemo na košnjo, ne »izgleda« lepo, ko si ves od …), vendar ni pravega odziva. Opozoril bi rad tudi na KAMNITE STOPNICE IN ROBNIKE. Zopet so bili verjetno na delu vandali, pomislil sem na to, da so hoteli stopnico odtujiti. To je treba poravnati. Delo lahko opravimo tudi mi. V parku je polomljeno eno igralo. Z barvanjem klopi bomo pričeli takoj, ko bodo temperature primerne. Prilagam slike.

Lep dan kljub sneženju.

Izidor Fiegl
Operativni vodja, Želva, d.o.o.

Zahvala sponzorjem in donatorjem

Novoletne obdaritve (decembra 2017)
starejših krajanov in skupin, ki potrebujejo našo pozornost, so omogočili:
Natural Just, d. o. o., Nova Gorica,
Hit, d. d., Nova Gorica,
Osnovna šola Solkan, ki je starejšim krajanom izdelala voščilnice.

Obdaritev starejših krajank (marca 2018)
ob dnevu žena in materinskem dnevu je omogočilo Vrtnarstvo Koršič. Voščilnice za ženska praznika so izdelali v Osnovni šoli Solkan.

Rešitev križanke iz 95. številke

AVTOR, MAT. IAZ HL. ADNIK	PRED-STOJNIK VEČ. JEGA SAMO-STANA	VITKA GOZDNA RJAVSKA ŽIVAL	KRUŽNO GIBANJE	VICENTE ESPINEL	RADIJSKA RAGBI	SLADKA KOSTNI-NICA	Š	L	A	D	I	Č
KOVINSKI IZDELKI ZA VRAT-NJE	O	K	O	V	I	TISKANA PUBLI-KACIJA JUDOVSKI PLES	R	E	V	I	J	A
OBDOBJE DOZOR-VANJA BOLJŠEGA ČLOVEKA	P	U	B	E	R	T	E	T	A	ANJA RUPEL	A	R
STAR SLOVAN	A	N	T	PRITI-RANO MOLJAT MORJI	M	A	Č	O	SALVADOR DALI	ORGAN VIDA	KEMIJSKA PRVINA	RAHLA, POLTRDA KOLOIDNA SNOV, ZDRŽ
POČELO TAOIZMA	T	A	O	AMERIŠKA IGRALKA SHERIDAN OLEDA-LIŠČI	A	N	N	ZIMSKA PADAVINA SLAB, SKRIVEN NAMEN	S	N	E	G
POMOČI ANN DIRA GALERTA SLADIČ	DODATEK	KLAVDIJ TUTTA NEPRIJE-PRIKR. FAKIN	K	T	KARINA ŠPONCE GLAS PRI PLASKA-NJU	G	O	N	D	O	L	A
ANDREJA FLEGO	A	F	RIM. LJU-BLJANA VRSTA VIZA, DERA	E	M	O	N	A	KUBIK NEKDANJI ITALIJAN. PREMIER MORO	S	E	L
ŠPANSKI TENORIST RAFAELI	N	A	D	A	L	KNJIŽNA SOVJA SVETLANE MAKAROVIČ / VALČEK	O	K	A	MARTINA ERTL HRAST S HRAPAVO SKORJO	M	E
IZRAŠAJA DRUŽBA	E	L	I	T	A	PAULA ABDUL	V	A	L	C	E	R
DOPISNIK, DOPISO-VALEC	K	O	R	E	S	P	O	N	D	E	N	T
STARA ŽENSKA	S	T	A	R	K	A	GLAVNA, NAJVEČJA ARTERIJA	A	O	R	T	A

Solkanski časopis si lahko ogledate tudi na spletni strani www-solkan.si.
Obiščite nas tudi na spletu in uživajte v barvnih fotografijah naših sodelavcev.

Frančiškanski samostan Sveta Gora v sodelovanju z Domus Gratiae vabi na obisk

13. razstave velikonočnih pirhov,

ki je postavljena v Frančiškovi dvorani na Sveti Gori.
Odprtje razstave je potekalo na cvetno soboto 24. marca v baziliki Kraljice Svetogorske.
Na odprtju je sodeloval mladinski pevski zbor iz župnije Šempas pod taktirko Ane Zalar. Pozdravna nagovora sta prispevala p. Simon Peter Berlec, gvardijan in rektor bazilike, in Tatjana Krapše, svetnica Mestne občine Nova Gorica, o velikonočnih običajih je spregovorila Petra Zavrtanik, program pa je povezovala Anica Pavlin.

Razstava bo odprta:
med tednom od 15. do 18. ure
ob sobotah od 10. do 18. ure
ob nedeljah in praznikih
od 9. do 18. ure

Darovalci za časopis

V letu 2017 so darovalci prispevali za časopis 4170,48 evra.

O obdobju od 1. 12. 2017 do 28. 2. 2018 so prispevali: Fabijan, Majda Kodermac, Antonija Leban, Antonija Makuc, Miran Mozetič, Norma Zucchiati.

Transakcijski račun, na katerega lahko nakažete prispevek:
KS SOLKAN 01284 - 6450831390

Obvestilo

Naslednja številka 1001 solkanskega časopisa bo izšla **18. junija**. Članke in fotografije je treba oddati najkasneje do **18. maja** na e-naslov: **solkanski.casopis@siol.net**. Slike naj bodo ločene od besedila **v jpg formatu** in **opremljene s podnaslovom** in **avtorjem fotografije**. Urednica: 040-754-905.

ISSN 2335-4143

Izdaja: KS Solkan
Zanjo: mag. Darinka Kozinc, predsednica KS Solkan
Urednica: mag. Inga Miklavčič Brezigar
Uredniški odbor: Boža Hvala, Jordan Kodermac, Jožef Leban, Božidar Markič, dr.Branko Marušič
Jezikovni pregled: Anja Mugerli
Tisk in oblikovanje: Grafica Goriziana - Gorica
Naklada: 1.500 izvodov - marec 2018